

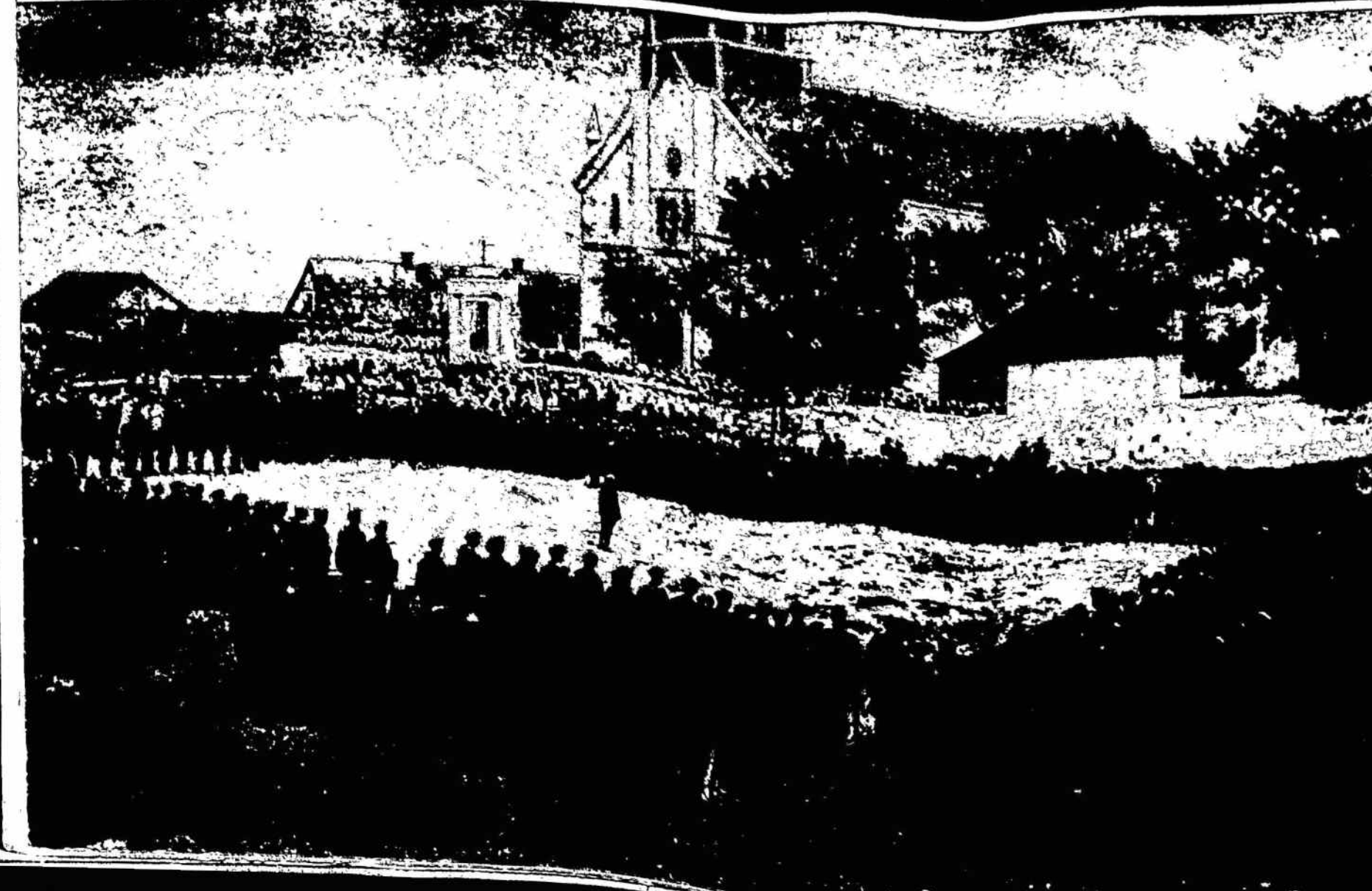
1919

1939

29

KARLES

Nr. 29 (1049)
1939.VII.20.Kaina 30ct.

Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis
Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.
Redaktorius
kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams mėtam — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Vaidotėnai 1920—1921 m. Iš viršaus žemyn: 1) Pirmoji pulko šventė 1920. VI. 6. Kaišiadoryse. 2) Pulko štabo karininkai 1921 m. Šečioje. Viduryje pulko vadas plk. Šumskis. 3) Pulko vadas įteikia Vyčio kryžius kautynėse pasižymėjusiems kariams. 4) Vyčio kryžiaus įteikimo iškilmės Šečioje 1921 m. 5) Karininkų grupė Nepriklausomybės kovų metu. Kairėje stovi ltn. Burokevičius, žuvęs dėl Tėvynės laisvės.

Viršelio 1. psl. — j. ltn. Bardzilausko piešinys-montažas; 4. psl. — Kauno pilies griuvėsiai, Vyt. Maželio nuotr.

Drąsa, ištvermė ir Tėvynės
meilė tevadovauja mums!

8. PP vėliavos šūkis

DVIDEŠIMT METŲ

Brangūs vaidotėnai!

Liepos 20 dieną mūsų garbingasis Kauno kunigaikščio Vaidoto pulkas švenčia 20 metų savo gyvavimo ir žygių sukaktį. Šis, palyginti, nors ir neilgas laiko tarpas, mūsų pulką užgrūdino Nepriklausomybės kovose, o neramios, ginkluotosios taikos metu — garbingai vaidotėnus pastatė Tėvynės sargyboje dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Pagarbiai atskleidę pulko istorijos lapus, šios reikšmingos šventės proga prisiminkime, vaidotėnai, kokiomis sunkiomis aplinkybėmis mūsų pulkas kūrėsi prieš dvidešimt metų, ir su koku kilniu pasiryžimu dirbo ir grūmėsi pirmieji vaidotėnų pulko kūrėjai. Visa tai palyginę su dabartimi, aiškiai matome, kad daug yra padaryta, daug aukotasi, kurta ir nuveikta. Taigi šia proga turime tik džiaugtis pirmųjų vaidotėnų atliktais žygiais ir iš praeities semtis kuo didžiausios stiprybės garbingai ateičiai ir nuolatos žengti tikrosios pažangos keliu.

Šios jubiliejinės šventės proga savo ir pulko karių vardu sveikinu visus buvusius Ukmergės atskiro pėstininkų bataliono, Ukmergės bataliono, 8. pėstininkų, 8. pėst. K. K. Vaidoto pulkų vadus, tarnavusius šiose dalyse savanorius kūrėjus, Vyčio kryžiaus kavalierius, kovų dalyvius, visus buvusius vaidotėnus karininkus, puskarininkius ir kareivius, kurie savo nepalaužiama ištverme prisidėjo prie pulko kūrimo ir savo garbingais žygiais papuošė pulko istorijos lapus. Už tai Jums, Vaidotėnai, jaunosios kartos bus amžinai dėkingos.

Vaidotėnų jaunoji karta, sekdamą pulko pirmakūnų — kūrėjų pavyzdį, tvirtai pasiryžusi su nepalaužiama ištverme budėti Lietuvos laisvės sargyboje.

Žengiant į trečiąjį dešimtmetį, sveikinu visus pulko karininkus, puskarininkius ir kareivius, linkiu visiems su visa energija ir stropumu eiti savo pareigas — budinti Lietuvos laisvės sargyboje niekuomet nepamiršti mūsų pulko šefo žodžių: „*Drąsa, ištvermė ir Tėvynės meilė tevadovauja mums*“.

Prisiminę pulko žuvusius karius dėl Lietuvos laisvės, mes, vaidotėnai, lenkiame jiems galvas, reikšdami savo gilią pagarbą, ir prisiekiame vykdyti jų kraują surašytą testamentą.

Šią brangią dvidešimtmečio šventę šiais neramiais ginkluotosios taikos laikais mes nepažymime kokia nors prabangia iškilme, o tik kukliai atšvėsdami giliai prisimename didvyriškus pirmųjų vaidotėnų darbus ir žygius, ir jų realiam įvertinimui pagal išgales pulko šventės proga aukojame Ginklų Fondui.

Ir čia Tėvynės meilė tevadovauja mums!

Plk. Butkevičius

Pulko vadas

Plk. Butkevičius, dabartinis 8. PP vadas

Vaidotėnų pirmosios dienos ir kovų žygiai

Rytuose pradėjo blankti aušra... Švintančios dienos šviesoje ryškėjo apkasais ir sviedinių duobėmis išraižyta, prieš nutrypta ir nualinta Lietuvos žemė. Kažkur toli toli suskambėjo laisvės varpas, kurio garsas pasklido po visą kraštą. Lietuviai kėlėsi iš miego... Numetę nuo savo pečių ilgus amžius slėgusią priespaudos našta, išėjo iš savo šiaudinių pastogių. Jie ėjo aidinčio laisvės balso kryptimi, kartodami savo širdyje įrašytus žodžius: „Drąsa, ištvermė ir Tėvynės meilė tevadovauja mums“. Šių pasiryžėlių skaičius vis didėjo ir didėjo.

Kūrėsi Lietuvos kariuomenė... Augo pulkai...

1919 m. birželio 6 d. Kaune išleistas Lietuvos Kariuomenei Įsakymas Nr. 84, kurio § 2 buvo toks: „Laikinosios Vyriausybės įsakymu iš š. m. gegužės mėn. 26 d., priskirtasai prie Krašto Apsaugos Ministerijos karininkas Kubilius skiriamas naujai tveriamo Ukmergės atskiro bataliono vadu nuo š. m. gegužės mėn. 12 d.“

Pati kūrimosi pradžia buvo labai sunki. Nebuvo nei kareivių, nei ginklų, nei pinigų. Buvo tik vadas, karininkas, dabar atsargos d. generolas, Kubilius, kuris savo prisiminimuose taip rašo:

„Aš paprasčiau paskirti nors kelis karininkus ir duoti kiek nors pinigų. Pinigų ilgai man neišdavė, o be pinigų nevažiavau. Po kelių dienų derybų gavau 5000 auksinų, karininkas Juozas Namikas buvo paskirtas adjutantu, o ūkio dalies v-ku karo vald. Vinickas. Iš Kauno komendantūros batalionui paskyrė 12 arklių ir dar vieną arklių gavau iš gusarų pulko. Kadangi batalione dar nebuvo nė vieno kareivio ir nebuvo kas nuvestų gautuosius arklius į Ukmergę, tai

1920 m. liepos mėn. iš lenkų paimtojo karo grobio dalis

iš Kauno komendantūros buvo paskirta į b-ną ir 12 kareivių. Karininkas Namikas su kareiviais išsivedė arklius į Ukmergę, o aš, išlydėjęs juos, užėjau į cukrainę. Ten pamačiau prie stalo sėdinčius du jaunos vyrus. Iš jų kalbos supratau, kad jie atvyko į Kauną darbo ieškoti. Aš pasiūliau jiems stoti į Ukmergės batalioną; juodu sutiko. Vienas — Mitalas buvo paskirtas išdininku, o antras — Krašinskas — raštvedžiu. Panašiu būdu teko rinkti žmones į batalioną ir skirti į atsakingiausias vietas.“

Taip pradėtas kūrimosi darbas, dideliu pasiryžimu buvo tęsiamas toliau. Į batalioną pradėjo rinktis savanoriai, iš kurių pats pirmas buvo Ignas Pumputis. Jie buvo paskirstyti į dalinius ir prasidėjo apmokymas.

Po kelių dienų į batalioną atvyko gydytojas Dembovskis, kuriam buvo pavesta rūpintis ligoninės steigimu. Ją įrengti daug padėjo vietos gyventojai, aukodami būtiniausiai reikalingus daiktus. Taujėnų klebonas kun. Žukauskas ir kitų parapijų kunigai savo parapijose rinko aukas ir siuntė ligoninei.

Birželio 11 d. batalione jau buvo 126 kareiviai. Per dvi dienas jų skaičius pakilo iki 164, o birželio mėn. pabaigoje batalione jau buvo 10 karininkų ir 288 kareiviai. Tuo laiku bataliono sudėtį sudarė: pirmoji kuopa — kuopos vadas karininkas Rekašius, antroji kuopa — kuopos vadas karininkas Radzivanavičius, ūkio kuopa — kuopos vadas karininkas Žilinskas, ligoninė su savo pareigūnais ir štabo komandos.

Pats sunkiausias buvo aprangos, dangos, ginklų ir mokymo priemonių klausimas. Pradžioje kareiviai dėvėjo savo drabužiais; ginklus vieni savo atsinešdavo, o tie, kurie neturėjo, stengėsi susirasti kur nors iš apylinkės gyventojų.

8. PP štabas lenkų fronte 1920 m. su tuomet tarnavusiais pas mus anglais karininkais

Birželio 20 d. Ukmergės atskiras pėstininkų batalionas buvo pavadintas Ukmergės batalionu. Dar tinkamai nespėjus apmokyti bataliono karių, liepos 2 d. gautas Vyriausiojo Karo Vado įsakymas, pagal kurį 1. kuopa buvo priskirta prie 1. pėst. pulko ir išvyko į Salako rajoną prieš bolševikus.

Ats. d. gen. Kubilius,
buv. Ukmergės bataliono organizatorius ir pirmasis jo vadas

Rugpiūčio 12 d. Ukmergės batalionas, sudėtyje 2-ros ir ūkio kuopų, kulkosvaidžių komandos, kuriai vadovavo karininkas Pulkauninkas, ir ryšių komandos, kuriai vadovavo karininkas Kalmantavičius, išvyko pro Uteną, Daugailius ir pasiekė Salako rajoną. Čia prie Ukmergės bataliono buvo priskirtos 2-ro atsargos bataliono dvi kuopos, kurios įėjusios į sudėtį sudarė 3-čią kuopą, vadovaujamą karininko Leono, ir 4-tą kuopą, vadovaujamą karininko Kairionio. Be to, tą pačią dieną prisijungė ir 1-ma kuopa. Tuo būdu batalione iš viso buvo 22 karininkai ir 380 kareivių.

Batalionas išsidėstė riboje: Aukštakalnės kaimas, Salakas, Polivarkas. Štabas apsisėjo Nariūnuose. Pradžioje jokių didesnių susirėmimų nebuvo. Bolševikai mišku ir krūmais apaugusia vieta priėjo prie Salako miestelio ir kelis kartus norėjo jį užimti, bet kiekvieną kartą buvo atmušti. Taip tęsėsi iki rugpiūčio 23 d., kada batalionas pradėjo metodingą puolimą. Bolševikai buvo išmušti iš apkasų ir pradėjo trauktis. Didžiausią pasipriešinimą sutiko 1-ma kuopa. Ties Nečeskos kaimu žuvo pirmoji pulko auka — skyrininkas Aleksas Katinas. Prie Grybiškės bolševikai labai atkakliai gynėsi, bet smarkaus pasiryžėlių puolimo atlaikyti neįstengė. Jie pradėjo trauktis Latvijos sienos link. Ukmergės batalionas, nustūmęs bolševikus net už Dauguvos upės, sustojė pasiektoj riboj: Demento, Ustos tarpežerėj iki Laukėze.

Dėl nepastovių santykių su lenkais prisėjo pasitraukti į vakarus nuo geležinkelio ir užimti apsaugos barą: Turmontas, Gerviškiai, Birkinėliai, Nichnovka riboje.

Gruodžio 10 d. batalionas buvo pavadintas 8. pėst. pulku, kurį sudarė 31 karininkas ir 725 kareiviai. Pulko vadu buvo patvirtintas mjr. Čaplikas, o bataliono vadu kpt. Jurgaitis. Gruodžio 16 d. pulko vado įsakymu ltn. Leonas įsteigė mokomąją komandą.

1920 m. sausio 5 d. ltn. Pundžiui įsteigus 5. kuopą, pulkas buvo padalytas į du batalionus. II-ro bataliono, kuris susidėjo iš 4. ir 5. kuopų, vadu buvo paskirtas kpt. Ragažinskas. Tuo laiku pulke jau buvo dvi kulkosvaidžių kuopos. 1. kulk. kuopai vadovavo ltn. Aleksandravičius, o 2. kulk. kuopai — ltn. Pulkauninkas. Sausio 11 d. mjr. Vasiliauskas pradėjo steigti ir 6. kuopą.

Tokioje sudėtyje pulkas sausio 30 d., perdavęs barą saugoti 9. pėst. pulkui, išvyko į Kauną ir apsisėjo Šančių kareivinėse.

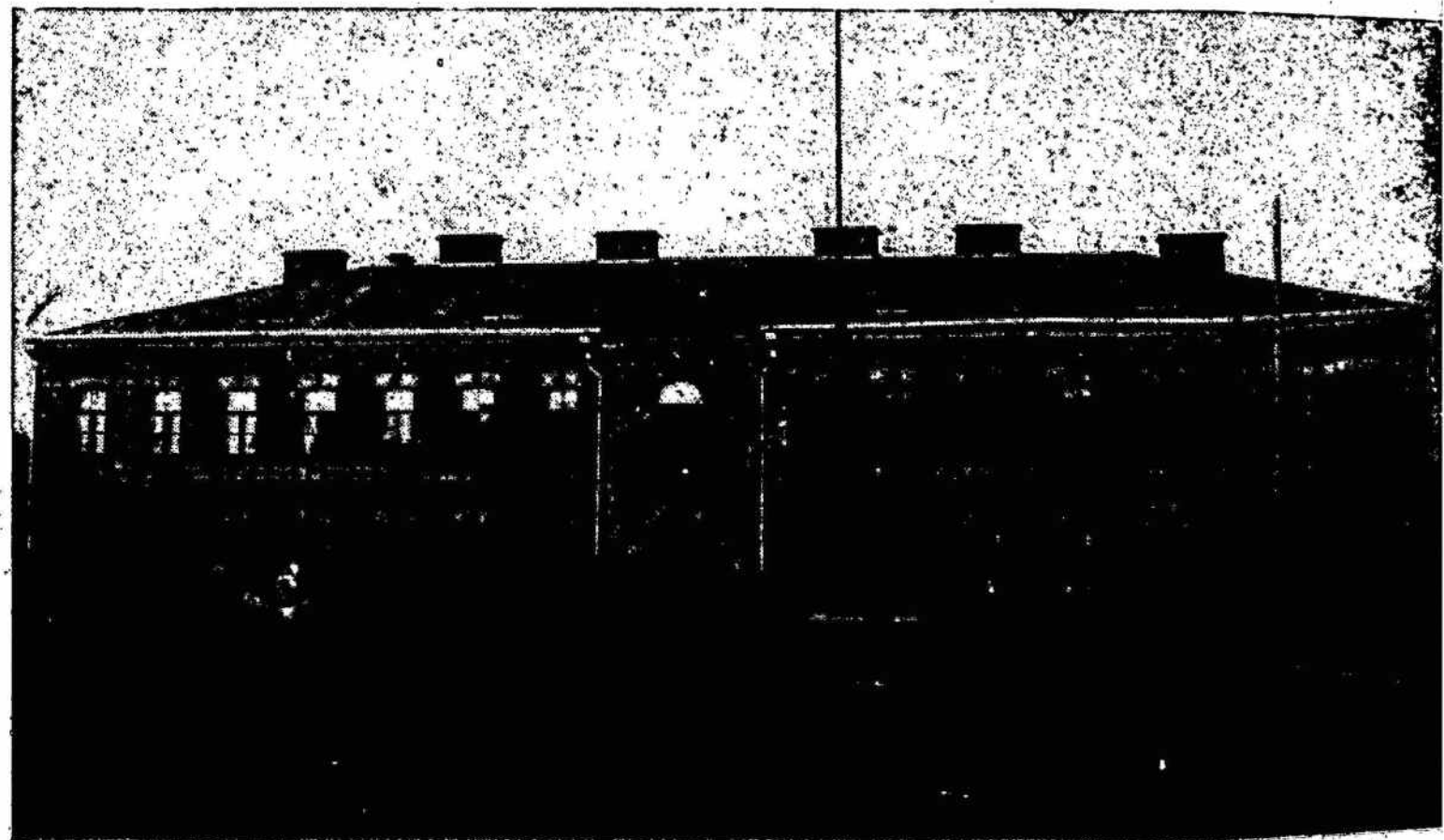
1920 m. vasario 16 d. Lietuvos Kariuomenei Įsakymas Nr. 255 § 1 skambėjo taip: „8-jam pėstininkų pulkui už pasižymėjimą mūšiuose su priešininkais ir atlikimą ypatingai sunkių ir svarbių žygių Salako-Daugpilio rajone leidžiu vadintis 8-ju pėstininkų Kauno Kunigaikščio Vaidoto pulku.“ Pasirašė Valstybės Prezidentas A. Smetona ir aukštoji karo vadovybė.

Vaidotėnams, kurių tuo laiku pulke buvo 52 karininkai ir 818 kareivių, tuoj po šio įvykio teko parodyti, kad jie yra verti vadintis savo šefo kunigaikščio Vaidoto vaikais. Ir kaip jis 1362 metais narsiai gynė Kauno pilį nuo kryžiuočių puolimo, taip ir jie, vaidotėnai, nepasidavė jokių tamsių gaivalų įtakai ir 1920 m. vasario 21 d. su ginklais rankose pasitiko puolančius iš A. Panemunės sukilėlius. Sukilėliai buvo visai išblaškyti: vieni pasitraukė atgal, o kiti išsišlapstė Šančiuose tarp trobesių. Kitą dieną jie vėl puolė, bet vėl buvo grąžinti atgal. Apsupus A. Panemunę iš visų pusių, sukilimas buvo numalšintas ir priešas nepasiekė savo tikslų. Už pasižymėjimą malšinant sukilimą du karininkai ir trylika kareivių buvo apdovanoti Vyčio kryžiais bei jo ordiniais.

Kovo 5 d. iš Širvintų karo komendantūros į pulką buvo priskirti 2 karininkai, 2 karo valdininkai ir 143 kareiviai. Iš jų buvo sudaryta 7. kuopa, kurios vadu buvo paskirtas ltn. Janavičius, ir 8. kuopa, kurios vadu buvo ltn. Borchertas. Iš šių kuopų kovo 25 d. buvo sudarytas III. batalionas, kurio vadu buvo paskirtas mjr. Vasiliauskas. Tuo pat laiku karininkas Ivaškevičius įsteigė muzikantų komandą.

Balandžio 21 d. ltn. Petrauskui buvo įsakyta perimti Panevėžio komendantūros kuopą, kuri buvo pavadinta 9. kuopa ir ten pat liko sargybų tarnybas eiti.

Gyvenęs Kaune-Šančiuose apie 3 mėnesius, pulkas gavo įsakymą vykti į frontą prieš lenkus Kaišiadorių rajone. Čia pulkas 63 karininkų ir 1442 kareivių sudėtyje užėmė barą kairiajame Neries krante: Vievis, Čiobiškis, Gegužynė. Batalionams keičiantis, šis rajonas buvo saugojamas apie pustrėčio mėnesio.

Ukmergės ats. pėst. bataliono būstinė Ukmergėje, kur kūrėsi 8. PP užuomazga

čia, mjr. Liutermozai įsteigus 3. kulk. kuopą, pulkas atšventė ir savo metinę (nuo įsikūrimo dienos) šventę.

Liepos 12 d. pulkas gavo įsakymą persekioti besitraukiančius lenkus ir užimti Vilnių. Vykdydamas gautą uždavinį, I. batalionas stūmė lenkus Vilniaus kryptimi, užėmė Musninkų ir Kernavės miestelius, prie Maišiogalos nuginklavo lenkų brigadą ir persikėlęs per Nerį žygiavo paskui II. batalioną, kuris, atrėmęs lenkų puolimą Balbieriškių—Kermantiškių rajone, pasiekė Lentvaravą. Liepos 15 d. vakare įėjo į Vilnių, kuriame išgyvenęs apie dvi savaites, buvo atitrauktas į Lentvaravą—Trakų rajoną. III. batalionas, stumdamas lenkus, pasiekė S. Trakus ir čia gavo įsakymą sustoti.

Pulkas, išsidėstęs Rudiškių, Trakų, Lentvaravo rajone, turėjo uždavinį sulaukyti į Lietuvą besiveržiančius bolševikus. Šiose pozicijose išstovėjęs apie savaitę laiko, liepos 29 d. buvo atitrauktas į Jonavą kariuomenės rezervan, kur išgyveno apie mėnesį laiko, ilsėdamasis ir ruošdamasis naujiems žygiams.

Rugpiūčio 24 d. pulkas traukiniu išvyko į Vievį, iš ten į Lentvaravą, ir tik Vilniuje išsikrovė. Keletą dienų pagyvenęs Ignatjevo kareivinėse, pulkas gavo įsakymą skubiai pasikrauti į traukinį ir vykti į Gardiną. Pakeliui, Parečio stoty, pulkas buvo sustabdytas ir ten vagonuose gyvendamas nuginklavo nuo lenkų besitraukiančias bolševikų dalis ir pasiėmė didelį karo grobį.

Rugpiūčio 30 d. iš 1. pėst. pulko atvykusiam karininkui Šmitui buvo įsakyta Jonavoje steigti atsargos kuopą. Tą pačią dieną buvo gautas įsakymas žygiuoti į Kapčiamiestį. Iš čia, po trumpo poilsio, pulkas, sustiprintas dviem batalionais iš 2. ir 6. pėst. pulkų ir dviem artilerijos baterijomis, išvyko prieš lenkus Sapackinės kryptimi.

Rugsėjo 1 d. pulkas tęsė žygį toliau, tikslu pasiekti ir užimti Augustavą. Į saugą buvo išsiųstas 6. pėst. pulko batalionas. Priešakinėms dalims artinantis prie Lipsko, įvyko smarkus susišaudymas, ir lenkai pasitraukė Augustavo link. Lipske pulkas sustojo postoviui. Anksti rytą jau keliomis kryptimis žygis buvo tęsiamas toliau. Lenkų raitininkai atsišaudydami traukėsi atgal. Netoli Augustavo buvo sutiktos stiprios lenkų jėgos, kurios, užėmusios Bobro upės tiltą, pradėjo veržtis pirmyn. Šiam veržimuisi sulaukyti, 2. pėst. pulko batalionas buvo sustiprintas 7. ir 8. kuopomis ir į tiltą nukreipta abiejų baterijų ugnis. Likusieji batalionai buvo atitraukti atgal.

Rugsėjo 12 d. didelėms lenkų jėgoms spaudžiant, pulkas atsitraukė ir išsidėstė gynimuisi riboje: Gybai, Želva, Budvietis, up. Mara, Augustavo perkasas, Nemunas. Pulko štabas buvo Kapčiamiesty. Pulkas platumon buvo užėmęs apie 45 km barą, kuriame buvo iškasti apkasai ir padarytos vielų kliūtys. Išsiųstų žvalgybų atvesti lenkų belaisviai pasakojo, kad lenkai sutraukė dideles jėgas ir ruošiasi smarkiam puolimui.

Rugsėjo 22 d. prasidėjo puolimas. Lenkai, pelkėmis ir raistais visai arti priejė, prasiveržė dešiniam sparne prie Želvos ir pradėjo supti iš kairės. Lenkai veržėsi pirmyn ir pulkui, taip skystai išdėstytam tokiame plačiame bare, prisėjo trauktis. Ryšis nutrūko. Išblaškyti pulko likučiai susirinko Seirijuose, kur laikiną vadovavimą perėmė mjr. Liutermozas. Pulkas, papildytas iš Jonavos atvykusia atsargos kuopa, vėl už-

ėmė barą Vištyčio, Kapčiamiesčio, Leipalingio rajone, kur išstovėjo iki lapkričio 13 d.

Sulaužę Suvalkų sutartį, lenkai užėmė Vilnių ir pradėjo slinkti gilyn į Lietuvą. Lietuviai stojo į žūtibūtinę kovą.

8. pėst. K. K. Vaidoto pulkas gavo įsakymą per-

Ltn. Burokevičius, garbingai žuvs dėl Tėvynės

duoti barą pasienio apsaugos pulkui ir vykti į Ukmergę. Po sunkaus ir ilgo žygio, kurį pulkas tęsė dviem kryptimis: II. ir III. batalionai pro Marijampolę, Kauną, Jonavą, o I. batalionas pro Alytų, Prienus, Kauną į Ukmergę. Vos tik I. batalionui atvykus ir pradėjus tvarkytis, bataliono vadas kpt. Leonas buvo pakviestas pas kariuomenės vadą, kur žodžiu gavo

įsakymą kuo skubiausiai vykti į Širvintų—Giedraičių rajoną ir išsidėstyti tarp 7. ir 2. pėst. pulkų.

I. batalionas tą pat vakarą išžygiavo. Po nakties žygio pasiūstoji žvalgyba pranešė, kad lenkai įsitvirtinę Širvintos upelio krantuose. Tuoj buvo susirišta su kaimynais, ir lapkričio 21 d. anksti rytą buvo pradėtas puolimas. Susitikus su lenkų lauko sargybomis įvyko mažas susišaudymas, ir Kiemelio kaime 7 lenkų kareiviai buvo paimti į nelaisvę. Puolant toliau, batalionas pateko į smarkią šautuvų ir sunk. kulkosvaidžių ugnį iš šešuolėlių—Uličėnų rajono. Negalint slinkti toliau, buvo pavartota sparninis apėjimas ir atidengta smarki ugnis į šešuolėlius. Lenkai pasijuto patekę į kryžišką ugnį ir su dideliais nuostoliais pradėjo trauktis. Į nelaisvę pateko 13 lenkų, buvo paimti 4 sunk. kulkosvaidžiai ir daug įvairaus karo grobio. Batalione buvo 2 nukauti ir 3 sužeisti kareiviai. Už drąsą šiose kautynėse 2 karininkai ir 5 kareiviai buvo apdovanoti Vyčio kryžiais.

II. ir III. batalionai tuo pat laiku gavo įsakymą Kovarsko—Kurklių rajone sulaukyti lenkų brigados veržimasi, kuri buvo gen. Želigovskio pasiūsta Kėdainių kryptimi į mūsų kariuomenės užnugarį. Šiomis kautynėmis ir baigėsi vaidotėnų žygiai.

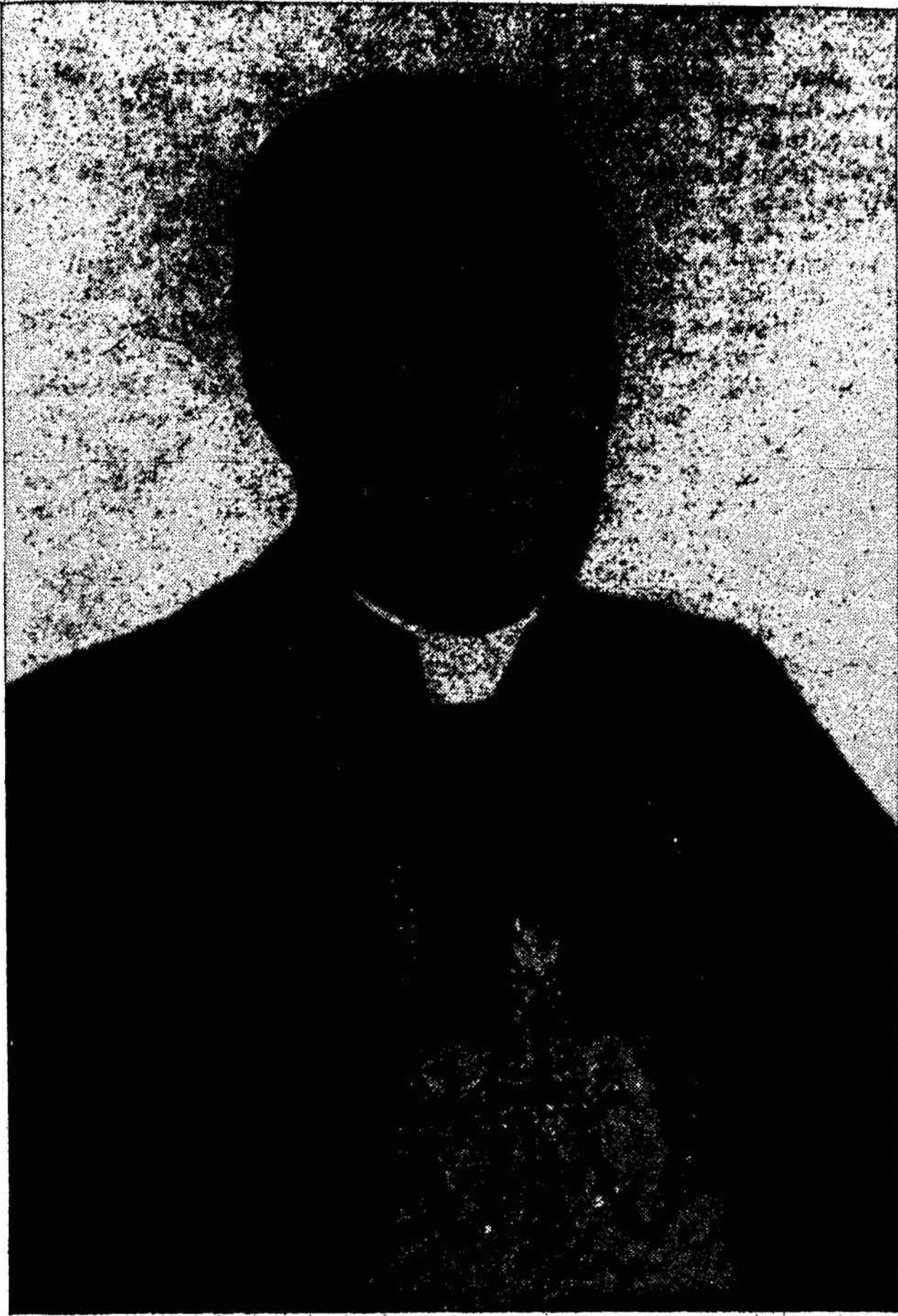
Laisvės kovų metu 8. pėst. K. K. Vaidoto pulke iš vaidotėnų tarpo buvo 12 nukautų, 71 sužeistas ir 47 apdovanoti Vyčio kryžiais bei jo ordinais.

Gruodžio 10 d. tolimesnį pulko vadovavimą perėmė iš lenkų nelaisvės grįžęs mjr. Jurgaitis. Pulkas užėmė prie demarkacijos linijos apsaugos barą Dubingių, Joniškių, Labanoro rajone, kuriame išstovėjo apie 4 mėnesius.

1921 m. sausio 26 d. pulką perėmė naujai paskirtas pulko vadas mjr. Šumskis. Jo vadovaujamas pul-

Arkivyskupo - Metropolito J. Skvirecko sukaktis

Liepos 13 d. kukliai paminėtos J. E. Arkivyskupo Metropolito Juozapo Skvirecko 40 metų kunigystės ir 20 metų vyskupystės sukaktuvės. 9 val. Bazilikoje prel. Šaulys laikė pamaldas, į kurias atsilankė min. pirm. pavaduotojas Bizauskas, krašto apsaugos min. b. gen. Musteikis, kariuomenės vadas b. gen. Rašti-

kas stovėjo Šėtoj, Šeduvoj, Panevėžy, iš kur batalionai pasikeisdami saugojo vokiečių pasieny barą Kretingos—Tauragės rajone.

1923 metais žuvo leitenantas Viktoras Burokevičius, kuris už pasižymėjimą ir drąsą kautynėse buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu.

Tų pat metų balandžio 23 d. pulkas persikėlė į dabartinę savo stovėjimo vietą.

Po mjr. Šumskio pulko vadais buvo: plk. Petras Jurgaitis, plk. Jurgis Bobelis, plk. Pranas Tvaronas, plk. Albertas Liutermoza ir nuo 1934 m. rugpiučio mėn. 2 d. dabartinis pulko vadas plk. Andrius Butkevičius.

1929 m. liepos 20 d. Įsakymas Kariuomenei Nr. 58 taip skambėjo: „Aš, Antanas Smetona, Lietuvos Respublikos Prezidentas, pasiremdamas kariuomenės vėliavų įstatais, 8-jam pėstininkų Kauno Kunigaikščio

kis, Prezidento kanceliarijos virš. Dr. Bielskus ir kt. J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona Arkivyskupą pasveikino telegrama iš Užugirio. 15 val. prof. Čėsnyš kalbėjo per radiją: „Mūsų arkivyskupas - sukaktuvininkas“. Sukaktuves plačiai paminėjo spauda.

Mūsų bažnytinės provincijos valdytojas gimė 1873 m. rugsėjo 6 d. Rimkūnų kaime, Pumpėnų vls., Panevėžio aps. 1891 m. baigęs Panevėžio realinę mokyklą, įstojo Žemaičių seminarijon Kaune. Aukštuošius mokslus ėjo Petrapilio Dvąsinėje Akademijoje. 1899 m. birž. 12 d. išventintas kunigu. Trumpai buvo vikaru Ukmergėje. 1900 m. paskirtas Žemaičių Dvąsinės Seminarijos profesorium Šventąjį Raštą dėstyti. 1919 m. kovo 6 d. Vatikano raštu skiriamas Žemaičių vyskupo pagalbininku. Konsekravimo iškilmės įvyko tų pat metų liepos 13 d., apeigas atliko Seinų vyskupas Ant. Karosas, o asistentais buvo Vilniaus vysk. J. Matulevičius ir Žemaičių vysk. P. Karevičius. 1922 m. gegužės 22 d. buvo išrinktas Lietuvos Universiteto ordinariniu profesorium. Tas pareigas ėjo iki 1938 m. rudens semestro pabaigos. 1926 m. balandžio 5 d. skiriamas pirmuoju Kauno Arkivyskupu ir Metropolitu. 1931 m. Popiežius Pijus XI suteikė Popiežiaus sosto asistento teises ir privilegijas, Romos grafo titulą, sykiu darydamas savo Rūmų prelatu.

Tos svarbesnės datos iš garbingojo jubilijato gyvenimo. Jo vardo lietuvių tauta nepamirš. Ne tik dėl to, kad jis pirmasis Metropolitanas, kad jo iniciatyva ir jam vadovaujant įkurtas Bažnytinio Meno Muziejus, pastatyti monumentalūs vyskupijos rūmai ir Lietuvos Nepriklausomybės kovos įamžintos didinga šventove — Priskėlimo bažnyčia, kiek dėl to, kad jis lietuvių tautai dovanojo Šventąjį Raštą, pirmasis išvėrsdamas Senąjį ir Naująjį Testamentą iš lotynų kalbos. Tautos neužmiršta savo šventojo Rašto vertėjo, kiekvienas krikščionis žino vardą to, kuris išvertė knygą, jo tikėjimo ir kūrybos šaltinį. Tam vertimui jis paaukojo 35 gražiausius gyvenimo metus. Pradėjo 20-to šimtmečio pradžioje ir baigė 1937 m. Anot A. Jakšto, „tuo (Biblijos) vertimu padėtas tikras pamatas visai katalikiškai religinei lietuvių literatūrai. Jis turės įtakos ir mūsų pasaulietiška raštijai. Taigi, šio vertimo išleidimas yra dalykas pirmieji, sudaręs epochą.“

Ats. j. psk. P. Ažuolas

Vaidoto pulkui, jo dešimties metų gyvenimo sukaktuvių proga, suteikiu Pulko Šefo vėliavą, kuri tebūna pulkui amžinu vadovu kilniems ir sunkiems uždaviniams vykdyti, garbingai ginant Tėvynės Nepriklausomybę ir jos garbę“.

Vėliavos kaspinuose įsegtos laisvės kovų trys garbingos pergalės: Grybiškis, Maišiogala, Šešuoliai... visada bus vaidotėnams gairės, rodančios į kur turi būti nukreiptos mintys, siekiai ir darbai.

J. ltn. Bardzilauskas

KIEKVIENAS GINKLAS TUO TVIRTESNIS IR PRIEŠUI BAISESNIS, KUO KARIO KRŪTINĖJ DAUGIAU ATKAKLUMO, NEPALAŪŽIAMOS VALIOS IR TIKĖJIMO SKAIDRIA, LAISVĄ TĖVYNĖS ATEITIMI.

KUNIGAİKŠTIS VAIDOTAS—KAUNO PILIES GYNĖJAS

1362 metais, gindamas Kauno pilį, žuvo kunigaikščio Kęstučio sūnus Vaidotas, dabartinio mūsų 8. pėst. pulko šefas.

1362 metų pavasarį kryžiuočių ordinui pasisekė iš įvairių kraštų surinkti didelę kariuomenę. Anų laikų garsūs riteriai susirinko į Karaliaučių, kad iš čia eitų „krikštyti“ pagonišką Lietuvą. Atvyko riterių iš Čekijos, Italijos, Anglijos, Danijos, — visi su savo tarnais, su savo padėjėjais ir savo kariuomene. Visai surinktai kariuomenei vadovavo pats didysis kryžiuočių magistras Vinrich von Kniprode.

Kovo 13 d. kryžiuočių kariuomenė pasiekė Ragainę. Ten jos dalis įsėdo į iš anksto paruoštus laivus (baidokus), į kuriuos taip pat buvo pakrautas kariuomenės turtas, ginklai bei maistas, o kita kariuomenės dalis kairiuoju Nemuno krantu traukė Kauno link. Buvusios kairiam Nemuno krante lietuvių pilys kryžiuočių kariuomenės žygio trukdyti negalėjo, nes daugumoje buvo sudegintos arba dėl nuolatinio užpildinėjimo apleistos.

Pasiekę Kauną, kryžiuočiai išlipo iš laivų. Tuoju žemiau Neries intakos pastatė per Nemuną du tiltus, tarp kurių sutraukė visus laivus. Sausumos kariuomenė apsupo iš visų pusių Kauno miestą ir pilį. Pilies gynimui vadovavo jaunas, vos tik 20 metų turįs, kunigaikščio Kęstučio sūnus Vaidotas. Jis turėjo rimtų ir patikimų padėjėjų iš lietuvių ir gudų tarpo, kuriems ne vieną kartą teko dalyvauti kautynėse su kryžiuočiais.

Kryžiuočiai, pamatę pilį, tuoj suprato, kad ją paimti nebus lengva ir ilgai teks čia stovėti bei kautis. Be to, jų užnugaris nebuvo saugus, nes didysis kunigaikštis Kęstutis rinko kariuomenę ir kiekvienu metu galėjo pasirodyti Kauno apylinkėse ir juos pačius apsupti. Todėl, prieš pradėdami apgulimą, pirmiausia pasirūpino apsaugoti savo užnagarį. Per tris dienas naikino Kauno apylinkes, plėšė ir grobė viską, kas tik jiems į rankas pateko. Savo apsaugai nuo netikėto pilies įgulos užpuolimo, o taip pat ir išorinės pusės, buvo iškasti gilūs grioviai, kuriuos taip sutvirtino pylimais, kad Kauno miestas su pilimi atrodė viduje kitos tvirtovės. Šiuos darbus kryžiuočiai atliko greit, nes naikinant apylinkes visus suimtuosius pristatė dirbti kartu su kariuomene.

Greitas sustiprinimo įrengimas išgelbėjo kryžiuočius nuo pražūties, nes tikrai prie Kauno tuoj pasirodė su kariuomene kunigaikštis Kęstutis dešiniajame Nemuno krante, o kunigaikštis Algirdas prie Neries intako. Kryžiuočių kariuomenė liko apsupta iš trijų pusių. Šis apsupimas nors ir nebuvo ištisas, bet sudarė rimtą pavojų. Tačiau padarytieji sustiprinimai ir pylimai, gaubusieji visą kryžiuočių kariuomenę kaip nuo pilies, taip ir nuo išorinės pusės, padėjo atmušti kunigaikščių ir pilies įgulos puolimus. Kryžiuočių sustiprinimų puolimas lietuviams nepavyko, kadangi toks apgulimo būdas buvo pirmą kartą Lietuvoje pavartotas. Kunigaikščių kariuomenės pasitraukimo priežastimi buvo nesėkmė ir Kęstučio įsitikinimas, kad Kauno miestas ir pilis taip gerai yra sutvirtinti, kad kryžiuočiai neįstengs jų paimti, o tik ilgai čia stovėdami, susilpnins savo jėgas. Susilpnintą kryžiuočių kariuomenę vėliau galės lengvai sumušti be didelių nuostolių iš savo pusės.

Pasitraukus Kęstučio ir Algirdo kariuomenėms, prasidėjo planingas Kauno miesto ir pilies apgulimas. Iš laivų buvo atgabentos sienų griovimo mašinos, taip pat mašinos, mėtančios į tvirtovę akmenis bei degančią statinęse smalą ir patrankos, kurios tuo laiku kryžiuočių kariuomenėje jau buvo vartojamos. Iš visos Europos atvykusieji riteriai atgabenos su savimi prityrusių meistrų, kurie puikiai mokėjo valdyti sienų griovimo mašinas. Griovimo darbai ėjo sėkmingai. Pavyko vienoje vietoje užpilti griovį ir prisiartinti su mašinomis prie sienų. Netrukus kryžiuočiai vienoj vietoj pralaužė sieną, bet miesto gynėjai taip narsiai gynė padarytą išlaužimą, kad juo pasinaudoti nebuvo galima. Gynėjai, būdami ant miesto sienų, priešą puikiai matė ir iš savo lankų bei mašinų jį apšaudydavo.

Kryžiuočiai suprato, kad kol miesto gynėjai yra ant miesto sienų, tol jiems nepavyks prisiartinti prie miesto mūrų ir padaryto išlaužimo. Sugalvojo pastatyti du medinius bokštus, aukštesnius negu miesto sienos, ir iš jų šaudant nuvaryti gynėjus nuo sienų ir tik tada atakuoti. Bet ir bokštai negalėjo sulaužyti gynėjų pasipriešinimo. Bokštus lietuviai sudaužė, ir tuo visos kryžiuočių pastangos nuėjo niekais. Gynėjai visur stipriai laikėsi ir kiekvieną kryžiuočių mėginimą

pasiekti miesto sienas, greit likviduodavo. Buvo atsitikimų, kad atskiriems kryžiuočiams pasisekdavo užlipti ant miesto sienų, bet ten juos sutikdavo gynėjai, ir jie be jokios naudos žūdavo. Tada kryžiuočiai sumanė prieš miesto sieną pastatyti platų ir aukštą tiltą ir jį užmesti ant sienų krašto, kad iš karto didesnis skaičius žmonių galėtų ant sienų užlipti. Šis sumanymas liko išaiškintas ir gynėjai tą tiltą tuoj sudaužė. Kryžiuočių padėtis buvo nepavydėtina, nes jų pastangos paimti miestą nuėjo niekais, o nuostoliai buvo dideli. Be to, Kęstutis su savo kariuomene iš Kauno apylinkių nepasitraukė, buvo kažkur netoli ir tik tykojo patogios progos užpulti ir sunaikinti nusilpusį priešą. Reikėjo skubėti ir dėti pastangų paimti, jeigu ne pilį, tai nors miestą, ir tuo pakelti nupuolusį kariuomenės ūpą.

Savo didžiausių sienų griovimo mašinų jėgą kryžiuočiai sutelkė į vieną bokštą, kuris stovėjo kairiajame Neries krante ir flankavo miesto sieną. Po didelių pastangų kryžiuočiams pavyko šį bokštą sugriauti. Gynėjai suprato, kad sugriovus tą bokštą, sąlygos prisiartinti prie sienų kryžiuočiams palengvėjo, todėl sumanė gyva jėga užimti bokšto griuvėsius ir neleisti kryžiuočiams prie sienų artintis. Bet kryžiuočiai taip pat šoko į susidariusią spragą ir pradėjo lipti ant miesto sienų. Toje vietoje miesto siena nuo smarkių griovimo mašinų smūgių buvo susilpninta, o griūdama kampinis bokštas dar daugiau ją susilpnino. Todėl dalis sienos neišlaikė ir griuvo, palaidodama po griuvėsiais apie keturis šimtus kryžiuočių. Gynėjai to įvykio akivaizdoje sumišo ir pasitraukė į pilį, o kryžiuočiai per sienos griuvėsius ir savo kareivių lavonus įsibrovė į miestą. Likusieji gynėjai paliko miesto sienas ir gynėse tarp miesto namų, bet užsidegęs vienas namas sukėlė gaisrą visame mieste. Ugnies liepsna naikino visus medinius pastatus ir buvusius ten maisto sandėlius; naikino kartu gynėjus ir užpuolikus, kurie, vydamiesi gynėjus, įsibrovė į miestą. Tie gynėjai, kurie nespėjo pasitraukti iš degančio miesto į pilį, žuvo liepsnoje, bet žuvo kartu ir daug kryžiuočių. Miestas buvo paimtas, bet pilis stovėjo nepajudinama, sveikomis sienomis, ir nebuvo vilties, kad greit bus paimta, o laikas dirbo kryžiuočių nenaudai.

Susilpnėjo kryžiuočių kariuomenė, moralinės jėgos krito, ir nebebuvo jau tokio užsidegimo, koks buvo tik pasirodžius prie Kauno pilies. Iki pilies paėmimo dar buvo toli. Artinosi balandžio 10 d., tai yra 28 apgulimo diena, o darbas su pilies paėmimu nepalengvėjo. Kryžiuočių vyriausybė nutarė balandžio 10 d. pulti pilį kartu iš trijų šonų, gynėjų jėgas išblaškyti ir nors vienoje vietoje prisiartinti prie pilies sienų, kad būtų galima ją griauti. Ir tikrai, vienoje vietoje pavyko griovį užpilti, pristumti prie sienų griovimo mašinas, su kuriomis pradėjo griauti pilį. Bet visur, kur tik pavykdavo padaryti išlaužimą, kryžiuočiai jau rasdavo naują sieną, padarytą iš didelių rąstų, kurie dengė išlaužimą ir kliudė toliau žengti.

Tuo tarpu prie Kauno vėl priartėjo Kęstučio kariuomenė ir atvyko parlamentaras, siūlydamas asmenišką pasikalbėjimą kunigaikščio Kęstučio su didžiuoju magistru Kniprode. Pasikalbėti su kunigaikščiu magistras sutiko ir net leido trims gynėjams iš Kauno pilies kartu su juo vykti į sutartą pasimatymą. Matyt, Kęstučio pasimatymas su magistru galėjo įvykti tik su sąlyga, kad prie pasimatymo dalyvautų ir atstovai iš pilies gynėjų. Pasikalbėjimas kunigaikščio su magistru buvo nereikšmingas, ir galima spręsti, kad Kęstutis daugiau norėjo pasimatyti su pilies gynėjais, negu su magistru. Nors su pilies atstovais kunigaikščiui mažai teko kalbėti, bet iš jų trumpų ženklų suprato, kad pilies gynėjams nieko netrūksta ir pilis laikosi tvirtai.

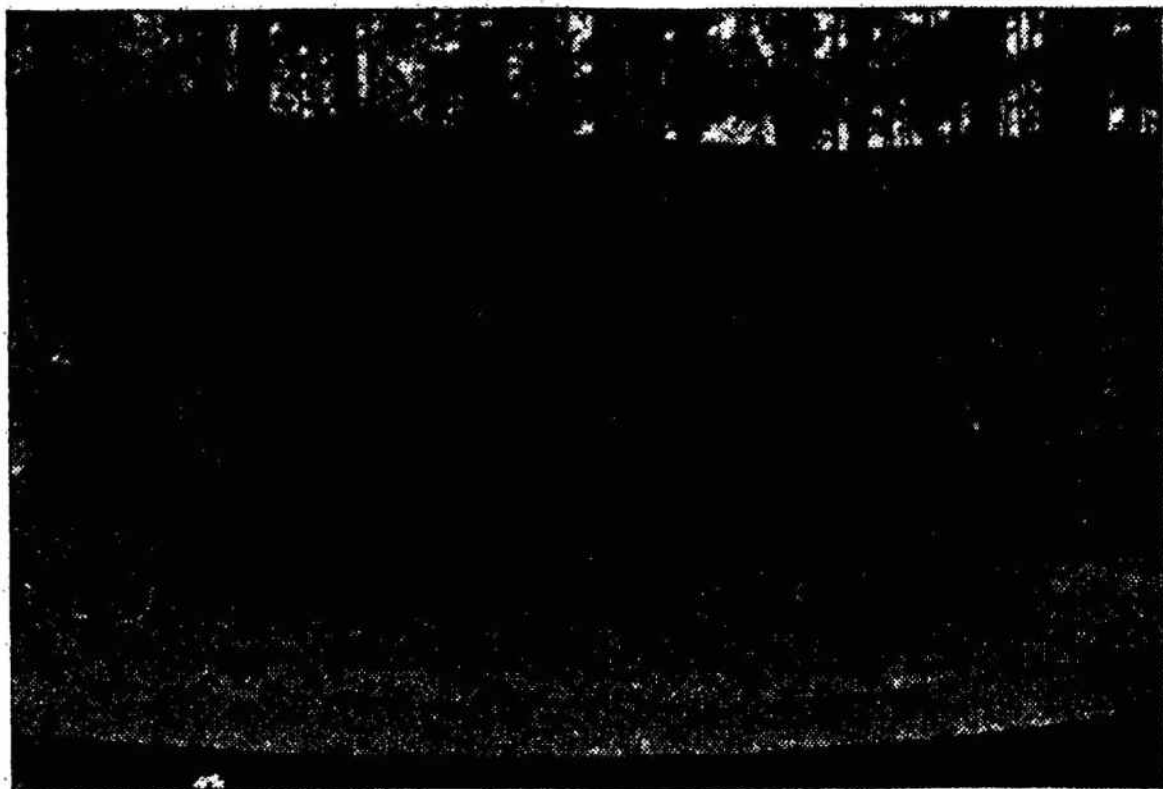
Apsiriko gynėjai, apsiriko ir kunigaikštis. Įtempus visas savo jėgas, dirbant dieną ir naktį, kryžiuočiai padarė pilies sienoje vieną spragą ir pradėjo veržtis į pilį. Spraga buvo permaža, kad būtų galima didesniu skaičiumi žmonių per ją veržtis, todėl gynėjai visus išiskverbusius išžudė ir tuo šį pavojų likvidavo. Gynėjai taisė spragą rąstais, bet kryžiuočiai pradėjo mėtyti per padarytą spragą uždegtą statinęse smalą, kuria apipilti rąstai buvo uždegti ir, esant palankiam vėjui, ugnis persimetė į pilies vidų.

Ko negalėjo padaryti iš visos Europos atvykusieji riteriai ir kryžiuočiai, padarė ugnis, sunaikinusi Kauno pilį. Ugnis išsiplėtė po visą pilį ir kliudė gynėjams gintis. Mėginimas prisiskverbti pro kryžiuočių eiles nepavyko. Kurių nenūžudė kryžiuočių kalavijas, tie žuvo degančios pilies liepsnoje.

Soldine — didvyrių žuvimo vietoje

Prieš šešerius metus, 1933 metų liepos 17 d. tamsią audringą naktį Darius ir Girėnas, nugalėję Atlanto vandenyną ir tūkstančius kilometrų kelio iš New-Yorko į Europą, būdami jau visai prie savo Tėvynės Lietuvos slenksčio, beturėdami dar tik apie 600 km kelio iki galutinio tikslo — Kauno aerodromo, — vo-

Paminklas Dariaus-Girėno žuvimo vietoje, Soldine

kiečių žemėje prie Soldino miesto, užkliūdę pušyną ir nukrito. Sudužusi „Lithuanica“, nukirstų pušaičių kamienai ir daug dar kitų dalykų, kurie byloja apie didvyrišką Lietuvos sūnų žygį, yra Kaune Vytauto Didžiojo Muziejuje.

Liepos mėn. 9 d., sekmadienį, pasiryžau aplankyti didvyrių, o kartu ir savojo Karo Mokyklos IV laidos mokslo draugo a. a. kapitono Dariaus ir jo skridimo draugo Stasio Girėno žuvimo vietą. Per porą valandų traukiniu iš Berlyno pasiekiau Soldiną.

Soldinas — nedidelis, švarus ir tvarkingas, kelių tūkstančių gyventojų, miestelis prie gražaus pailgo ežero. Miesto sodne paminklas su išdidžia Viliaus Didžiojo stovykla, o miesto aikštėje paminklas Didžiajame kare žuvusiems soldiniečiams. Miestelį supa senovinės mūro sienos liekanos su užsilikusiais keliais keturkampiais bokštais — miesto vartais — ir apvalia „parakine bonia“. Matyti, soldiniečiai mūsų didvyrių žuvimo vietą gerai žino ir ją gerbia. Geležinkelio stotyje paklausiau, kaip tą vietą pasiekti, tai bent keli — vyrai ir moterys — tuoj atsiliepė, kad gerai žina, kad miestiečiai lietuvių, Atlanto nugalėtojų, žuvimo vietą mielai lanką, kad ir iš kitur nemažai svečių ton vieton atvažiuoją. Tai patvirtino pats

Iš visos įgulos tik 36 gynėjai pateko į nelaisvę. Tą dieną žuvo 1100 gynėjų, o per visą miesto ir pilies apgulimo laiką — apie 3000. Taip pat daug žuvo kryžiuočių. Kaip kai kurie istorikai mini, galėjo jų žūti apie 6000, nors kryžiuočių kronikai sako, kad žuvo tik 7 riteriai ir 200 karių, kas visiškai neįtikinamai skamba, nes žinoma, kad tik griūvanti siena jau 400 užmušė. Pilis buvo paimta prieš pat Velykas, Didįjį šeštadienį, ir per Velykas kryžiuočiai šventė savo pergalę, išsėjos. Po Velykų užpylė visus griovius, sunaikino likusius pilies įtvirtinimus ir sudeginę per Nemuną tiltus, pasitraukė tuo pačiu keliu. Toliau skverbti į Lietuvą neįstengė, nes jėgos buvo išsekusios, nuostoliai dideli, o kariuomenė smarkiai pavargusi.

Manoma, kad šiose kautynėse žuvo ir kunigaikštis Vaidotas.

Ats. mjr. G. Songinas

mano nuvykimas, nes radau du pilnus automobilius, jau grįžtančius į miestą, o man rengiantis išvykti, atvažiavo dar viena mašina.

Didvyrių tragiškos mirties vieta aukštumėlėje, retame, gražiame pušyne, pačiame jo kampe, pora dešimčių metrų nuo miško krašto. Įspūdingas dvigubas granitinis kryžius, o greta jo gražus lietuviškas ažuolinis kryžius žymi tą vietą. Viskas aptverta žema granitine tvorele su gražiais geležiniais varteliais. Ant granitinio kryžiaus iš vieno šono užrašas lietuvių, vokiečių ir anglų kalbomis: „Čia žuvo lietuviai lakūnai — Atlanto nugalėtojai“ Stepas Darius ir Stasys Girėnas, o kitoje pusėje: — „New-York — Kaunas 16. 7. 1933. — Soldin 17. 7. 1933“. Ant kryžiaus padėtas vainikas ir maloniai nustebau, perskaitęs jo kaspino užrašą: „Mūsų Didvyriams Dariui ir Girėnui. Ž. Ū. Akademijos studentės 1939. Lithuania“.

Mane atvežęs šoferis, nelemtą rytą vienas pirmųjų nuvykęs į nelaimės vietą, rado, iš kur lėktuvas krito, kokias pušis nukirto, kur gulėjo lėktuvo dalys ir lakūnų lavonai... Keliose pušyse žymu gilūs įkirtimai, padaryti krentančio lėktuvo... Mintyse kyla šiurpios tragedijos vaizdai, nejučiomis tenka susikaupti... Garbė Jums, didvyriai! Ilsėkitės ramybėje...

Mjr. Šilius

Paminklas Žemaičių plento atidarymui atminti

M. Truso nuotr.

ATSIMINIMŲ NUOTRUPOS

1920 m. 8. p. pulko I. batalionas budėjo tolimame Lietuvos kampe, Augustavo girių priemiškiuose, už Kapčiamiesčio. Tik vieną pavakarį, visai nelauktai, jo tvarka buvo sutrukdyta: buvo gautas įsakymas keltis į Vilniaus frontą, ten kur mūsų kariuomenė sunkiai kovėsi su generolo Želigovskio pulkais. Tasai bataliono persikėlimo žygis buvo nepaprastas savo sparta: pirmąją parą kai kurie daliniai pėsti nužygiavo 67 kilometrus kieto plento keliu, o per tris paras visas batalionas nužygiavo iki Kauno, per 150 km. Žygio tikslas buvo Ukmergė.

*

Ukmergė gyveno neramias valandas. Padėtis fronte buvo itin pašlijusi. Prasiveržusi priešo raitininkų brigada kėlė nerimą visoje Laisvoje Lietuvoje. Mūsų bataliono pasirodymas Ukmergės miestui suteikė daug vilčių. Gyventojai, mus išvydę, džiaugėsi ašarodami: į mus žiūrėjo kaip į gelbėtojus. O tai kėlė mūsų galvas ir širdis kuteno pasididžiavimo jausmas.

Temo. Batalionas stoviniavo miesto viduryje. Visi laukėme valgio ir poilsio, bet nei vieno, nei kito neteko: reikėjo kuo skubiausiai užkišti tą spragą, kurią buvo padariusi prasiveržusi priešo brigada. Paliekant miestą, gyventojai dalijo rūkalus, saldumynus ir ašarojo. Per miestą mus palydėjo kažin kokio pulko orkestras ir ilgai ilgai dar griežė mums išėjus iš miesto į tamsų, gruodėtą širvintų vieškelį.

Tamsa buvo neregėta: ėjome apgraibomis, griuvinėdami, kitas kitą stumdydami; ėjome nežinodami, kur rasime priešą, kur saviškius — visa buvo sumišę. Ėjome, kankinami tamsos ir šalto vėjo, žygį ir postovį saugodami iš visų pusių — priešo reikėjo laukti iš visur. Bet, nežiūrint visų nepatogumų, buvome gero ūpo, ruošėmės prie lemtingos valandos ir kiekvienas tyliai tikėjomės pasisekimo arba... garbingos mirties.

Prasidėjo širvintų — Giedraičių kautynės. Tose kautynėse teko laimės dalyvauti ir 8. p. pulko I. batalionui. Jis veikė pačiame centre.

Želigovskininkų jėgos tose kautynėse keleriopai buvo gausesnės. Mūsų kariuomenės išretėjusioms kuopoms ir neapmokytiems naujokams teko susiimti su priešo batalionais ir pulkais.

Lapkričio 21 d. buvo sprendžiamoji diena: reikėjo laimėti arba mirti. Nugalėjimo troškimas buvo labai didelis. Visi jautėme, kad pralaimėję taptumėm vergais. Kitaip nebūtų įvykę to didžiojo stebuklo, nebūtumėm drįsę su naujokų būriu pulti priešo kuopas, nebūtumėm drįsę be durtuvų pulti atakon.

I. bataliono 1. kuopa tą dieną turėjo pralaužti priešo linijas, užimant šešuolėlių dvarą, ir nukirsti susisiekimą tarp širvintų ir Gied-

raičių. Tą uždavinį kuopa iš pradžios bandė įvykdyti tiesioginiu smūgiu, bet priešo bataliono ugnis nuo to sumanymo privertė atsisakyti, tuo labiau, kad neveikė mūsų kulkosvaidis: nebuvo kuo apsaugoti vandens nuo užšalimo. Tuo jau pat buvo nukreiptas veikimas į priešą kairįjį sparną, pačią jautriausią vietą — bataliono štabo buveinę. Tą uždavinį atliko 1. ir 3. kuopos du būriai, karininkų vadovaujami, veikdami iš atskirų punktų, bet viena kryptimi — į šešuolėlių dvarą. Tiedu būriai, būdami per kilometrą ar net toliau nuo priešo ugnies linijos, sutartinai pakilo ir puolė atakon. Kareiviai buvo beveik vieni naujokai; bailesnius užtat prisėjo net varyti. Perbėgimo taisyklių taip pat nebuvo įmanoma laikytis: reikėjo atakuoti vienu šuoliu. Priešo kulkosvaidžiai ir šautuvai veikė kaip pašėlę, bet, mūsų laimei, peraukštai, o tai labai drąsino naujokus; jie pradėjo tikėti, kad drąsiųjų kulkos vengia. Užkimę nuo rėkimo ir uždusę nuo ilgo bėgimo, be durtuvų, jie drąsiai puolė lenkų apkasus. Tokios beprotiškos ir nesuprantamos atakos priešo nervai negalėjo atlaikyti ir jis pasileido bėgti. Jo pasitraukimas buvo toks paniškas, kad užmiršo čia pat esantį tiltą, o spruko tiesiog per širvintos šaltą apledijusį vandenį, vandenyje palikdami kulkosvaidžių ir šautuvų. Bėgančius priešo kareivius gaudėme už skverną ir ėmėme į nelaisvę.

Priešo frontas lūžo. Centre ir dešiniame jo sparne veikusios priešo kuopos tokiu pat spartumu, tik nemėtydamos ginklų, irgi pasileido Vilniaus linkui.

Kelias į Vilnių buvo laisvas (kuopos žvalgai, nesutikę pasipriešinimo, buvo pasiekę Niemenčiną), bet likimo nebuvo lemta jo pasiekti: Tautų Sąjungos reikalavimu kautynės buvo nutrauktos ir paskelbtas ginklų sustabdymas.

Širvintų — Giedraičių kautynės yra garbingas ir herojiškas mūsų kariuomenės žygis. Tos kautynės vyko, galima sakyti, mažai viltingose sąlygose, prieš kavalerijai siaučiant mūsų užfrontėje. Priešas jau triumfavo, pasipriešinimo nebelaukė. Bet pasipriešinimas atsirado: jis išdygo iš lietuviškosios žemės.

Dim. plk. Šakmanas

Žemaičių plento atidarymo iškilmės
Raseiniuose

M. Truso nuotr.

KARDŲ ESKADRONO VADOVAVIMO SKYRIUS

Kardų eskadrono vado vadovavimo skyrius nėra valdymo vienetas (pav. kaip štabas). Kardų eskadrono vado vadovavimo skyrius yra tik vadovavimo priemonė, tačiau prireikus privalo vykdyti ir valdymo vieneto uždavinius. Tad didesnis kautynėse pasisekimas priklausys nuo tinkamo eskadrono vadovavimo skyriaus parengimo.

Vykdamas eskadronui kokį uždavinį, dažnai bus pridodamos įvairios priemonės, pav. sunk. kulkosvaizdžiai, atskiri pabūklai ir kt. Savaimė suprantama, kad eskadrono vadui vadovauti tokiam padidintam eskadronui bus žymiai sunkiau, negu be pridodamų priemonių. Ir jei eskadrono vadas laiku nesugebės pasirūpinti eskadrono vadovavimo skyriaus paruošimu ir ištreniravimu, tai valdymas dar daugiau pasunkės. Ypač didelio dėmesio reikalauja eskadrono valdymas tokiuose kautynių ruožtuose, kaip susitinkamos, stabdomos kautynės ir išėjimas iš kautynių. Kad viskas darniai ir tiksliai būtų įvykdoma ir uždaviniai greit vykdomi, eskadrono vadovavimo skyrius privalo išėiti specialią parengtą plačią programą, į kurią turi būti įtraukti būdingi įvairių kautynių ruožų ir aplinkybių uždaviniai, žinoma, neišėinant iš eskadrono veikimo ribų.

Konkretūs reikalavimai šie:

1) kiekvienas vadovavimo skyriaus kovotojas privalo paprasčiausiomis priemonėmis gerai spręsti atstumus bent ligi 2 km; privalo mokėti gerai sekti ir pastebėtą objektą nustatyti ne tik iš žygio ar kautynių eilės, bet ir šių žymių: dulkių, triukšmo ir t. t. Apie pastebėtus rezultatus vadovavimo sk. kovotojas praneša garsiai ir tiksliai.

2) Greit orientuotis vietovėje iš žemėlapių ir vietos iš daiktų; privalo skaityti žemėlapius ir žygiuoti duota kryptimi iš žemėlapių ar iš azimuto kaip dieną, taip ir naktį. Turi mokėti nubraižyti paprasčiausias nuobraižas ir susidariusią padėtį įnešti žemėlapiu. Šie reikalavimai eskadrono vadov. skyriaus kovotojui yra būtini, nes labai dažnai vadovavimo skyriaus kovotojas pats savarankiškai turės spręsti, kaip jam įvykdyti įteiktą uždavinį ar įsakymą. Pav.: jei tenka kam nors įteikti pranešimas ar skubus įsakymas, vadovavimo dalinio kovotojas pats turės be vado pagalbos orientuotis ir parinkti tinkamą maršrutą, o kai kada ir ryšių perdavimo priemonę.

3) Eskadrono vadovavimo sk. kovotojas privalo gerai mokėti naudotis telefonu, šalinti kliūtis ir gedimus telefone. Turi mokėti, jei bus reikalingas, įsijungti į priešų nuolatines linijas, tikslu pasiklausti ir privalo mokėti aptarnauti telefono stotį. Be šių reikalavimų, gerai turi mokėti vartoti šviesos ir garsinės priemonės, pav.: skydeliai, vėliavėlės, trimitas, švilpukas, žibintas, sirena ir t. t. ir sutartinius ženklus: kardas, karabinas, kepurė ir kt.

4) Didelės svarbos yra mokėjimas greit tiesti marškas ir rištis su lėktuvais; mokėjimas greit suieškoti ir atvykti į vado vadovietę bei sekyklą.

5) Eskadrono vado vadov. sk. kovotojas turi mokėti vesti sekimo žurnalą, privalo surasti tinkamą vadovietei vietą ir ją įrengti, taip pat turi mokėti įrengti ir sekyklą. Turi mokėti sekti puolamose ir ginamose kautynėse, turi žinoti pareigas, surištas su priešlėktuviniu, prieššarvuotiniu ir priešcheminiu sekimu.

Taip, trumpai suglaudus, atrodo visi vadovavimo skyriaus reikalavimai kardų eskadrono. Tačiau tuo pilnai negalima išsemti visų netikėtai pasitaikančių įvairiausių atsitikimų, vykdamas kardų eskadrono vadovavimo skyriaus darbą. Tad pravartu susipažinti su konkrečiu pavyzdiniu eskadrono vadovavimo skyriaus darbo planu.

Šiame darbo plane nėra suskirstymo pareigomis, bet parengimas privalomas be jokios klasifikacijos visiems vadovavimo skyriaus dalinio kovotojams. Specializacija vadovavimo skyriuje atskiriems šauliams pareigomis yra kenksminga, nes kautynėse gali aplinkybės taip susidėti, kad eskadrono vadas turės puse, o gal ir daugiau vadovavimo skyriaus kovotojų išsiuntinėti pasiuntiniais, kitus išstatyti sekėjais ir palaikyti ryšiui su lėktuvu, o jei dar priskaityti išėjusius iš rikiuotės, tad darosi aišku, kad kiekvienas vadovavimo skyriaus kovotojas privalo gerai mokėti naudotis ir telefonu ir kitomis priemonėmis, privalo būti geru sekėju, telefonistu, pasiuntiniu ir t. t. Kitaip tariant kiekvienas eskadrono vadovavimo skyriaus kovotojas privalo būti pasiruošęs įvairiems vadovavimo skyriaus uždaviniams vykdyti.

Visas darbo planas suskirstytas periodais. Pradžioje — I-me periode vykdomas kovotojo vieninis mokymas, drauge su visais eskadrono kariais ir tik II-me periode prasideda sisteminis vadovavimo skyriaus kovotojo specializavimas sulig paruošto plano ir pabaigoje III-jo periodo baigiamas.

Už vadovavimo skyriaus kovotojų parengimą atsako kardų eskadrono vadas. Į šios programos vykdymą reikia įtraukti specialistus; be to, vykdamas vadovavimo skyriaus mokymą, reikia operuoti su realiomis priemonėmis.

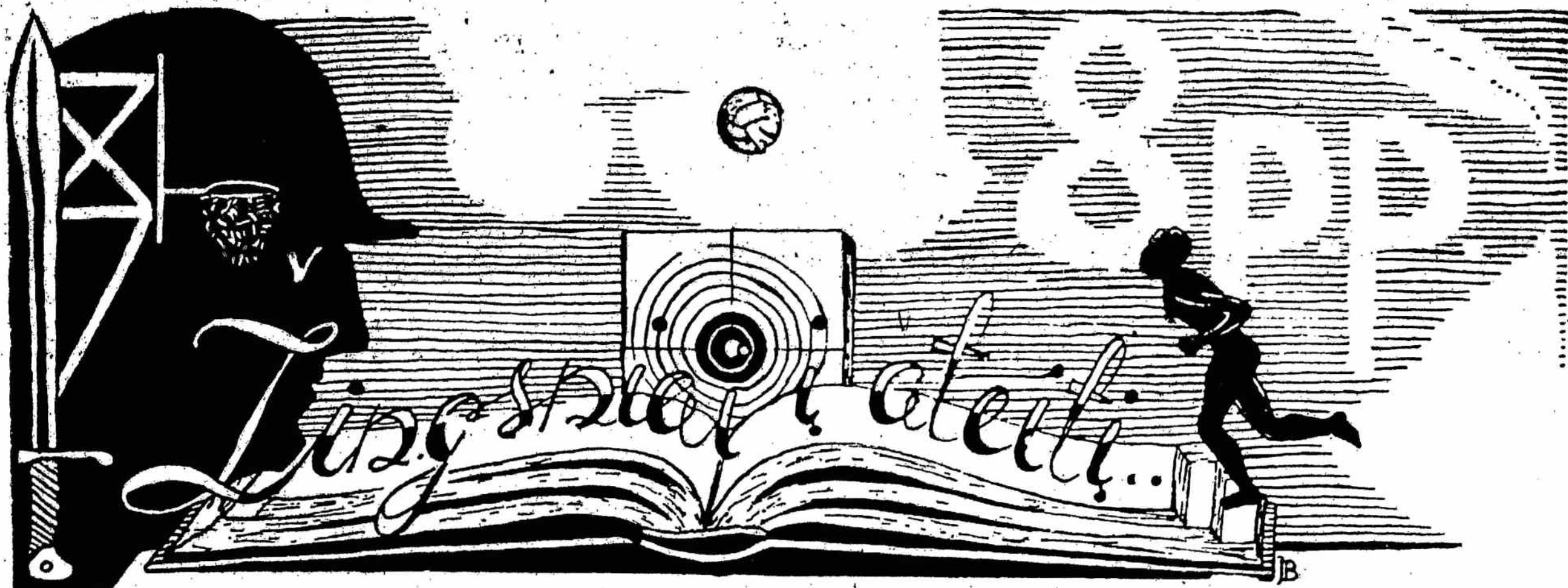
VADOVAVIMO SKYRIAUS DARBO PLANAS

Pavadinimas ir kas praeinama	Mokymo būdas
I. TOPOGRAFIJA	
1. TEMA: žemėlapių naudojimas.	Grupinis užsiėmimas klasėje.
TIKSLAS: Išmokyti naudotis žemėlapiu ir planais.	
VYKDYMAS. Žemėlapių skaitymas, sutartiniai ženklai, masteliai, reljefas, aukštumų ir žemumų supratimas, žygis duota kryptimi iš žemėl. ir azimuto dieną ir naktį.	
2. TEMA: Orientavimasis.	1—2 užsiėmimai klasėje, o kiti vietovėje dieną ir naktį.
TIKSLAS. Išmokyti orientuotis įvairiais būdais ir priemonėmis.	
VYKDYMAS. Kompasas ir jo įrengimas, žemėlapių orientavimas sulig kompasu, laikrodžiu, laikrodžio panaudojimas pasaulio šalims rasti, orientavimas vietos daiktais ir kitomis priemonėmis, orientavimas naktį.	
3. TEMA: Schemų braižymas.	Grupiniai užsiėmimai klasėje ir vietovėje.
TIKSLAS. Išmokyti skaityti ir braižyti paprasčiausias schemas.	
VYKDYMAS. Schemų braižymas, dalinio išsidėstymo vietovėje užnešimas ant žemėlapių ir užnešto skaitymas. Taktiniai sutartiniai ženklai (būrys, esk-nas).	
II. RYŠIAI	
1. TEMA: Telefono ryšis	2—3 užsiėmimai klasėje, supažindinimas su medžiaginėmis telefono dalimis, vėliau lauke.
TIKSLAS. Išmokyti naudotis telefonais, surasti bei šalinti pasitaikančias telefone kliūtis.	
VYKDYMAS. Telefonų įrengimas, linijų tikrinimas, gedimų suradimas ir taisymas. Pasiklausymas, telefonogramų priėmimas ir perdavimas. Telefono aptarnavimas.	
2. TEMA: Signalizacija skydeliais	Užsiėmimai pravedami praktiškai lauke.
TIKSLAS. Išmokyti vartoti skydelius.	
VYKDYMAS. Pranešimų ir įsakymų priėmimas ir perdavimas. Kodas.	
3. TEMA: Garsinė ir vaizdinė signalizacija.	Atskiro laiko neduodama, bet įtraukiama į bendrus užsiėmimus.
TIKSLAS. Išmokyti vartoti signalinius žibintuvėlius ir supažindinti su garsinėmis ryšio priemonėmis.	
VYKDYMAS. Trimitas, švilpukas, sirena, vaizdinės priemonės — įvairūs žibintuvai. Sutartiniai ženklai: kepurė, karabinas, kardas ir t. t.	
4. TEMA. Vaizdinis (optinis) ryšis.	1—2 užsiėmimai klasėje, kiti praktiškai vietovėje.
TIKSLAS. Duoti supratimą apie šviesos ryšį ir supažindinti su paprasčiausiomis ryšio priemonėmis.	
VYKDYMAS. VMA, VTA ir heliografas, įrengimas ir panaudojimas. Raketos — paskirtis ir naudojimas.	
5. TEMA: ryšis su lėktuvais.	Lauke praktiškai su realėmis priemonėmis.
TIKSLAS. Išmokyti susirišti su lėktuvais.	
VYKDYMAS. Aviosignalinės aikštelės įrengimas, marškos, kartelės pranešimams perduoti — paskirtis, naudojimas.	

Pavadinimas ir kas praeinama	Mokymo būdas	Pavadinimas ir kas praeinama	Mokymo būdas
III. TAKTIKA			
1. TEMA: Sutartiniai taktiniai ženklai. TIKSLAS. Išmokyti taktinių sutartinių ženklų būrio, eskadrono ribose, mokėjimas pasinaudoti taktiniais sutartiniais ženklais. VYKDYMAS. Taktin. sutartin. ženklai būrio, esk-no vadų, ginklų, priemonių. Dalinio išdėstymo vietovėje užnešimas ant žemėlapių, schemos darbo planas.	Grupiniai užsiėmimai lauke, taktinių pratimų metu.	VYKDYMAS. Pasirinkimas vietos ir maskuotė sekamojo ploto. Paskirstymas sekimo, laukais. Sekimo žurnalo tvarkymas. Sekimo išdavų pranešimas ir kt.	
2. TEMA: Ryšių pasiuntinio tarnyba. TIKSLAS. Išmokyti nunešti ir įteikti pranešimus ir įsakymus. VYKDYMAS. Pranešimų gabenimas, įteikimas. Taisyklės sutikus viršininčius, priešą. Žygis sulig schemos — maršruto. Priartėjimas prie vadovietės ir vadų sekyklų.	Pirmiau klasėje, vėliau lauke.	4. TEMA: Sekimo organizavimas puolamose kautynėse. TIKSLAS ir vykdymas — kaip temoj nr. 3.	Tas pats.
3. TEMA: žygis. TIKSLAS: Duoti bendrą supratimą apie eskadrono, būrio žygio schemą ir vykdymą. VYKDYMAS. Žygio tikslas, žygio rikiuotės. Atvejai užpuolus priešą aviacijai, šarvuočiams. Eskadrono vadovavimo skyriaus darbas žygyje. Sekėjai.	Grupiniai užsiėmimai prieš smėlio dėžės, vėliau lauke praktiškai.	5. TEMA: priešlėktuvinio, prieššarvuotinio ir priešcheminio sekimo tarnyba ir veikla. TIKSLAS. Išmokyti vadovavimo skyriaus kovotojus sekimo. VYKDYMAS. Darbas žygyje, gynime ir puolime. Mokėjimas iš garso, užesio, nuvokti apie priešą lėktuvų, šarvuoč., dujų pasirodymą. Atskirti savus lėktuvus nuo svetimųjų iš ženklų, iš lėktuvo kontūrų ir pan. Laiku pranešti — įspėti.	Tas pats.
4. TEMA: gynimas. TIKSLAS. Duoti bendrą supratimą apie esk-no gynimąsi. VYKDYMAS. Esk-no išsidėstymas gynimuisi. Ginamos kautynės. Eskadrono organizacija ginamųjų kautynių metu.	Tas pats.	6. TEMA: pranešimai. TIKSLAS. Išmokyti vadov. skyriaus kovotojus paruošti raštiškus ir žodinius pranešimus. VYKDYMAS. Kas, kur, kada, kaip, ką veikia, ką aš veikiu. Pranešimo blankas, vokas, kas reiškia XX, X ženklai ir t. t.	Grupiniai užsiėmimai prieš žemėlapių ir smėlio dėžių, vėliau lauke.
5. TEMA: Puolimas. Panašiai kaip temoj nr. 4.	Tas pats.	V. VALDYMAS	
6. TEMA: vadovietės organizacija ir įrengimas. TIKSLAS. Duoti bendrą supratimą apie vadovietes ir sekyklas. VYKDYMAS. Esk-no VV, jos paskirtis, sąlygos renkant VV ir sekyklas, jų įrengimas, pranešimų siuntimas, priėmimas, vadovietės ir sekyklos maskavimas. Persikeliant į kitą vadovietę tvarka ir darbas 1-joj vadovietėje. Išsidėstymas vadovietėje ir sekykloje.	Tas pats.	1. TEMA: uždaras (aklas) valdymas. TIKSLAS. Išmokyti paprasčiausiu būdu uždaro valdymo. VYKDYMAS. Šaukiniai, kolas, šifravimas, iššifravimas, telefonogramų, radiogramų, kolumbogramų priėmimas ir siuntimas.	Grupiniai užsiėmimai klasėje.
IV. SEKIMAS		2. TEMA: darbas sekykloje ir vadovietėje. TIKSLAS. Išmokyti, vadov. skyr. kovotojus darbo vado vadovietėje ir sekykloje. VYKDYMAS. Vadovietės ir sekyklos parinkimas vietovėje, jų maskuotė, išsidėstymas ir darbas VV. Įsakymų ir pranešimų priėmimas ir perdavimas. Tvarka persikeliant į kitą vadovietę.	Grupiniai praktiškai užsiėmimai vietovėje.
1. TEMA: atstumų sprendimas. TIKSLAS. Išmokyti spręsti atstumus įvairioms priemonėms. VYKDYMAS. Atstumų sprendimas 10% paklaida, įvairios paprasčiausios atstumams spręsti priemonės (liniuotė, degtukų dėž., pirštas, pieštukas, karabino taikiklis ir kt.).	Lauke praktiškai.	MEDŽIAGA: 1938 m. „Krasnaja Konnica“. Daugiausia sekta Perovo straipsniu. N. C.	
2. TEMA: žiūronas ir jo naudojimas. TIKSLAS. Išmokyti kovotojus naudotis žiūronais. VYKDYMAS. Žiūrono įrengimas, medžiagin. dalys, taisyklės naudojant žiūronus ir periskopą, filtrų (geltono, oranžinio, žalio) reikšmė. Žiūronų priežiūra ir laikymas. Supažindinimas su tolimąčiu. Mokėjimas spręsti atstumus žiūronų pagalba.	Po supažindinimo klasėje su medžiaginėmis žiūrono dalimis, praktiškai supažindinti lauke su konkreč. uždaviniais.		
3. TEMA: sekimo organizavimas ginamose kautynėse. TIKSLAS. Supažindinti kovotojus su sekimo organizavimo sistema ginamose kautynėse esk-no ribose.	1—2 užsiėmim. prie žemėl. ir prie smėlio dėž., kiti lauke.		
Mūsų šaudytojų ekipa, gražiai pasirodžiusi tarptaut. varžybose, sutinkama Kaune (Smečkausko nuotr.)			

PULKO MOKOMOJI KUOPA

Mokomoji kuopa — pirmoji jauno kareivio karinė mokykla, kur jis rengiamas būti ne eiliniu kovotoju, bet vadu. Todėl į mokomasias kuopas ne visi gali patekti, nes ne visi tinka vadovauti kitiems, ne visi gali tinkamai nešti atsakingas vado pareigas. Mūsų P-51 aiškiai pabrėžia, kad „Kautynėms vien kovotojų narsumo nepakanka. Kariuomenės vieneto vertė labai daug priklauso nuo jų vadų vertės“ (161 §). Koks bus vadas, tokie ir valdiniai. Tai tiesa, kuri įrodymų nereikalauja.

Todėl ir stengiamasi, kad į mokomąją kuopą patektų moka gerai skaityti bei rašyti, teismo nebausti, geros sveikatos ir išvaizdos, gero elgesio, blaivūs, gabūs, žvalūs ir su iniciatyva, vyrai, žodžiu, geriausi pulko kareiviai.

8. pėst. K. K. Vaidoto pulko mokomoji kuopa jau siekia pirmųjų nepriklausomybės gyvenimo dienų. I-ji mokomosios komandos laida buvo įsteigta 1919 m. gruodžio mėn. 22 d. iš 70 kareivių. Tada pulkas, tiksliau sakant, Ukmergės batalionas, stovėjo Ukmergėje. Tą mokomąją komandą įsteigti įsakė tuometinis bataliono vadas majoras (dabar ats. generolas) Čaplikas Julius. Pirmąją mokomąją komandą sudarė leitenantas (dabar ats. pulkininkas) Leonas Silvestras. Sudarytoji komanda po savaitės pradėjo darbą. Nuo 1919 m. gruodžio mėn. 10 d. Ukmergės batalionas pavadinamas 8. pėst. pulku, o nuo 1920 m. sausio mėn. 1 d. mokomoji komanda pavadinama mokomąja kuopa.

Pirmosios mokomosios kuopos laidos kursas baigtas 1920 m. gegužės mėn. 22 d. Jis tęsėsi tik 5 mėnesius. Mokomąją kuopą baigė ir išlaikė egzaminus 63 kareiviai: 1 labai gerai, 20 gerai ir 42 patenkinamai. Kaip matome, pirmoji mokomosios kuopos laida pradėjo savo darbą dar tebevykstant kovoms už nepriklausomybę, už savo krašto laisvę.

1920 m. gegužės mėn. 25 d. kpt. Leonas pradėjo vadovauti I-mam batalionui, o mokomosios kuopos vadu buvo paskirtas kpt. Rekašius (jau miręs), kuris tų pat metų lapkričio 1 d. perdavė kuopą lt. Kalmantui.

Vėliau mokomajai kuopai vadovauja kpt. Pulkauninkas, karininkas Sobeckis, kpt. Baltokas, kpt. Kamarauskas, kpt. Švambarys, kpt. Raudonikis, kpt. Tinteris, kpt. Baltrimas, kpt. Šauka Juozas, lt. Kalnietis ir vėl nuo 1939 m. birželio mėn. 1 d. kpt. Šauka.

Bene ilgiausia kuopai teko vadovauti kapitonui Saukai, kuris su pulko gyvenimu surištas tampriais ryšiais jau nuo pulko nepriklausomybės laikotarpio. Jis pats, gerai prisimindamas anuos laikus, stengiasi ir savo valdiniuose išamontinti karštą Tėvynės meilę ir pasiryžimą...

J. lt. Ks. Skopas

ŠVIETIMAS

Kūrimosi dienomis švietimo darbas 8. pėst. K. K. Vaidoto pulke negalėjo taip plėstis, kaip jis plečiasi šiandien. Laisvės kovų dienose, vaidotėnas buvo mokomas tik būtiniausių kariškų dalykų. Tuo tarpu, taikos metui atėjus, šalia gero kovotojo parengimo, iškilo ir gero piliečio tautinio susipratimo ir gyvenimiško patyrimo reikalingumas. Tokiu būdu iškilo reikalas atkreipti dėmesį į vispusišką išsilavinimą. Buvo įvestos švietimo pamokos ir pasikalbėjimai kuopos ribose. Tačiau patys elementariniai dalykai tik akis atidaro, bet akiai netoli praplečia.

Tuo pradėjo rūpintis išrinkta švietimo komisija, kurią sudarė 5 nariai. Komisijos pirmininku ilgus metus buvo lt. plk. lt. Domarkas.

Pulkui apsistojus nuolatinėj savo stovėjimo vietoj Šiauliuose, iš pačių karių tarpo buvo sudaryta vaidintojų mėgėjų grupė, kuri Višinskio gatv. buvo įrengusi teatrėlį, kur šiaulių igulos kariai turėjo progos pamatyti istorinio turinio ir šiaip naudingų veikalų.

1927 metais buvo paskirtas švietimo vadovas. Tokiu būdu visi švietimo reikalai susitelkė į vieno asmens žinybą, todėl pradėjo dar labiau klėstėti.

Pradedant minėtais metais, švietimo vadovais (eilės tvarka) buvo: majoras Namajuška, kpt. Povilavičius, plk. lt. Makulavičius ir dabartinis pulko švietimo vadovas kapelionas kun. Balandis.

Kad vykdomas pulke švietimo darbas duoda teigiamų vaisių, matyti jau vien iš atvykstančių ir išvykstančių karių bendros išsilavinimo statistikos. Dar ir šiandien tam tikras nušimtis jaunų kareivių nemoka nei skaityti, nei rašyti; tuo tarpu, baigiančių karo tarnybą statistikoje analfabetų jau nepasitaiko.

Bet ne tik analfabetai praturtėja žiniomis; jų įgyja ir visi kiti kariai. Yra skaitomos įvairios paskaitos, rengiamos ekskursijos ir spektakliai... Paskaitų būna iki dvidešimt į metus. Jos dažniausiai pritaikomos gyvenamajam laikotarpiui. Tų paskaitų dėka, vaidotėnai supažindinami su mūsų tautos praeitimi ir dabartiniu valstybės gyvenimu. Dažnai tose paskaitose liečiami tikybės, dorovės, teisės, higienos ir panašūs klausiniai. Per įvairių sukakčių minėjimus yra progos išgirsti ir apie svetimus kraštus, apie gyventojų papročius, būdą ir gyvenimo sąlygas. Organizuojamos ekskursijos į muziejus, fabrikus, aerodromus, ar į kitus miestus duoda progos vaidotėnams pamatyti tai, ko jie iki šiol dar nebuvo matę, apie ką kiti nebuvo nė girdėję.

Švietimo vadovybės žinioje yra ir karių biblioteka — knygynas. Joje vaidotėnai gauna knygų ir žurnalų. Knygynas, kurio pradžia skaitoma 1925 metų pabaiga, kasmet auga ir dabar knygų skaičius siekia iki 2900 tomų. Per metus (pagal 1938 m. statistiką), vaidotėnai perskaito apie 7000 knygų.

Be to, švietimo vadovybė dar kiekvieną kupą atskirai ap rūpina laikraščiais ir žurnalais. Ypač laukiamu svečiu yra „Karys“, kurį vaidotėnai išsirašo sau ir savo namiškiams.

„Karys“, dėl savo turiningumo ir gražaus sutvarkymo, yra visų su didžiausiu įdomumu skaitomas. Kiekvienoje kuopoje „Kario“ numeriai yra išrašomi į atskirus komplektus, kuriuose atvykę į pulką jauni kareiviai, be karinių žinių, ir įdomių straipsnių, susipažįsta ir su pulko nuveiktais darbais. „Kario“ talkoje labiausiai pasidarbavę mūsų pulke yra vrs. Brazinskas, psk. Gulbinskas ir pks. Kasmauskas.

Nepamiršamos ir pramogos. Švietimo vadovybės rūpesčiu yra sudarytas kariams, palyginamai, labai palankios sąlygos lankyti kinų teatrus.

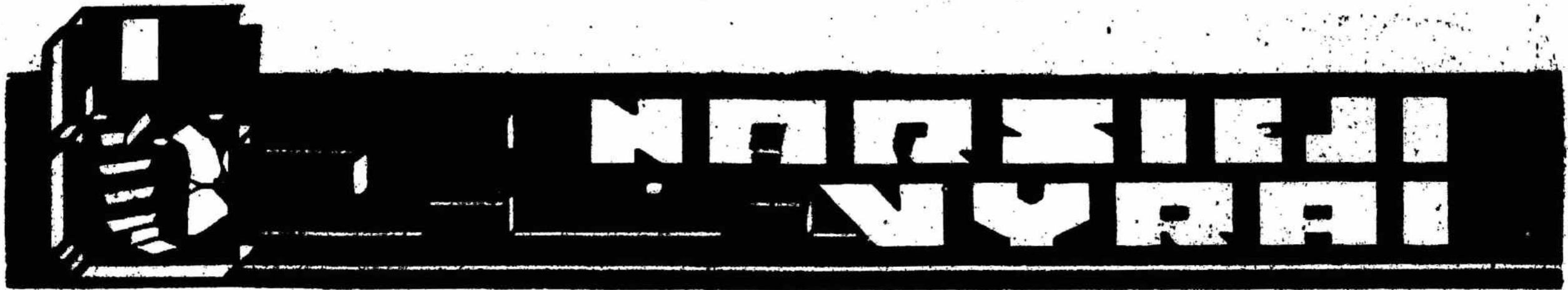
Taip pat pulke yra rengiami su pritaikinta programa šiu-piniai, koncertai, lankomas V. Teatras ir p.

Baigiant dar tenka paminėti ir švietimo vadovybės žinioje ir priežiūroje vykstančius liktiniams puskarininkiams ir liktinių puskarininkių kandidatams kursus, kurie pirmą kartą buvo pradėti 1932 metais. Juose kursantai buvo rengiami iki 4 klasių nereformuotos gimnazijos. Pamokas dėstė karininkai, kariuomenėje tarnaujantys abiturientai ir aukštąjį mokslą baigę kariai.

Tai tokia švietimo darbuotė buvo dvidešimtmečio bėgyje. Metai po metų, ji vis daugiau ir daugiau tobulėja. Todėl ir toliau, keičiantis gyvenimo reikalavimams, ji bus dar labiau išsami, dar labiau klėstės.

A. B.

Aplink kulkoms' zvimbiant, pirmas įpuolė į priešo apkasus

Tarpe kitų vaidotėnų, savo drąsa ir pasiryžimu yra pasižymėjęs ir Vyčio kryžiaus kavaliereus ats. viršila Stasys Čepulis. Jis gimė 1897 m. Šiaulių mieste. Didžiojo karo metu jis buvo paimtas į rusų kariuomenę. Kaip sumanus ir energingas karys, buvo paskirtas į mokomąją kuopą ir ją sėkmingai baigęs, išvyko į frontą, kur įvairiose kautynėse dalyvaudamas išsitarnavo puskarininkio laipsnį. 1920 m. grįžo į Tėvynę ir stojo į Lietuvos kariuomenę.

Šiam vaidotėnui teko dalyvauti kautynėse tik su lenkais ir išgyventi daug laimėjimo ir nesėkmės valandų. Apie jo žygius leiskime papasakoti jam pačiam.

— 1920 metų vasario mėn. pabaigoje iš Kauno etapo skirstomojo punkto išsiuntė mane į 8. pėst. pulką. Atvykęs į pulką, buvau paskirtas į 1-mą kuopą antrojo būrio būrininku. Tas pareigas ėjau iki rusų armijos puskarininkių demobilizacijos, kuri palietė ir mane. Bet argi galima palikti savos kariuomenės eiles, kada Tėvynei dar tebegresia pavojus. Likau savanoriu. Iš tuo laiku tarnavusių pulke rusų armijos puskarininkių likome tik dviese: aš ir puskarininkis Šlimas.

1920 m. kovo 1 d. buvau paskirtas kuopos viršila. Be viršilos pareigų, taip pat reikėjo eiti būrininko ir skyrininkų pareigas, nes kuopoje daugiau puskarininkių nebuvo. Pulko mokomoji kuopa dar nebuvo išleidusi savo pirmosios laidos. Būrininkais reikėjo skirti sumanesnius eilinius, kuriuos tiek pratimuose,

8. pėst. pulko
vrš. St. Čepulis

tiek pamokose dar reikėdavo mokyti. Karininkų kuopoje buvo nedaug, tačiau ir iš jų ne visi lietuviai.

Pulkas po žygių prieš bolševikus, pailsėjęs ir sustiprintas naujomis jėgomis, 1920 m. balandžio 21 d. išvyko į naują žygį. Žygiavome Kaišiadorių link prieš lenkus. Pirmoji kuopa užėmė: Kazokiškis, Ksaverinė, Lioliai barą. Tame bare kuopai stovint nieko ypatingo neįvyko. Retkarčiais susišaudydavo žvalgybos.

Kada bolševikai pradėjo smarkiai spausti lenkus, mes pajudėjome pirmyn. Pradėjome žygiuoti ir stumdami lenkus pasiekėme Semeliškių, Aukštadvario ir S. Trakų rajoną. Lenkai traukėsi. Rimtesnį jų pasipriešinimą sutikome Aukštadvario rajone. Mūsų kuopos II. būrys savo taiklia ugnimi lenkus numalšino ir jie pradėjo skubiai trauktis, palikdami daug karo grobio.

Po sėkmingų kautynių užėmėme Aukštadvario dvarą, kur mums į nelaisvę pateko du sužeisti ir trys sveiki lenkų kareiviai.

Vydami lenkus, susidūrėme su bolševikų daliniais. Su jais turėjome nemaža nesusipratimų. Nors tarp mūsų ir bolševikų buvo padaryta taika, tačiau užsilikę jų daliniai puldavo ramius kaimo gyventojus ir iš ūkininkų atiminėdavo ne tik maisto produktus, bet arklius, vežimus, galvijus, drabužius, žodžiu viską, kas jiems pakliūdavo po ranka. Tokių plėšimų būdavo dažnai. Todėl mums teko saugoti nuo jų nekaltus gyventojus. Retai, bet būdavo atsitikimų, kad beginant ūkininkus nuo plėšikavimo, tekdavo pavartoti ginklą.

Taip žingsnis po žingsnio eidami, pasiekėm S. Trakus, tačiau ten gavome įsakymą grįžti atgal į N. Trakus. N. Trakuose ilgai būti neteko. Gavome įsakymą vykti prie savo bataliono, kuris buvo Vievy. Ten pasikrovę į vagonus, išvykome į Jonavą, kariuomenės rezervan.

Pailsėję ir sukaupe jėgas būsimiems žygiams, 1920 m. rugpiūčio 24 d. traukiniu išvykome į Lentvaravą, o iš ten žygio tvarka į Vilnių. Po dienos žygio

ŠAUDYMO SPORTAS

1936 m. pulko karininkų ekipa divizijos dalių rungtynėse iš šautuvų laimėjo pirmąją vietą. Tuo pat laiku puskarininkis Dovydaitis iš šautuvų individualiai laimėjo pirmąją vietą.

1937 m. į pirmuosius prasimušė puskarininkių ekipa.

1938 m., nors divizijos dalių rungtynėse pulkas nieko nelaimėjo, tačiau kariuomenės pėstininkų ir kavalerijos dalinių šaudymo eilėje, pagal prizinio šaudymo duomenis, pulkas atsisitojo antrojoje vietoje. Tai jau yra didelis laimėjimas. Tose rungtynėse iš šautuvų individualiai ltn. Diminskas laimėjo sidabrinį laikrodį, o jaun. puskarininkis Urbonas — nikelinį laikrodį.

1939 m. šaudymo sporto vadovavimą į savo rankas paėmė energingas ir darbštus vadovas kpt. Grinevičius. Šie metai į geruosius šaulius iškelia ltn. Obuchavičių, kuris šiais metais laimėjo pulke iš pistoletų ir šautuvų pirmąsias vietas. Be to, Lietuvos šaudymo pirmenybėse, š. m. birželio mėn. 6 d., dvikovos šaudyme iš 7,65 mm kalibro pistoleto laimėjo antrąją vietą (iš 300 galimų išmušė 283 taškus, tiek pat kiek ir pirmą vietą laimėjęs). Tose pačiose rungtynėse, šaudydamas iš 7,65 mm ir 9 mm kalibro pistoletų, pasiekė labai gerų išdávų.

PULKO UGNIAGESIAI

Šiais metais pulko ugniagesių komandai sukanka vienuolika metų. Jų bėgyje pulko ugniagesiams daug teko pasidaryti kovoje su ugnies siaubūnu.

Jau 1924 m. pulke buvo pradėta rūpintis priešgaisrine apsauga. 1925 m. pradžiai pulkas gavo rankinį siurbli, keletą statinių ir šiaip įvairių gesinimo įrankių.

1928 m. lapkričio mėn. 24 d. buvęs ugniagesių būrys pertvarkomas į ugniagesių komandą, į kurią įtraukiami liktiniai ir būtiniosios tarnybos kariai.

Pirmuoju ugniagesių komandos viršininku buvo ltn. Karalius, vėliau — ltn. Juodis, ltn. Sivickis, ltn. Kalnietis. Dabar komandai vadovauja ltn. Obuchavičius. Jo padėjėju yra vrš. Keblys.

1935 m. pulkas išsiskiria į dvi įgulas, todėl ir ugniagesių komanda skyla į dvi dalis.

1939 m. komanda gauna motorinį 15 a. j. siurbli ir daug kitų gesinimo įrankių.

Per visą savo gyvavimo laiką ugniagesių komanda parengė ir išleido į atsargą apie 600 ugniagesių ir gesino iš viso apie 40 gaisrų.

apie 18—19 val. įžygiavome į Vilnių. Darnios vaidotėnų gretos, pulko orkestro maršo garsų lydimos, savo plieniniais žingsniais sudrebino seno Vilniaus gatvių grindinį. Miesto gyventojai lietuviai mus pasitiko su džiaugsminga šypsena veiduose ir gėlėmis rankose. Kiti dalijo papirosų. Apsistojome Ignatjevo kareivinėse. Kiek džiaugsmo. Esame kunigaikščio Gedimino įkurtame Vilniuje. Grožėdamiesi juo, net nuovargi užmiršom. Mūsų kuopa tuojau užėmė sargybas prie pašto, telegrafo ir telefono stoties.

Tačiau ilgai džiaugtis mums nebuvo lemta. Kitą dieną gavome įsakymą palikti Vilnių ir pasikrauti į traukinį. Pasikrovę išvykome Varėnos link. Neprivaziavę Varėnos, išsikrovėme (kokioje stotyje, jau neatsimenu). Susitvarkę išžygiavome Kapčiamiesčio, Sapockinės, Augustavo rajonan. Žygiuojant į nurodytą rajoną, prie Lipsko miestelio susitikome su lenkų žvalgiais. Po susišaudymo lenkų žvalgai pabėgo, palikdami vieną sužeistą arklį. Apie 4—5 km nuo Augustavo susidūrėme su lenkais, įsitvirtinusiems senuose, nuo Didžiojo karo užsilikusiųose, vokiečių apkasuose. Mūsų I. batalionas, negalėdamas toliau žygiuoti, įsitvirtino buvusiuose rusų apkasuose.

Vos tik spėjome susitvarkyti, pasipylė smarki lenkų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnis. Tuo pačiu atsakėme ir mes. Tų kautynių metu buvo sužeistas pirmas 1. kuopos kareivis eilinis Stasys Rasutis. Pragariškos ugnies sukury poziciją išlaikėme apie pusantros paros. Vėliau buvo mums duotas įsakymas trauktis atgal Sapockinės link. Traukiantis įvykdavo tai didesnių, tai mažesnių susišaudymų su lenkais, kol rugsėjo 21 d. užėmėm poziciją dešiniau Gybų.

Paminėtina ir skaudi vaidotėnams buvus rugsėjo 22 d. Tą dieną apie 11—12 val. lenkai daug didesnėmis jėgomis pradėjo smarkų puolimą 1. ir 3. kuopų baruose. Mūsų 1. kuopai iš kairės nuo Gybų miestelio buvo 3. kuopa, o iš dešinės laikėme ryšį su 2. pėst. pulku. Nežiūrėdami į daug didesnes lenkų jėgas, stojome į žūtbutinę ir nelygią kovą. Tos pragariškos kautynės tęsėsi iki 14—15 val. 3. kuopai smarkiai nukentėjus, lenkai ėmė mus supti ir, matyt, norėjo paimti besėdinčius apkasuose.

Kada nutrūko ryšys su 3. kuopa, kuopos vadas ltn. Žmuidzinavičius įsakė atnaujinti nutrūkusį su 3. kuopa ryšį. Šį įsakymą įvykdyti gavau aš. Priešo ugnis pragariška. Kulkos, tartum bičių spietis, zirzia aplink. Tiesiog negalima pasikelti nuo žemės. Kuopa atsidūrė mirties nasruose. Išėitis kritiška. Iš priešakio spaudžia lenkai, o iš dešinės tylu. Jaučiame, kad lenkai mus supa. Nieko nelaukdamas ir nežiūrėdamas smarkios lenkų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies, pasikėliau iš apkasos ir šokau pirmyn. Bėgdamas galvojau: „Niekis mano vieno gyvybę, prieš šimtą likusių apkasuose“. Kartu su manim į šį pavojingą žygį pakilo j. psk. Bernotaitis ir eilinis Stonaitis. Kulkoms zvimbiant aplink ausis, leidomės Gybų link, kur manėme rasti 3. kuopą. Laimingai pasiekėme Gybus. Užlindę už tvartelio, žiūrime kas dedasi miestely. Ir pamatėme, kad yra daug kareivių, bet sunku iš tolo atskirti: ar mūsieškiai, ar lenkai. Tačiau ilgai laukti neteko, nes tuojau išgirdom komandą: „Marszyrować napszód!“. Nieko nelaukdam, ir kiek kojos neša, leidomės atgal, nežiūrėdami nė smarkaus šaudymo. Skubėjome kuo greičiausia prie savųjų pranešti apie padėtį. Nepribėgę iki savo apkasų apie 300 m, pamatėme, kad mūsų

kuopa jau pasitraukė. Mat, kuopa, likusi viena, neišlaikė lenkų spaudimo ir atmušusi dvi atakas, pasitraukė, nes lenkai pradėjo supti iš kairės. Laimingai pasiekėme besitraukiančios kuopos užpakalinę saugą. Nežiūrint smarkaus šaudymo, tvarkingai pasitraukėme iki Seinų. Čia radome 2. pėst. pulko dalinius, prie kurių ir prisijungėme, nes savo bataliono pasiekti negalėjome. Kelias tarp Seinų ir Kapčiamiesčio buvo lenkų užimtas.

Iš Seinų turėjome skubiai trauktis, nes lenkai pradėjo pulti. Traukėmės Žagarų kryptimi, tačiau apie 7 km nuo Seinų buvome apsupti ir patekome į nelaisvę.

Nelaisvė... Sunku įsivaizduoti tą savijautą, kuri jaučiama, kada žmogus, pilnas ryžtumo ir gyvumo, su troškimu veržtis pirmyn, lieki bejėgis, kitų engiamas belaisvis. Ką ten patyriau, sunku ir apsaityti. Ką išgyvenau, galima įsivaizduoti vien iš to, kad per 8 savaites iš bado mirė vien tik pirmos kuopos 6 kareiviai. Ką kurių dar ir pavardes prisimenu, tai: eilinis Stasys Orintas, Pridotkas ir Raudonikis.

Iškentėjęs nelaisvę, progai pasitaikius, — pabėgau. Išvargęs, alkanas, apžėlęs ir apiplyšęs, lapkričio mėn. vidury grįžau į savo dalį. Kelias atgal buvo sunkus, tačiau pasiryžimas nugalėjo visas kliūtis.

Grįžęs iš nelaisvės, kuopą radau Kapčiamiesty. Kuopoje buvo beveik visi naujokai, išskiriant du puskarininkius ir keletą eilinių, kurie nebuvo patekę į nelaisvę. Čia kuopa išbuvo apie 4 dienas, kurių metu iš nelaisvės grįžo daug kareivių. Tas kelias dienas pailsėję ir susitvarkę, barą perdavėme 1. pasienio pulkui, o mes išvykome į Ukmergės rajoną ties Šešuoliais prieš besiveržiančius želigovskininkus.

Prieš užimant frontą, kuopos vadas ltn. Šmidtas iš grįžusių iš nelaisvės kareivių sudarė atskirą komandą, kurią siuntė į užfrontį poilsui. Komandos vyresniuoju paskyrė mane. Nors iš nelaisvės grįžau ir išvargęs, tačiau į rezervą patekti nenorėjau. Kreipiausi pas kuopos vadą ir prašiau, kad paliktų mane fronte. Kuopos vadas sutiko. Mano vietoj paskyrė psk. Beržanskį, o aš su kuopa stojau į kautynes. Buvau paskirtas į III. būrį, kuriam vadovavo ltn. (dabar dim. plk.) Šakmanas.

Pradėjome pulti. Nuo Šešuolių miestelio ir Šešuolių dvaro lenkai bemaž nesipriešino, tik kur-nerkur susišaudydavo žvalgai. Prisiartinus netoli dvaro, mūsų žvalgai pranešė, kad dvarė yra lenkų dalinys, bemaž batalionas. Ir vėl atsidūrėme prieš žymiai gausingesnį priešą. Kuopos vadas, nieko nelaukdamas, būrių vadams davė nurodymus ir įsakė pulti. Mes puolėm, o prieš mus apkasuose sėdėjo gerai įsitvirtinęs ir daug kartų už mus stipresnis priešas. Kuopa puolimui buvo taip išdėstyta: pirmasis būrys, ltn. Jankaus vadovaujamas, iš kairės dvaro pusės, antrasis būrys — prieš dvarą, o trečiasis būrys, ltn. Šakmano vadovaujamas, iš dešinės.

Gavę ženklą pradėjome pulti. Lenkai sutiko mus tokia pragariška kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi, kad negalima buvo net pasikelti nuo žemės. Mes irgi puolėm kiek galėdami, bet lenkų ugnis buvo pranašesnė. Jų batalionas gynėsi prieš puoliančią mūsų kuopą, kuri buvo sudaryta iš jaunų, pirmą ugnies krikštą priimančių kareivių. Kautynės tęsėsi apie pusantros valandos. Per tą laiką kuopa mažai tepajudėjo į priešą, nes lenkų ugnis neleido slinkti pirmyn. Kautynių

NEPRIKLAUSOMYBĖS KOVŲ DALYVIŲ VAIDOTĖNŲ ATSIMINIMAI

Išmušti iš savo apkasų bolševikai traukėsi. Jų išblaškyti daliniai atskirais būreliais, prisilaikydami geležinkelio krypties, panikos apimti, bėgo Turmonto stoties link. Mūsų kuopa, išsidėsčiusi į vakarus nuo geležinkelio, pradėjo persekioti besitraukiančius bolševikus.

Saulė buvo arti laidos, o Turmonto stotis dar tolokai. Puolimo išvarginti kareiviai, visomis išgalėmis stengėsi neatsilikti nuo bėgančių bolševikų. Aš, sunkiuosius kulkosvaidžius priskyres, laikiausi arti kuopos vado ir išgirdau jį sakant: „Jei mes nespėsimė užimti Turmonto stoties, tai ją užims dešiniau mūsų geležinkeliu einą lenkai.“ Atsigrižau atgal. Iš tikrųjų, geležinkeliu tankinėj rikiuotėj žygiavo lenkai. Jie stačiai bėgte bėgo paskui mus, norėdami aplenkti. Mat, lenkai tuo laiku taip pat kariavo su bolševikais.

Staiga iš už kalnelio pasirodė bolševikų šarvuotas traukinys ir atidengė į mus smarkią ugnį. Vytis toliau besitraukiančius bolševikus buvo neįmanoma, nes iš šarvuoto traukinio šaudė šautuvai ir kulkosvaidžiai frontine ir įstrižine ugnimi. Mes sugulėm ir prisitaikę prie vietos pradėjome atsišaudyti. Kuopos vadas per ryšininką pareikalavo iš mus lydinčios baterijos vado ugnies.

Įkarštyje būrio vado sumanumu padėtis greit pakitėjo. Trečiasis būrys, 3. kuopos vieno būrio padedamas, pakilo ir puolė lenkus iš dešiniojo sparno. Lenkai, netikėtai apeiti iš dešinės, sumišo ir jų ugnis sulėtėjo. Tuo pasinaudodamas, 3. būrys dar energingiau puolė, o kiti du būriai, nors ir palengva slinkdami, pakilo ir pradėjo veržtis pirmyn.

Lenkų batalionas, neatlaikęs atkaklaus mūsų spaudimo, ėmė trauktis. Ir traukėsi po sunk. kulkosvaidžių ugnies priedanga. Kad daugiau baimės lenkams įvartumėm, dar smarkiau juos paspaudėm, stačiai lipom ant kulnų. Būrio vadas ltn. Šakmanas, matydamas mūsų pasiryžimą laimėti, davė įsakymą atakuoti. Po komandos: „Pirmyn, atakon!“ lenkų kulkosvaidžių tratėjimas buvo nuslopintas mūsų griausmingu valio. Aš, atsiteisdamas už suteiktus man nelaisvėje „malonumus“, nepajutau kaip pirmas šokau pirmyn ir su keturiais kareiviais įbėgau į šešuolių dvarą. Čia radau du lenkų kareivius, kurie dar mėgino pašalinti kulkosvaidyje kliūtį. Jiems tai nepavyko, nes pajutę pánosėje durtuvus, pakėlė rankas. Aš kulkosvaidį tuoj sutvarkiau ir jo vamzdį atsukau į bėgančius lenkus. Tose kautynėse mūsų kuopos, nors ir smarkiai buvo-

Ypač keista buvo, kai pastebėjom, kad nuo bolševikų šarvuoto traukinio ugnies, kuri mums jokių nuostolių nepadare, labai nukentėjo tankinėj rikiuotėj žygiuoją lenkai. Jie buvo išblaškyti. Daug nukautų ir sužeistų liko begulinčių ant geležinkelio bėgių.

Pradėjus šaudyti mūsų baterijai, bolševikų šarvuotas traukinys nuvažiavo atgal. Kuopa, pakilusi ištisomis vilnimis, vėl pradėjo vytis atsitolinusius bolševikus. Lenkai susitvarkę vėl sekė paskui mus. Bet dabar jie buvo jau atsargesni ir išsiskleidė daugiau į rytus nuo geležinkelio, dešiniau mūsų.

Bėgdamas pamačiau tris sužeistus bolševikų komisarų, kurie prašėsi pribaugti, bet nė vienas mūsų nekrepė į juos dėmesio, nes nebuvo laiko jiems padėti, o jų prašymą įvykdyti būtų labai žiauru. Tai lietuviui kariui svetima. Pasiekęs aukštumėlės viršūnę, pamačiau bolševikus, jau artėjančius prie Turmonto stoties.

Labai įsmigo į mano atmintį, ką aš ir dabar labai dažnai prisimenu ir gėriuos, tai mūsų karių gairėvališkas veržimasis į priešakį, kad lenkai mūsų neaplenktų ir pirmi neįeity į Turmonto stotį ir jos neužimtum. Mat, kareiviai taip pat pastebėjo lenkų užsimojimą ir kitas kitą ragindami, telkdami paskutinius jėgų likučius, iškaite, užduse, kiti net pajuodę iš nuovargio, bėgo pirmyn.

me apšaudomi, nuostoliai buvo maži. Buvo nukautas vienas kareivis, kurio pavardės neprisimenu, ir sužeistas eilinis Vincas Mažeika.

Taigi esu patyręs įvairių išgyvenimų kautynių lauke. Rodos, dar taip neseniai, o vaidotėnai, kurių tarpe kažkada ir aš buvau, jau švenčia savo dvidešimtmetį. Kaip bus malonu pažvelgti į žygiuojančias, plienų tviskančias jų gretas.

Dabar esu šaulys. Nors esu senyvo amžiaus, bet jei negalėsiu vėl vaidotėnų eilėse žygiuoti, tai šaulių eilėse, reikiant, be atodairos eisiu vėl ginti Tėvynės laisvės. Vyčio kryžius, kuris puošia mano krūtinę, bus man kelrodis, — baigė savo pasakojimą ats. viršila Čepulis.

Viršila Čepulis iš pulko į atsargą išėjo 1922 m. liepos 6 d. Dabar gyvena Kaune ir dirba Kariuomenės Intendantūros dirbtuvėse. Vyčio kryžiaus, kurį gavo 1938 m. rugsėjo 8 dieną, akte taip pažymėta: „Nežiūrėdamas smarkios prieš kulkosvaidžių ir šautuvų ugnies, pirmas metėsi į ataką — tuo duodamas pavyzdį ir drąsos jauniems kareiviams. Pirmas įbėgęs į dvarą, paėmė karo grobį“.

Vrš. L. Griškevičius

Artinantis prie Turmonto stoties, saulė jau leidosi. Sklindanti vakaro vėsoma visus lyg ir atgaivino. Dar greičiau pradėjome veržtis pirmyn ir be kautyinių įėjom į Turmonto stotį, nes bolševikai iš čia buvo pasitraukę Turmonto miesto link. Kuopa, išėjusi į stoties šiaurės rytų pakraščius, buvo apšaudyta bolševikų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnimi iš naujai užimtų pozicijų. Pulti toliau buvo neįmanoma, nes visiškai sutemo. Dangų aptraukė tamsūs debesys, kurie kas kart vis labiau tamsėjo. Nakties juodumą nušvietė blykstelėjęs žaibas, o kažkur tolumoje pasigirdo griaustinio dūžis.

Šaudymas nutilo. Liko visai ramu. Nuvargę kareiviai snaudė paskubomis išsikastuose gulom apkasėliuose. Vėl sužaubavo. Trenkė perkūnas. Ir staiga, kad prapliupo lyti, ir taip visą naktį. Šalta, šlapia. Į rytą lietus nustojo lijęs.

Pradėjo aušti. Vaizdas, kurį aš pamačiau, vertė mane ir verkti ir juoktis. Apkasuose buvo pilna vandens, o kareiviai taip kietai miegojo, kad net neįjautė, jog guli vandeny. Jų tik galvos iš vandens kyšojo. Taip jie buvo pavargę. Šis atmintinas vaizdas man visada primena su kokia ištverme ir pasiryžimu buvo ginama laisvė ir vejami priešai. Dabar, pamatęs žygiuojančias gerai apmokytus karių gretas, visai neabejoju, kad jie bus dar labiau ištvermingi ir drąsūs.

*

1920 m. sausio 30 d. gavome įsakymą palikti savo stovėjimo vietą ties Daugpiliu. Paskubomis pasirengėme žygiui. Tuo laiku buvo taip šalta, kad naktį poškančių tvorų garsai nė užmigti neleido. Atrodydavo, kad šūviai. Taip jau labai buvo pripratę prie visokių netikėtumų. Kaip tyčia, pakilo tokia smarki pūga, kad dangų su žeme maišė.

Tokiam orui esant, išžygiavom į Birkinėlius. Kelias neilgas, apie 30 km, tačiau sunkus, nes vėjas ir šaltis ne tik galūnes, bet ir sąnarius stingdė. Nužygiavus geroką kelio galą, prie manęs pribėgo vienas mano vyrų (pavardės dabar jau neatsimenu) ir sako: „Tamsta vade, gal ir jums reikia antklodės...“ Nustebau. „Na, ir kam ji man dabar reikalinga“, — atsakiau. Jis juokėsi, ranka rodydamas į užpakalį manęs žygiuojančią vorą. Pasižiūriu. Mano vyrai visai panašūs į moteris. Visi ant galvų užsidėję antklodes ir jomis apsisiaustę taip, kad tik akys matyti. Pamatę, kad aš į juos žiūriu, jie patenkinti šypsojosi, lyg ir didžiūdamiesi savo išradimu.

— Prašau, tamsta vade, paimkite mano antklodę, bus šilčiau.

— Bet juk tu tada sušalsi, — atsakiau.

— Mano kepurė su ausinėm. Be to, aš dar turiu „bošliką“, man nebus šalta.

Taip apsisaugoję nuo šalčio, pasiekėm savo kelionės tikslą. Gerveliškės stoty susėdome į traukinį ir visą kelią šaldami neapkūrentuose vagonuose, važiuojome į Kauną.

Apsistojom šančių kareivinėse, ten, kur dabar yra Intendantūros dirbtuvės. Kazematai šalti. Nesutvarkyti. Nebuvo nei lovų, nei čiužinių. Nežiūrint to, jau keturi mėnesiai, kai nebuvo gavę algų, tačiau visų ūpas buvo geriausias. Gera nuotaika ir tvirtas pasiryžimas atstojo visus trūkumus. Į kai kurių nusiškundimus kiti atsakydavo: „Nėra, tai nėra... Iš kur dabar paimsi. Juk valdžia pati neturi. Tačiau ateis diena, kad visko bus.“

Į kareivines pradėjo vaikščioti įvairių tamsių gaivalų agitatoriai, kurie kiršino kareivius ir ragino prisidėti prie jų. Skleidė visokius gandus: esą, be reikalo mes kovojame; Lietuva vis tiek neišsilaikysianti. Ne vieną tokį agitatorių vaidotėnai gerokai apkūlę už pakarpos lauk išmetė, tačiau visur jų buvo pilna.

Vasario 21 d. apie 21 val. sukilėliams pradėjus eiti per A. Panemunės tiltą šančių kareivinių link, vaidotėnai labai pasipiktino ir, nė kiek nesvyruodami, griebė šautuvus ir atidengė ugnį. Atsitiktinai išgirdau saviškius kalbant: „Mat, kokie... Mes fronte skurdom, nuo šalčio dantimis kalenom, ištisas dienas nevalgę išbūdavom, o jie čia sočiai pavalgę, šiltai lovoje išsimiegoję, sukilimus daro.“ Su tokiu neapykantos užsidegimu vaidotėnai sukilėlius išblaškė ir sukilimą numalšino.

Vėliau vienas to įvykio dalyvis man štai ką pasakėjo:

— Mūsų batalionas buvo išsidėstęs prie A. Panemunės tilto, dešiniam Nemuno krante. Kitoje pusėje gynėsi sukilėliai. Toj vietoj Nemunas buvo užšalęs. Prieš pradėdant puolimą, iš sukilėlių pusės, mosuodamas balta nosine, ledu į vidurį Nemuno išėjo vienas sukilėlis. Jis buvo apsivilkęs ilga iki pat žemės artilerininko miline, bet tuo laiku dėl to mums joks įtarimas nekrito. Jis pradėjo šaukti, skėryčiodamas rankomis, kad jokių ginklų neturi ir prašė, kad pas jį atvyktų mūsų bataliono vadas, susitarimo reikalu. Kiti karininkai bataliono vadą atkalbinėjo, kad neitų, bet jis, palikęs visus savo ginklus, nuėjo.

Ką jie tarp savęs kalbėjo, negalima buvo išgirsti. Tik staiga sukilėlis išsitraukė iš po milinės paslėptą kardą ir užsimojo. Akimirka ir vadas kris. Visų net širdys apmirė. Bet... žybtelėjo iš šautuvo vamzdžio ugnis, nuskardėjo A. Panemunės šlaitai, ir taiklus vaidotėno šūvis, nekliudęs savo vado, nubaudė pasikėsintoją, kuris su iškeltu rankoje kardu taip ir susmuko ant ledo.

*

Po įtempto žygio pastebėjau šlubuojančią vieną mano vyrų. Priėjęs prie jo paklausiau, kas jam yra. Jis pakėlė į mane nuo dulkių patamsėjusį, prakaito srovelėmis blizgantį, veidą ir visai ramiai atsakė: „Nieko, tamsta vade, truputį koja skauda“. „Nusiauk batą, parodyk kas tavo kojai yra“, — pasakiau. Jis atsisėdo ant griovio krašto ir su skausmo išraiška veide sunkiai traukė dulkėtą batą. Pasižiūriu. Pasidaro ir gaila, ir pikta kartu. Kojos kulnis pratrintas net iki kaulo. Koją visa kraujuota — batas pilnas kraujo.

— Bijok Dievo, žmogau! — sušukau piktai. — Kas tai matė. Argi tu anksčiau nejutai, kad tau koja nutrinta.

— Jaučiau, bet maniau, kad nebus taip blogai. Be to, draugai būtų palaikę mane simulantu.

Dar pabaręs už šį neleistiną pasielgimą, bet kartu gėrėdamasis jo ištverme ir kantrumu, pavedžiau jį felčerio globai.

Jau temo, kai pasiekėme Vievį. Čia mūsų batalionas sutojo postoviui.

Anksti rytą išžygiavom toliau. Lenkai traukėsi. Jų rimto pasipriešinimo dar niekur nebuvo sutikę. Tik mūsų priešakinė sauga dažnai susišaudydavo su lenkų priedangos daliniais. Kelyje mus aplenkė raitininkų eskadronas ir tuo pat keliu nuėjo į priešakį. Artėjant prie Lentvaravo, pro mus geležinkeliu pra-

važiavo du mūsų ešelonai: pirmam važiavo Vilniaus komendantūra, antram — 5. pėst. pulko batalionas. Jiems dar neprivažiavus Lentvaravo, pasigirdo smarkus šaudymas. Padėtis neaiški. Ltn. Burokevičius tuojau pasisiūlė išžvalgyti ir užsėdęs ant arklio nujojo. Grįžęs pranešė, kad lenkai buvo užėmę geležinkelį ir užpuolė abu ešelonus. Abiejose pusėse yra daug nukautų ir sužeistų. Tačiau lenkai atmušti traukiasi.

Žygiuojam toliau. Sustojom pašlaitėj aukšto, krūmais apaugusio skardžiaus. Pavojingesnėmis kryptimis buvo išsiųstos žvalgybos. Aš buvau prie bataliono štabo, kuris apsistojo nuošaliau ant aukštumėlės. Staiga krūmuose išgirdau atskirus garsus ir daugelio žmonių žingsnius. Tai atkreipė ir kitų dėmesį. Tuo metu iš krūmų išlindo keli lenkų kareiviai. Už jų pasirodė ir daugiau. Kebli būseną. Mes likom atkirsti nuo savo dalinių. Bataliono vadas nusiuntė mane ištirti kiek jų ir ko jie nori; o jei būtų galima, kaip nors prasmukti prie kuopų.

Krūmais priėjau arčiau prie jų ir pamačiau, kad tai yra lenkų kuopa, poručiko vadovaujama. Jie ėjo tiesiai į mus. Matyt, buvo paklydę ir atsilikę nuo pagrindinių jėgų. „Kaip juos sulaikyti?“ — pagalvojau.

— Stok!.. sušukau iš visų jėgų, kad atkreipčiau mūsų dėmesį.

Jie sustojo šio netikėtumo užklupti. Padėties nežinojimas juos visai išblaškė.

— Pasiduokit, nes esate iš visų pusių apsupti, — tęsiau toliau, vis garsiau šaukdamas.

Atrodė, kad mano žodžiai buvo suprasti, nes poručikas, atsigręžęs į savuosius, lenkiškai paklausė: „Vyrai, ar pasiduosim?“ Tie visi pradėjo šaukti: „Ne, ne!..“ Tačiau poručikas pradėjo jiems kažką kalbėti, ranka vis rodė į tą pusę, iš kur jie buvo atėję. Pagaliau, gavęs visų sutikimą, pasidavė.

Tuoj jie buvo apsupti. Bataliono vadui pareikalavus, sudėjo ginklus ir pasidavė į nelaisvę. Pasirodė, kad jie bėgo nuo bolševikų, kurie tuojau išlindo iš krūmų. Su bolševikais mūsų santykiai tuo laiku buvo taikūs, todėl jie pasitenkino tik lenkus apstumdę, ir nužygiavo savo keliu.

Į pavakarę priėjome Vilniaus priemiestį — Pogulianką, kur apsistojom postoviui gatvėj „Legionów ulica“ (Legionų gatvė), kurią pavadinom 8. pulko gatve.

Rytą išgyviavom į patį Vilniaus miestą. Einant gatvėmis, vilniečiai lietuviai sveikino mus ir apmėtė gėlėmis. Praėję pro katedrą, įsukome į Mickevičiaus gatvę ir apsistojom karo mokyklos būstinėse.

Miestą buvo užplūdę bolševikai, kurie čia savaivaliaudami savaip šeiminkavo. Priėjo net iki to, kad gatvėj mūsų karininkams pradėjo antpečius plėšyti ir tuo būdu labai dažnai įvykdavo susirėmimų. Taip tęsėsi apie dvi savaites, kada gavę įsakymą nakties metu slaptai paneriu (nes ant tilto buvo išstatyti bolševikų kulkosvaidžiai) pasitraukėm iš Vilniaus.

*

Didelėms lenkų jėgoms spaudžiant, mūsų pulkas pasitraukė iš Augustavo rajono ir užėmė naują gynimosi ribą. Mūsų kuopa rengėsi gintis ties Želva.

Atlikus visus įtvirtinimo darbus, nuvargę mano būrio žmonės ilsėjosi apkasuose. Jau kelios dienos, kai šilto valgio nieks nebuvo valgęs. Todėl, kai pranešė, kad paežerėn į miškelį atvažiavo virtuvė, visų net vei-

dai nušvito. Prasadėjo linksmos kalbos, juokai. Buvo užmirštas ir alkis, ir nuovargis. Išsiųsti maisto parnešti žmonės — tuoj grįžo su garuojančiais katiliukais.

Priešas galėjo pasirodyti kiekvienu metu, todėl valgėm visi savo vietose apkase, katiliukus pasidėję šalia šautuvo.

Dar tik pradėjus valgyti, iš miško pasirodė tankinė rikiuotė tiesiai keliu į mus žygiuoją daliniai. „Ar tai mūsų šaliai, ar lenkai?“ — pagalvojom, nes iš tolo negalima buvo atskirti (žiūronų tuo laiku būrių vadai neturėjo). Mano galvoj greitai pynėsi mintys tinkamai išvadai susidaryti: „Jei mūsų šaliai, tai iš kur jų tiek daug prieš pusėje atsirado? Jei priešas, tai kodėl tankinė rikiuotė žygiuoja?.. Kodėl mūsų pozicijos sauga nepasitraukė; kodėl nebuvo girdėt jokio šūvio garso?“

Visi atidžiai sekėm žygiuojančius. Staiga vienas mūsų vyrų sušuko: „Tamsta vade, juk tai lenkai! Jų kepurės kitokios, negu mūsų, nors drabužiai ir panašūs.“

Laukti nebuvo kada, nes voros galva jau labai arti buvo prisiartinusi. Tuoj atidengėm smarkią ugnį. Nors mes daug nuostolių padarėme tankinė rikiuotė žygiuojantiems lenkams, bet jie tuojau išsiskleidė ir pradėjo smarkų puolimą visos kuopos bare.

Mano vyrai atkakliai gynėsi, bet didelės lenkų jėgos vis labiau tankėjančiu pusraciū iš trijų pusių pradėjo supti mūsų atsparos mazgą. Prieky puolantieji lenkai, šaudydami iš pistoletų, bėgte bėgo į apkasus. Gintis toliau buvo beprasmiška: daviau ženklą trauktis. Vienintelė išsigelbėjimo viltis buvo tiltas per upelį Marą ir tuoj už jo esantis miškas. Pradėjom trauktis. Bet daugeliui mano vyrų, kuriems lenkai jau buvo užėję iš užpakalio, pasitraukti nepavyko. Jie arba žuvo arba pateko į nelaisvę.

Prie tilto susirinkom tik aštuoniese. Mums iš dešinės bėgo lenkai, norėdami atkirsti tiltą. Nekreipdami dėmesio į aplink švilpiančias kulkas, laimingai pasiekėm tiltą. Ant jo jau radom du lenkų kareivius, kurie, mus pamatę, nušoko į upelį. Pasiekę pamiškę, tuoj išsidėstėm ir atidengėm ugnį į besiveržiančius per tiltą lenkus.

Tuo laiku pažvelgiau į dešinę, kur tarpežerėj atsparos mažge gynėsi ltn. Viktoras Burokevičius su savo būriu. Ten pamačiau tikrai nuostabų šio pasiryžėlio žygį. Jis, matydamas, kad kitos išeities nėra, nesitraukė atgal, bet su būriu iššoko iš apkasų ir puolė priešakin, skindamas sau kelią į lenkų užnugarį. Lenkai, pasiekę apkasus, rado juos tuščius.

Pulkui pasitraukus į Seirijus, į čia lenkų gurguolėmis atvažiavo ir ltn. Burokevičius su visu savo būriu. Apie praleistą laiką prieš užnugarį štai ką jis tada papasakojo:

— Pamatęs tokias dideles lenkų jėgas, puolančias į mano atsparos mazgą, supratau, kad jų joku būdu nesulaikysiu, o traukiantis jie mus kaip zuikius iššaudys arba išgaudys. Užėjo toks pyktis... Sušaukiau arčiau savo vyrus ir sušukau: „Mušim lenkus?“ Jie atsakė: „Mušim!“ Tada aš iššokau iš apkasų. Mano vyrai paskui mane. Ir kyliu pralaužę spragą lenkų masė, puolėm vis gilyn ir gilyn į lenkų užnugarį, kol pasiekėm mišką. Mišku klaidžiodami priėjome Augustavo perkasą. Už perkaso pamatėm lenkų gurguolę. Atsargiai persikėlėme per perkasą ir netikė-

PATRANKOS SAUGOJA PALANGĄ

Mūsų priešlėktuvinė artilerija pajūry

Ginklo vyrams karštoji ir gražioji mūsų žemės vasara yra nuolatinio darbo tęsinys. Jei daugumas mūsų gali pasvajoti apie nerūpestingas atostogas ir poilsį, apie mėlynus upių vandenį ir klajones po auksinius javų laukus, tai žmonėms, susibūrusiems kariuomenės eilėse šis laikotarpis — žygių, kautynių, įsakymų vykdymo ir pareigos metas.

Kiekvieną vasarą mūsų įvairios kariuomenės dalys susiburia poligonuose, kad praktiškai padirbtų tai, kam teoretiniai per visą žiemą buvo ruošiasi.

Jauniausioji mūsų kariuomenės dalis — priešlėktuvinė rinktinė kiekvieną vasarą atlieka savo šaudymus kovos šoviniiais Palangoje.

Neaprėpiamais plotais Baltijos jūra jau paslėpė daug tūkstančių sprogsių priešlėktuvinė patrankų skeveldrų, kurios taikos metu buvo skirtos be žalos kitiems, o tik turėjo parodyti kaip moka mūsų lėktuvų medžiotojai savo painiuosius pabūklus vartoti.

Greitas ir sudėtingas šaudymas kovos lėktuvų. Didžiuliuose aukščiuose veidamos eskadrilės gali

pasirodyti ir smogti, kaip netikėtas žaibas. Priešlėktuvinės baterijos ant žemės privalo į smūgį iš viršaus atsakyti tokiu pat kietu, greitu ir negailestingu smūgiu iš apačios.

Yra nustatyta, kad lėktuvas gali būti vienos baterijos apšaudomas neilgiau kaip 2 minutes, nes jis išeina iš siekiančios bazės. Per tas dvi minutes baterija privalo nusitaikyti, apipilti sviediniais lėktuvą, atlikti daug sudėtingų pataisų dėl nuolat judančio lėktuvo, šaudyti taip, kad skrendantieji būtų tikrai numušti ar bent sutrukdyta atlikti puolimo uždavinių.

Mūsų šaunios priešlėktuvinės artilerijos šaudymus teko matyti spaudos atstovams š. m. liepos mėn. pradžioje Palangoje, kur artileristai yra įsirengę savo poligoną.

Netoli nuo jūros, miške įkurtas artileristų miestas. Palapinių linijos, pajūrio saulės nudegę artileristai, paunksmėje niūriai stovinčios patrankos, milžiniškos prožektorių galvos, sviedinių dėžių stirtos, įvairiausi baterijos komandavimo aparatai.

Galingai užia Palangos miškas motorizuotai baterijai pasijudinus. Sunkvežimiai su patrankomis le-

tai užpuolė lenkus, kurie, nežinodami kas čia dedasi, panikos apimti išbėgiojo į visas puses. Radę virtuvę maisto pavalgėm. Susėdom į gurguoles ir išvažiuom, tikėdamiesi kaip nors prasimušti į savo pusę. Atsargiai iš visų pusių apsisaugoję žvalgais, visokiais šunkeliais važiuom Augustavo miškais. Paskui, dideliu ratu apsukę lenkų priešakines dalis, laimingai grįžom.

*

Lenkų veržimuisi iš sparno sulaikyti, buvo gautas įsakymas išlaikyti Druskininkų tiltą tol, kol mūsų dalys pasitrauks. Tą uždavinį turėjo atlikti (jau dabar neatsimenu kurios kuopos) vienas būrys, prie kurio pagal gautą įsakymą priskyriau vieną savo sunk. kulkosvaidžių skyrių.

Tuoj prie tilto prasidėjo smarkus šaudymas. Kulkosvaidis tratėjo ir tratėjo, Batalionas pradėjo trauktis. Pasitraukimas pavyko, nes lenkai ant tilto buvo sulaikyti.

Tiltą saugojusio būrio likučiai sugrižo. Kas atsitiko su mano kulkosvaidininkais: ar jie žuvo, ar pateko į nelaisvę, — ilgai nebuvo jokios žinios. Tik žiemą, pasikeitus belaisviais, septyni iš jų grįžo iš lenkų nelaisvės. Bet kaip jie tada atrodė, net šiurpu daros pagalvojus. Išbadėję, sulysę, apžėlę. Nuo šalčio pamėlynavusiais veidais. Iš jų akių žvelgė ledinis sustingęs žvilgsnis. Aš ir dabar labai dažnai stebiuos, kokia geležinė buvo tų žmonių sveikata, ištvermė ir kantrybė. Šalta... O jie beveik pusnuogiai. Retas kuris turėjo nors ir sudriskusį, bet šiltesnį apdarą. Daugumas buvo tik vienmarškiniai. Kad būtų šilčiau, už marškinių prikrovę šiaudų, tarp kurių laikė rankas, kad neatsaltų. Drabužiai suplyšę, kažkoki šaračkiniai. Batai kiauri, kai kurie visai be padų.

Pavalgydinti ir aprenkti, jie vėl atgavo savo pirmą žvalumą ir gerą nuotaiką. Man buvo labai įdomu sužinoti, kas su jais nutiko, todėl vieną vakarą, priėjęs prie jų, užkalbinau.

— Vyrai! — sakau, — papasakokit man kuris nors apie Druskininkų tilto gynimą ir koku būdu patekot į nelaisvę.

Vienas jų (pavardės neprisimenu) pradėjo:

— Nuvykę prie tilto tuoj išstatėm kulkosvaidį. Šaulių būrys išsidėstė Nemuno krante prieš tiltą.

Mūsų skyrininkas išrinko labai gerą ugniavietę, iš kurios priešingas krantas ir tiltas buvo matyt kaip ant delno. Ilgai laukti neteko. Tuoj pasirodė lenkų raitininkai. Atidengėm ugnį. Daug jų paliko ant tilto gulinčių, o likusieji pasitraukė. Praėjo kiek laiko. Lenkų raitininkai nusipėstino, išstatė kulkosvaidžius ir vėl pradėjo veržtis ant tilto. Mūsų taikytojas taip gerai šaudė, kad, stačiai, lyg piovėjas pradalgį, guldė lenkus, užėjusius ant tilto. Lenkai, palikę daug aukų, ir antrą kartą turėjo pasitraukti. Ilgą laiką buvo tylu. Tik staiga, kad pradės staugti lenkų artilerija. Už mūsų sprogo sviedinys, o po jo antras, trečias... Jau arčiau... prie pat kulkosvaidžio vežimo, kurį į šipulius sudraskė ir arklį užmušė. Lenkų kulkosvaidžiai kulkomis, lyg ledų kruša, apibėrė mūsų poziciją, o didžiausia jų masė pradėjo veržtis per tiltą. Mūsų, kad ir gerai veikęs kulkosvaidis jų sulaikyti neįstengė. Būrys pradėjo trauktis. Juostoj šoviniai jau baigiasi, o lenkai čia pat. Taikytojas, išleides paskutinį šovinį, paslėpė spyną. Mes buvom iš visų pusių apsupti. Lenkai tuoj mus nuginklavo. Jų puskarininkis, pamatęs, kad kulkosvaidis nėra spynos, paklausė: „Kas šaudė iš kulkosvaidžio?“ Mūsų taikytojas pats atsakė: „Pabėgo“. Tas pats puskarininkis pradėjo surašinėti mūsų pavardes.

— Kaip pavardė? — paklausė iš eilės kito.

— Majauskas, — atsakė paklaustasis.

— Aha... Majewski... — ir kaip droš jam į veidą už tai, kad pavardė lenkiškai skamba.

Staigus pyktis užtvino krūtinę. Bet... — Jis nutilo. Tylėjau ir aš. Supratau, kad jam skaudu pasidarė, nelaisvėje praleistas pažeminimo dienas prisiminus.

J. Bs

kia kurį laiką vieškeliu link Šventosios, paskui pasuka į mažutį lauko keliuką ir greit sustoja plyname, rusva durpyno žole apaugusiam, bet kietam ir sausam lauke.

— Baterija kovon!

Karinė komanda trumpa ir griežta. Joje dingsta kiekvienas paskiras asmuo, o lieka tik geležinė masė, kurią įsakymas padaro smogiančia kumštimi.

Patrankos labai greit išdėstomos, nutiesiami elektros laidai, užvedama kilnojamoji elektros stotis, pastatomi aukščio matuotojai ir visos baterijos širdis — prediktorius, mašina tūkstančių dalelių, kuri atlieka visus šaudymo skaičiavimų, pataisas, valdo ugnį ir naikina lėktuvus.

Iš Palangos aerodromo tuo pačiu metu pakyla stiprus lėktuvas. Jis dideliais ratais sukdamasis, greit ima nustatytą šaudymo aukštį. Pavirsta juodu mažu taškeliu spinduliuojančioje mėlynėje ir atrodo pabėgęs nuo žemės ir žmonių, priklausęs tik tiems, kurie sėdi jo viduje. Tačiau baterija ir jos vyrai moka ir taip aukštai esantį lėktuvą pasiekti.

Paskui užpakalyje lėktuvo sublizga baltas, snieginis taškas. Jis slenka, neatsilikdamas nuo sparnuotos mašinos, traukiamas virvės 700 metrų ilgio. Tai taikiny, į kurį tuoj turi atidengti savo ugnį baterija.

— Sekimą pradėk!

Vyrų galvos palinksta prie aparato, jo rodyklių, su granatom rankose pasiruošia pabūklo tarnyba.

Lėktuvas su taikiniu slenka pakrante, išilgai baterijos, taip, kad sprogusių sviedinių skeveldros lėktų į giliuosius Baltijos vandenį, niekam blogo nepadarydamos.

Nuo aukštimačio, mažųjų baterijos akių, atsišaukia tarnyba:

— Aukštis išmatuotas! 3150!

3150 — skaičius kiek metrų yra aukštai taikiny. Šis skaičius elektros laidais akimirka nubėga į prediktorius, prie kurio pasilenkęs baterijos vadas mato stikliniame ekrane plevėsuojančią baltąją maršką.

Kita tarnyba praneša:

— Greitis išmatuotas!

Ir šis skaičius elektros laidais atiduodamas baterijai.

Tuo pačiu metu visos patrankos pakeltais vamzdžiais sukasi ir lydi maršką, juodomis gerklėmis nebyliai žiūrėdamos aukštyn. Baterija dar tyli, bet ji tuoj užgiedos mirtimi.

Ir paskui vienas trumpas šūkis:

— Baterija po vieną! Ugnis!

Tyla nutrūksta. Žaibais švystelėja pabūklai. Kaukdami sviediniai lekia aukštyn, aplink tarnybą pakyla dūmų ir dulkių debesys, o prediktorius užia sunkiu, bet skambančiu balsu, be paliovos sekdamas maršką. Iš prediktoriaus elektros laidai eina į toliau stovinčias patrankas. Ir šios, nors dabar trumpą laiką tyli, dirbančio prediktoriaus priverstos suktis toliau ir lydėti maršką.

Sviediniai blykstelėja sprogimais viršuje. Jie išsidėsto aplink maršką, taip nuostabiai arti, kad suima net mažutė baimė. Pašėlusios patrankos ir vyrai prie jų! Jie turi dau galios, kad gali taip toli siekti ir taip tikrai.

Vėl komanda:

— Baterija po du! Ugnis!

Pabūklai sudrebina žemę. Krinta iššautos granatų tūtelės, užtaisytajai vėl įmeta naujus sviedinius į lizdus, vėl pragariškas eilės patrankų trenksmas, ir šniokšdamas plienas skrenda erdvėn.

Sublizga ugnis ir juodi dūmų kamuoliai aplink maršką. Jie apsiaučia jį iš visų pusių. Viens šalia kito, viens prie kito ir viens nuo kito neatsilikdamas.

Žaidimas jau per daug aiškus. Taikiny yra visiškai priešlėktuvinės baterijos vyrų valioj ir ta valia įkūnyta sprogimo žaibu, šimtais skeveldrų ir stiprių trenksmu.

Bet dar ne viskas. Baterija dar neišleido iš savo šaudymo bazės lėktuvo ir tuojau naujai serijai šūknis:

— Baterija po tris! Ugnis!

Ir kai visa baterija, nuostabiu greitumu meta sviedinius viršun, šiame pajūrio kraštelyje, kur stovi baterija ir mes, trenksmai iš pabūklų pavirsta viena didele audra, kurią valdo mūsų vyrai.

Lėktuvas ore gali turėti 800.000 įvairių skridimo padėčių. Per minutę jis gali padaryti 3—4 padėtis, į kurias turi tuoj pat reaguoti ir atsakyti baterija ant žemės. Viskas čia eina labai greit, automatiškai, ir kiekvienas iš baterijos žmonių privalo atlikti savo darbą retu miklumu ir sąžiningumu. 100 šūvių per minutę! Štai, kaip atsako priešlėktuvinė artilerija į lėktuvo manevrus ore.

Teko matyt šio šaudymo nuleistą maršką žemyn. Priešakyj, ten kur turėtų būti motoras, juodavo išmušta skeveldros skylė. Ties piloto sėdyne prakirto kita skeveldra, o visą taikinio uodegą, apie 3 metrus nuplėšė ir su savim į jūrą nusinešė viena iš taikliųjų granatų.

Jei ten būtų buvus ne marška, bet vienas iš svetimųjų lėktuvų, kuriam kelią pastotų mūsų priešlėktuvinė baterija, mes būtume liudininkai vaizdo, kaip krinta patrankos nugalėtas lėktuvas.

Po šaudymų baterija grįžta stovyklon atgal. Pietūs, laisvalaikis, ginklų valymas.

Naktiniai mūsų priešlėktuvinės artilerijos šaudymai — vaizdas reto grožio ir išpūdžio.

Juodoj erdvėj pasigirsta lėktuvo užimas. Nieks jo nemato, nors kaip ir ilgai žvalgosi akis padangėj. Iš ten blizga tik savo šalta šviesa mažos žvaigždės.

Ir staiga užsidega šalia baterijos išstatyti prožektoriai. Jie savo ilgomis, akinančiomis juostomis įsiremia į dangų ir pagriebia maršką.

Švystelėja liepsnos iš patrankų. Ilgas liepsnos pliūpsnis blykstelėja ir išnyksta. Tuo pačiu metu pamatai, kaip lekia raudona žvaigždė iš žemės aukštyn, ją vejasi antra, trečia.

Nakties metu sviediniai šviečia, ir parodo visą savo kelią. Ir vėl sprogimai kaip tada dienos metu. Tokie pat taiklūs.

Prožektoriai užgęsta. Vėl tamsa ir naktis. Toluoj lėtai muša jūros bangos, o mūsų priešlėktuvinės patrankos išsitempusios viršun, kaip sargybiniai budi.

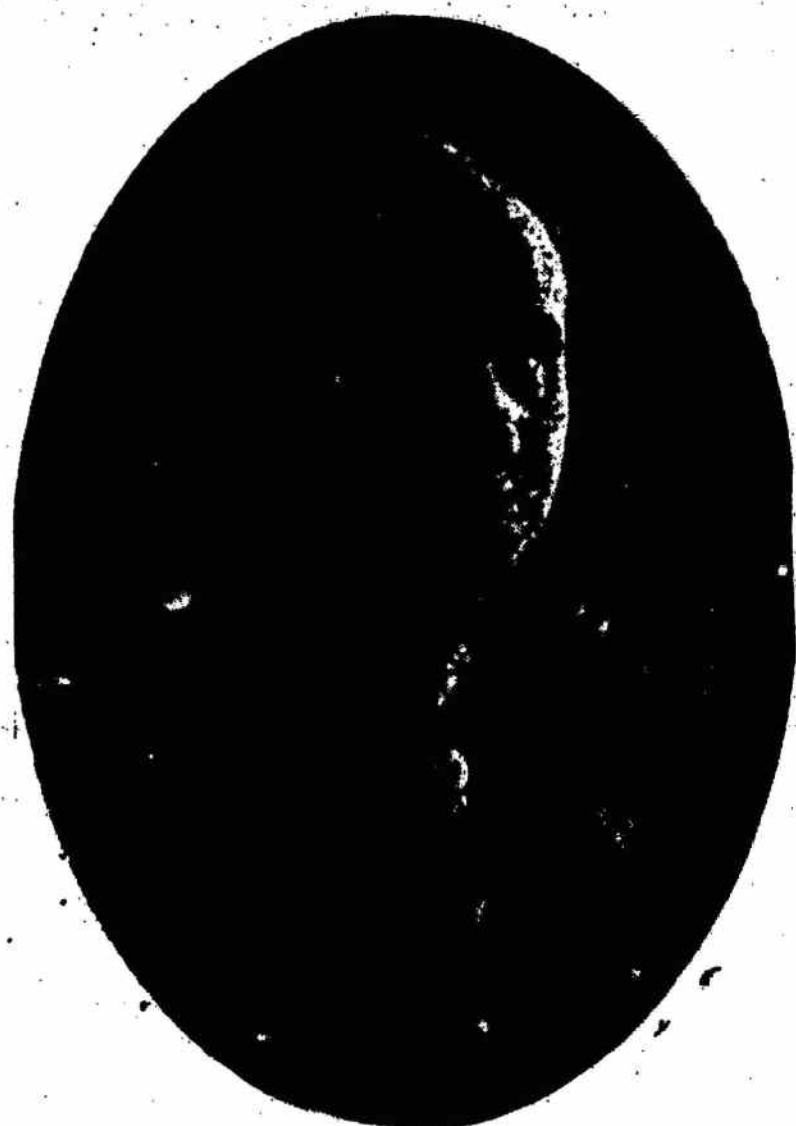
Artileristų stovykla ne tik niūri jų baisiausiais ginklais. Ji spalvota ir linksma savo papuošimais ir tvarka.

Priešlėktuvinės rinktinės kariai — menininkai savo palapines papuošė tikrai vertais paminėjimo piešiniais, mozaikomis ir kitaip.

Pradėjo rašinėti karo išvakarėse

Praėjusią savaitę vienas „Kario“ bendradarbių ir anksčiau buvusių jo redaktorių — ats. plk. ltn. Romualdas Burokas sulaukė savo spaudos darbo 25 metų sukakties.

Ats. plk. ltn. R. Burokas

Ats. plk. ltn. Burokas pirmuosius savo plunksnos mėginimus pradėjo Didžiojo karo išvakarėse — 1914 m. liepos mėn. 15 d. Tuomet Vilniuje leidžiamoje „Aušroje“ buvo įdėtas pirmasis jo rašinys „Kapinės“. Greit kilo karas, ir R. Burokas pradėjo bendradarbiauti „Šaltinyje“ ir kai kuriuose rusiškuose laikraščiuose kaip karo korespondentas.

Iš Rusijos grįžęs į Nepriklausomąją Lietuvą, vėl griebėsi plunksnos darbo. 1922 m. išleido du numerius šapirografuoto 7. pėst. pulko laikraščelio „Sargas“, o nuo 1924 m. pradėjo nuolat rašinėti į „Kari“, „Mūsų Žinyną“ ir į „Kardą“ (kai tik jis pradėjo eiti). Be karinės spaudos, rašinėjo ir civilinėje: „Lietuvoje“ ir kituose laikraščiuose. Baigęs teisės mokslus, pradėjo rašinėti ir iš šios srities. Yra rašinėjęs bei rašinėja

šiuose žurnaluose: „Teisėje“, „Teisininke“, „Kriminalistikos Žinyne“, „Vaire“, „Židinyje“ ir kt. Be teisės dalykų, rašinėja ir kitokiais klausimais. 1927 m. yra parašęs „Vadovėlių kariuomenės bibliotekoms tvarkyti“, kurį išleido Vyr. Štabo Karo Mokslo Valdyba. 1935 m. išvertė C. Beccario „Apie nusikaltimus ir bausmes“. Šį vertimą išleido Vytauto Didžiojo Universiteto Teisių Fakultetas. Dabar rašo disertaciją apie „Mirties bausmę“. 1925 m. yra išėjęs prie „Tritimito“ redakcijos buvusius korespondencinius reporterių kursus.

Ats. plk. ltn. R. Burokas yra gimęs 1893. IV. 19. Peršukštuose, Švenčionių aps., dabar lenkų valdomose srityse. Gimnaziją baigė Maskvoje, o teisių mokslą — Vytauto Didžiojo Universitete. Karo tarnybą pradėjo rusų kariuomenėje 1914 m. kaip karininkas kulkosvaidininkas. Visą laiką dalyvavo Didžiojo karo frontuose ir buvo kontūzytas. Vėliau perėjo tarnauti į lietuvių batalioną Vitebske. Grįžęs į Tėvynę, Lietuvos kariuomenėje tarnavo iki 1928. II. 28. Karinę tarnybą baigė Karo Mokslo Valdyboje kaip kareivių švietimo dalies vedėjas. Be to, buvo karių kapams tvarkyti komisijos pirmininkas ir vyr. karo cenzorius. „Kari“ redagavo nuo 1926 m. birželio 30 d. iki 1927 m. kovo 15 d. ir antrą kartą nuo 1927 m. rugsėjo 7 d. iki 1928 m. kovo 6 d.

Išėjęs į atsargą, R. Burokas perėjo tarnauti Teisingumo Ministerijos žinybon. Dabar yra teisėju Kaune.

Gerbiamajam sukaktuvininkui linkime ilgų ir našių darbo metų tiek savo profesijos, tiek ir spaudos
St. Širvys

8. PĖST. PULKAS. Anksčiau pulko šiaulių įgulos likt. puskarininkių žmonos buvo išsiskirsčiusios, jokio bendro veikimo bei iniciatyvos nerodė. Tačiau įsisteigus puskarininkių ramovėi, ir jos pradėjo daugiau tarp savęs bendradarbiauti ir veikti. Jau liepos 1 d. likt. puskarininkių ramovėje surengė vakarą, kurio pelną paskyrė Ginklų Fondui. Atsilankė nemažai svečių, ir jų trūkas bei vargas nenuėjo niekais. Gauta gražaus pelno.

Dabar jos už gautą pelną perka du šautuvus, kuriuos įteiks savam pulkui jo dvidešimtmečio šventės proga.

Be to, dar vienas girtinas jų sumanymas — tai tautinių drabužių įsigijimas. Daugelis pulko šventės iškilmėse jau dalyvaus naujais ir gražiais lietuvių drabužiais pasipuošusios.

Vrė. L. Griškevičius

Žemaičių plento atidarymo iškilmės Ariogaloje

Iz. Girčio nuotr.

MOKYKLAI IR KARIUOMENĖ

P E Č K U R Y S

KAZYS JANKAUSKAS

Ištrauka iš apysakos jaunimui

Vasara. Visur darbymetis. Ten, toliau, kitam kelyj dar vienas būrys žmonių lygina kelią. Traukiniai dieną naktį mala kelius, važiuoja jais pirmyn ir atgal, lėtai ir greitai, visada sunkūs. Ir ilgainiui kelias pasidaro nelygus, bangotas. Rūpestingas kelio prižiūrėtojas geležinkelį lygina tiek, kad ant bėgio padėta menka adatėlė čia atrodo lyg kupra. Tokiu lygiu, lygiu keliu traukinys lekia, tarytum neliesdamas žemės.

Nuėjęs toliau Jurgiukas mato būrelį moterų ravėjančių nuo geležinkelio žolę.

Stotis didelė, kelių daug.

Vaikšto čia Jurgiukas ir mato vis naujus, kad ir daug sykių matytus, bet įdomius dalykus.

Nuėjęs į kitą stoties galą mato jis didžiulę, aukštą garvežių pastogę. Ji turi kelioliką gatvės platumo durų garvežiams įvažiuoti ilsėtis ir išvažiuoti kelionėn. Iš kiekvienų durų išeina geležinkelio linija. Visos tos linijos sueina į vieną sukamą tiltą, vadinamą gražos ratą.

Kaip tik dabar atsidarė vienos didelės durys, ir Jurgiukas viduj pamatė blizgantį garvežį. Iš jo kamino tingiai ėjo dūmai, iš vamzdelių šonuose sruveno garai. Paskui tas gražuolis garvežys trumpai švilpterėjo, iš jo pusiau išsikišo odiniu švarku apsivilkęs baržduotas mašinistas, ir garvežys lėtai pradėjo slinkti iš savo prirūkusios, bet ramios pastogės. Mašinistas dar sykių sušvilpė ir ėmė varyti garvežį į gražos ratą, lėtai, labai atsargiai, mažais pastūmėjimais. Didžiulis ilgas garvežys vos vos tilpo gražos rate. Jurgiukui žiūrint į garvežį sustingusį ant trumpučio tilto net baugu darėsi. Atrodė, kad tiltelis neišlaikys to milžiniško svorio, kryptels ir numes nuo savo nugaros garvežį, nuvers jį aukštelniką.

Gražos ratą sustabdė sargas taip, kad garvežys iš čia galėjo važiuoti tiesiog stotin.

Nuvažiavęs nuo tiltelio garvežys, rodėsi, ir pats lengviau atsiduso, vieną kitą sykių iš šonų garų paleido, lyg apsidžiaugęs, kad atsidūrė tikram kelyj.

Gerai pataisytas, į ten, kur važiuos, priešakiu atsuktas, turįs anglių ir vandens garvežys nuvažiavo į stotį. Ten jo laukia kelioliką vagonų, kuriuos netrukus jis tempis į tolimus miestus ir miestelius.

Jurgiuko traukinys išeis iš Beržėnų pavakare. O dabar dar saulė aukštai, ir berniukas turi laisvo laiko. Jis atsisėdo ant suolelio prie stoties. Pro šalį pralėkė manevrinis garvežys, iš kurio išsikišęs draugas Kęstutis kažką sušuko ir pamojė Jurgiukui. Pastebėjęs, kad Kęstučio garvežys kiek toliau sustojo, Jurgiukas nuėjo su draugu pasikalbėti.

— Ką tu čia veiki? — paklausia Kęstutis priėjusį Jurgiuką.

— Važiuoju pas tėvelį. Nepasisėkė man pas Laurą. Gal dabar ir aš visam laikui pasiliksiu prie geležinkelio, — atsako Jurgiukas.

— Puiku, Jurgi! — sušunka Kęstutis. — Gal kada mes vienam garvežyį važiuosime. Aš būsiu mašinistas, o tu pečkūrys.

— Tai man labai patiktų. Kai tik pamatau garvežį, taip jau mane traukia, — pridėda Jurgiukas.

Mašinistas klausosi jų kalbos ir šypsosi.

Jurgiukas dar paklausia Kęstutį:

— Tu, tur būt, jau ir dabar moki garvežį valdyti?

— Kur ten, Jurgi? Nieko aš dar nemoku. Žiūriu aš, kaip mašinistas važiuoja, nieko jis nebijo, kaip namie sau sėdi garvežyį. Bet man rodos, kad aš tai niekad neišdrėsiu atsistoti jo vieton.

— Ką tu plepi, jauna galva! Jei tik reikės, turėsi būti mano vietoj.

Būtų jie dar šnekėję, bet pro šalį pralėkė iš stoties išėjęs traukinys, ir manevrinis nuvažiavo prie savo darbo.

O kai atėjo jo traukinys, Jurgiukas nejučia ėmė tupčioti vietoj, dar sykių nubėgo į viršininko kabinetą, įsiveržė nepasibeldęs ir sušuko:

— Ponas viršininke, aš jau išvažiuoju! Man taip linksma, taip linksma!

— Na, tai viso geriausio, vaikine, — viršinininkas atsistoja ir paduoda berniukui ranką. — Vadinasi, skiriamės draugais? Dabar jau rimčiau žiūrėk į gyvenimą. Kai reikės, aš tau padėsiu įsikurti geležinkelyje. Brėšk, ateisi mūs pavaduoti. Mūsų pakaitai turi būti stiprūs, sveiki, rimti ir sąžiningi. Ar tu supranti, kad visa tai labai svarbu, jei norime, kad lietuvių kelias visą laiką eitų tik pirmyn?

— Aš šita suprantu, ponas viršininke, aš šita jaučiu.

Jie dar ilgai būtų draugiškai kalbėję, bet baigėsi laikas, ir Jurgiukas sėdo į traukinį.

Traukinys lėkė ir lėkė. O saulė jau krypo į vakarus ir bėgo kartu su traukiniu. Tai šokinėjo miško viršūnėmis, tai buvo įklimpusi vienkiemyje, tai slydo ežero paviršiumi, tai stipčiojo tolūmoj per krūmus, vis neatsilikdama nuo traukinio.

Patriarchą M. Jankų Kauno stoty išlydi plk. Šarauskas, dim. kpt. Žukauskas-Sakalinis ir kt.

Išėjęs iš Beržėnų stoties traukinys lėkė 20 minučių, nes sekanti stotis buvo tik už 29 kilometrų. Sustojo čia traukinys, atsikvepia. O stotelė mažytė mažytė. Yra čia tiktai vienas trumputis peronėlis, tris neilgi keliai, platformėlė prekėms krauti. Viename kelyje stovi tiktai keturi vagonai, kitas kelias visai tuščias. Šit stotelės viršinininkas jau kelias viršų mėlyną skrituliuką, ženklą važiuoti, jau mašinistas deda ant regulatoriaus ranką, norėdamas paleisti į darbą galingus garus. Tik staiga mašinistas mato, kad prie viršinininko iš stotelės išbėgęs prilekia dar vienas geležinkelietis, šios stotelės telegrafininkas, ir kažką sušunka. Viršinininkas tuojau pradeda mosikuoti mėlynu skritulėliu, kad traukinys dar nevažiuotų. Atsakydamas į tai garvežys kad švilpters nusigandęs, dar nežinodamas, kodėl jį stabdo.

— Kas atsitiko? — klausia iš garvežio mašinistas.

— Nelaimė! vienas pats garvežys iš Beržėnų stoties ištrūkęs lekia čionai! — sužadintas atsako stotelės viršinininkas.

— Tai blogai, po šimts pypkių. Sutriuškins jis mus.
— Nieko, nieko. Laimė, kad šiandie mes turime vieną laisvą kelią. Paleisime mes jį į šitą kelią ir tegu sau rūksta sveikas toliau, kol pavargs.

Pasigirdo tolimas, neramus, pagalbos šaukiąs švilpukas. Atrodė, kad tas, kuris lekia su garvežiu, visai nusiminė ir nebepajėgia jo suvaldyti, prašo gerus žmones, kad jie gelbėtų jį, padėtų sustabdyti.

Jau matyti tolumoje juodi, atrodo, karšti, pikti dūmai. Jie raitosi padangėj, kyla į viršų, jų atsiranda vis daugiau. Paskui dundėjimas pasigirsta visai arti, toks nepaprastas, kad, rodos, dreba visa žemė. Ir iš geležinkelio vingio, iš už kalno išlekia juodas, blizgantis, tarpais į garus visai įsisupantis garvežys. Jis lekia taip, kad supasi į šonus, o jau švilpia be jokios pertraukos. Jau pasiekė semaforą, uždengė jį dūmais, užšoko ant iešmų, tie net sudejavo. Viršininkas tik mosikuoja, tik mosikuoja raudona vėliavėle. Visi mato, kaip garvežys šoka į laisvą kelią, sudreba, krypteli kairėn, dešinėn, pradeda suptis į šonus, nes atsarginis kelias gana prastas. Atrodė, kad jis tuojau nueis nuo bėgių ir suduš. Bet staiga iš to garvežio ratų pasipila tūkstančiai žiežirbų. Buvo aišku, kad ratus suspaudė plieniniai stabdžiai. Ratai nebesisuka, garvežys čiuožia pirmyn tik iš įsibėgėjimo ir — sustoja.

— Tai juokdarys! — sušunka ūkininkas.

Visi žmonės pasileidžia bėgti prie garvežio. Iš jo išsikiša pašinas, prakaituotas, bet linksmaveidis. Pribėgęs Jurgiu- kas mato, kad čia Kęstutis.

— Kas atsitiko?! — jis paklausia susižavėjęs.

O Kęstutis šypsosi, šluostosi prakaitą ir dar daugiau sutepa veidą:

— Na, ačiū Dievui, šiaip taip išsisukau.

Pribėga keleivinio traukinio mašinistas ir šaukia:

— Vienas? mašinistas kur?!

— Berženuose pasiliko (B. d.)

Vilniečiai studentai Kauno geležink. stoty

VILNIAUS LIETUVIAI STUDENTAI LANKO LIETUVĄ

Gražiai ir iškilmingai sutikti Kaune, Vilniaus lietuviai studentai šiuo metu lanko Lietuvą. Susipažino su Birštonu, Dotnuva, Kėdainiais, garsesniomis Žemaitijos vietomis. Tikisi pamatyti visa, kas yra būdingiausia ir įsidėmėtina. Vilniečiai visur vaišingai priimami, globojami ir lydimi. Su jais nuolat esti mūsų įvairių korporacijų studentų. Kaune, ypač įspūdingą priėmimą buvo suruošusi „Valgio“ b-vė miesto kavinėje. Pietuose dalyvavo visi ekskursijos dalyviai, Vilniaus „Ryto“ dr-jos pirm. kun. Čibiras ir vilniečius kelionėje lydintieji kauniškiai, jų tarpe plk. Šarauškas, prof. Žemaitis, inž. Chmieliauskas ir kt. Iškilmingą ir jaukų priėmimą suruošė ir mūsų studentų atstovybė. Buvo susipažinta, pasivaišinta ir pasilinksmita.

13.000 MOKINIŲ KAUNO PRADŽIOS MOKYKLOSE

Dabar Kauno pr. mokyklose yra 315 komplektų su apie 13.000 mokinių.

SUSIPAŽINS SU AMERIKOS AMATŲ MOKYKLomis

I Kauno valstybinės amatų mokyklos mokytojas J. Valentukonis, kuris su Verslininkų S-gos atstovais išvyko į Ameriką, susipažins su tenykštemis amatininkų parengimo įstaigomis.

MEDINIAI KAREIVĖLIAI

Kazys Papečkys

— Kareivėliai, kareivėliai!
Baigt! Nebejudėkit!
Į manevrus eisim vėliai.
Žengte marš! Skubėkit!
Skamba žemė, skamba plienas —
Kareivėliai eina.
Ir visi, visi, kaip vienas,
Traukia linksmą dainą.
— Štai, kaip siena žalios pušys,
Štai laukai smėlėti.
Čia sustosim, nes prieš mūsų
Turim pailsėti.
Vėl paskui visus sustato:
— Štai mūsų poligonas!
Pats Petriukas prisistato:
— Jūsų kapitonas —
— Ten, kur kalnas tas baluoja,
Mūsų priešai laukia.
— Ei, į kovą! Tegyvuoja!... —
Kareivėliai šaukia.
Smarkūs mūsų prasidėjo:
Kulkos zvimbia, ūžia...
Bailūs priešai pralaimėjo:
Bėga į giružę...
Skamba žemė, skamba plienas —
Grįžta kareivėliai.
Ir visi, visi, kaip vienas,
Sveiki, sveikutėliai.
— Dėkui, vyrai! Šiandien baigta! —
Jiems Petriukas tarė,
Ir, sudėjęs juos į daiktą,
Dėžėje uždarė.

Manevruojantis moksleivis

Svečiai patenkinti Lietuvos paviljonu New Yorko parodoje

Jau esame skaitę ir girdę apie dabar vykstančią Amerikoje pasaulinę New Yorko parodą, kurioje ir Lietuva turi įsirengusi nors ir kuklų, bet gražų ir jaukų paviljoną. Jis mielai traukia ne tik lietuvių lankytojų, bet ir svetimųjų.

Apie šį mūsų paviljoną praėjusią savaitę papasakojo spaudos atstovams grįžusi iš Amerikos p-lė Avietėnaitė, mūsų Užsienių Reikalų Ministerijos spaudos biuro direktorė, kuri parodoje buvo Lietuvos skyriaus generalinis komisaras.

Lietuvos paviljonas, palyginti su kitų valstybių, yra kuklus, tačiau skoningai įrengtas. Yra dviejų aukštų 1000 kv m pastatas. Pirmame aukšte yra garbės salė, švietimo, turizmo ir liaudies meno skyriai. Kiekvienas skyrius yra atskirame kambarielyje. Antrame aukšte parodomas Lietuvos ūkis, prekyba, pramonė ir t. t. Lietuvos paviljone yra labai daug gyvūnų gėlių ir lankytoją karštomis vasaros dienomis maloniai nuveikia. Jis Lietuvos paviljone randa ramumą ir poilsį, ir ilgiau jame pasilieka ir geriau susidomi paviljono eksponatais.

Svečiai, aplankę Lietuvos paviljoną, nesigaili į lankytojų knygą įrašyti gražių žodžių apie šį paviljoną. Vienas įrašo: „Iš karštos, saulės iškepintos parodos, patekau į jaukų paslėptą sodą“. Kitas įrašo: „Norėčiau tuojau vykti į Lietuvą“, arba: „Atėjau iš SSSR paviljono. Ten spindi bronzos, sidabro, auksas, o čia ramybė, grožis ir originalumas“. Vienas profesorius įrašė: „Gražiausia, ką aš savo gyvenime mačiau“. Ir daug panašių gražių atsiliepimų įrašo į paviljono lankytojų knygą.

Daugelis Amerikos lietuvių, ypač ten gimusių, iš karto nedrįso į paviljoną užėiti, nes nesitikėjo nieko įdomaus pamatyti arba bijojo nusivilti. Kai kurie, įeidami su draugais į Lietuvos paviljoną, slėpėsi esą lietuviai. Tik kai apžiūrėję paviljoną išėjo iš jo, drąsiai prisipažino, kad šis paviljonas yra iš jų tėvų gimtojo krašto. Daugelis tokių pareiškė: „Su baimė eįjome į paviljoną, o išeiname pakėlę galvas“.

Parodos lankytojai Lietuvos paviljone pirmiausia patenka į garbės salę, kurioje priešais stovi dail. Košubos didelė Vytauto Didžiojo statula. Per visą sieną iškabinėti didžiuliai Lietuvos istoriniai žemėlapiai, o kitose sienose istoriniai paveikslai. Švietimo skyriuje yra labai įdomus dail. Ušinsko bareljefas, kuris rodo Lietuvos mokyklos augimą. Viduryje yra medinė ir didelė per 1½ m aukščio dail. Rimšos skulptūra „Vargo mokykla“, dail. Karaliaus gražiai padaryta. Šiame skyriuje yra ir vitrina su mokinių darbais, prie kurių nurodyta kelių metų yra jo pagamintojas. Ši vitrina nuolat yra apgulta lankytojų, kurie stebisi, kad mūsų mažiukai moka padaryti tokių gražių darbų. Toliau pavaizduotos gražiosios lietuviškos knygos. Vienas žymus Amerikos knygų leidėjas stebėjosi ir iš karto nenorėjo tikėti, kad tokios gražios knygos būtų spausdinamos Lietuvoje, nes tai esą labai brangus ir retas darbas.

Mūsų liaudies meno kambarys turi didelį pasisekimą. Amerikos muziejininkai labai domisi mūsų kryžiais, kanklėmis, svodbinėmis skryniomis ir kitais eksponatais. Net trys muziejai kreipėsi, prašydami parduoti visus šio kambario eksponatus. Užsieniečiai dailininkai nuolat čia sėdi ir piešia eksponatų eskizus.

Turizmo kambarielyje įdomiausia fotografų Augustino ir A. Naruševičiaus fotomontažas. Tokio eksponato neturi nė vienas paviljonas. Nuotraukos turi po metrą aukščio ir visas montažas 40—50 m ilgio. Šis kambarys taip pat gausiai lankomas. Fotomontaže pavaizduotas mūsų sportas, jaunimas, senasis ir naujasis Kaunas, kurortai, peizažas ir kt. Daugiausia lankytojų turi šio kambario „Aukštaičių ūkis“, apie 4 m ilgio Petrikaitės-Tulienės kūrinys. Toje miniatiūrinėje sodyboje yra 20 figūrų, aprengtų tautiškais drabužiais. Šią sodybą su visomis figūromis daug kas nori nupirkti.

Didelį pasisekimą turi „Marginių“ ir gintaro dirbiniai. Daug jų parduodama. Pramonės skyriuose išstatyta įvairių pramonės dirbinių. Kai kurios įmonės gauna užsakymų.

Šį paviljoną įrengiant, daug padėjo Amerikos lietuviai. 30 jų dirbo be jokio atlyginimo, todėl buvo žymiai sumažintos paviljono įrengimo išlaidos. Paviljono įrengimas kainavo 50.000 dolerių. Šio paviljono įrengimas turėjo tikslą ne tik pasaulinėje parodoje reprezentuoti Lietuvą, bet drauge, kad ir dabartinės Lietuvos nematę Amerikos lietuviai galėtų pamatyti jos padarytą pažangą, atgavus nepriklausomybę.

Iškilmingai praėjo Prancūzijos tautinė šventė

Liepos 14 d. prancūzų tauta iškilmingai švenčia, ypač ji buvo iškilminga šiemet, nes tą dieną sukako 150 m., kai buvo paimta Bastilija. Jos paėmimas sudarė Didžiosios prancūzų revoliucijos pradžią, kuri turėjo daug įtakos ir į kitus kraštus, nes paskelbti žmogaus laisvės ir asmens gerbimo kilnūs šūkių raskavo atgarsį tiek prispaustųjų, tiek ir šviesesniųjų sluoksniuose.

Šiemet ši tautinė šventė parodė prancūzų tautos vieningumo ir ryžtingumo dvasią, o taip pat pasireiškė ir iki šiol nematyta Prancūzijos ir Anglijos ginkluotųjų jėgų bičiulystė. 400 lėktuvų parodo viduryje praskrido 52 moderniausi anglų karo lėktuvai, simbolizuodami anglų ir prancūzų vieningumą ir glaudžius ryšius tiek taikos, tiek ir karo metu. Toliau vyko sausumos ir jūrų kariuomenės paradas. Pirmiausia žygiavo įvairių prancūzų karinių mokyklų bei kursų auklėtiniai, anglų kariuomenės dalys, Prancūzų kolonijų dalys ir t. t. Parado eiseną nusitęsė apie 15 km ir jos žiūrėjo apie 2 milijonai žmonių. Tokio parodo Paryžius dar nebuvo matęs.

Ypač didelės ovacijos buvo sukeltos atvykusiam į prezidento tribūną britų krašto apsaugos ministru Hore Belishai ir pasirodžius britų karo lėktuvams ir kariuomenės dalims.

Visoje Prancūzijoje įvyko kariuomenės parada ir liaudies manifestacijos. Paryžiuje po parodo įvyko apeigos Chaillot rūmuose, kur prancūzų respublikos prezidentas Lebunas ir ministras pirmininkas Daladier per radiją pasakė kalbas. Kalbose priminta, kad liepos 14 d. yra pasidariusi žmonių išsivadavimo simboliu. Toliau Daladier pabrėžė, kad šios dienos ryto paradas įrodė, jog Prancūzijos respublika gali didžiulius savąja kariuomene. Baigdamas Daladier pareiškė Prancūzijos sveikinimą visoms draugiškoms tautoms, kurios laikosi tų pačių idealų, kaip ir Prancūzija, visiems tiems, kurie pasaulyje yra pasiryžę, kaip ir prancūzai, išsaugoti žmogaus vertingumą ir savo tėvynės laisvę.

8. PP dovanos, gautos už šaudymo sportą

Ž. NAUMIESTIS. Šiemet čia ypač stiprūs pėst. pulko futbolininkai. Jau turėjo trejas rungtynes ir visas laimėjo. Prieš vietos „Makabi“ 1:0; 1:0 ir prieš Gargždų JSO 2:0. Futbolininkais rūpinasi ir jiems vadovauja lt. Butinavičius.

Neblogi yra ir krepšininkai, kurie šiemet jau turėjo 6 rungtynes, kurių trejas pralaimėjo ir tiek pat laimėjo. Pralaimėta prieš buv. Šilutės gimnaziją 14:13 ir dukart prieš pulko rinktinę, 28:18 ir 18:10. Laimėta prieš pulko griežikus 13:9, prieš Vainutos ŠSK 23:4 ir švėkšnos pavasarininkus 23:13. Krepšiniui vadovauja j. lt. Gedminas. J. Kervys

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

ANGLIJOS GENEROLAS PABALTIJY. Anglų gen. Burtas, anksčiau buvęs anglų karo misijos Baltijos kraštams šefas, dabar lankosi Pabaltijo kraštuose. Iš Estijos ir Latvijos liepos 27 d. atvyks į Lietuvą.

PASIBAIGĖ SPORTO VADOVŲ KURSAI. Kariuomenės vadovybė, įvertindama sporto reikšmę kariuomenėje, surengė 4 mėn. kursus dalių sporto vadovams. Liepos 15 d. Karininkų Ramovėje įvyko iškilmingos kursų klausytojų išleistuvės. Kursus baigė 24 karininkai. Visi jie išlaikė egzaminus sidabriniam ženklui gauti ir krepšinio teisėjo vardui įgyti. Kursus vedė kpt. Vabalas; dėstė: kpt. Vabalas, Dr. Vokietaitis, Lubinas ir k.

VARNIŲ ĮGULA. Varnių miestelis ir įgula randasi netoli didelio ir gražaus Lukšto ežero. Paskutiniu laiku išigyta keletas gerų laivelių. Viršininkų prižiūrimi kareiviai turi progos linksmai paplaukioti ir pasportuoti. 2 kulk. kuopos viršilos J. Brazinsko pastangomis, kareiviams yra įrengtas paplūdimis.

Liepos 10 d. Varnių įgulos krepšininkai buvo nuvykę į Plungę krepšinio rungtynių su KSS. Rungtynės baigėsi 26:11 KSS naudai.
San. psk. M. Grinius

9. P. L. K. VYTENIO PULKAS. Liepos 9 d. pulko krepšinio ekipa pulko aikštėje turėjo revanšo rungtynes su K. Rūdos šaulių „Ąžuolu“. Rungtynės baigėsi 34:21 (18:8) pulko laimėjimu.

Pirmas rungtynes K. Rūdoje taip pat laimėjo vytenėnai 25:24.
Osė

RASEINIŲ ĮGULA. Raseinių įgula liepos mėnesio 9 dieną turėjo retas ir reikšmingas iškilmes — žemaičių plento atidarymą. To atidarymo Raseiniuose iškilmes vyko įgulos rajone, todėl jų išpūdžius visiems teko gerai matyti ir pergyventi, o kai kuriems kariams net būti tų iškilmių dalyviais.
V. L-čius

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. 2-ros zenit. baterijos vadas lt. Monkevičius paskelbė konkursą pavyzdingiausia baterijos kariui nustatyti. Tam tikslui padarytas ir baterijos kazemate iškabintas sąrašas gerųjų kario darbų bei savumų įvertintų atitinkamu taškų skaičium. Kiekvienas karys kas savaitę gauna daugiau ar mažiau taškų, iš kurių vėliau bus nustatytas pavyzdingiausias karys. Pastarajam, kaip girdėt, bus įteiktas 1938 m. gražiuose viršeliuose irištas „Kario“ komplektas.
Asp. kand. Spiridavičius

KARO MOKYKLA. Liepos 6—8 d. d. stojančiųjų aspirantus prigūžėjo pilnas Karo Mokyklos rajonas. Komisijon nemažai stojo ir būtinos tarnybos karių (j. kareivių, eilinių ir net grandinių).

Po komisijos nutarimo priimtieji galėjo pasirinkti ginklo rūšį, ir liepos 10 d. apmunderuoti. Po apmunderavimo tuoj išsiųsti stažuoti į pulkus naujokų apmokymui išeiti.

Aps. kand. Spiridavičius

Radvilėnų pulko pranešimas

Š. m. rugsėjo mėn. 1 d. 1-as gusarų D. L. Etm. Kun. Jonušo Radvilos pulkas švenčia 20 metų gyvavimo sukaktį.

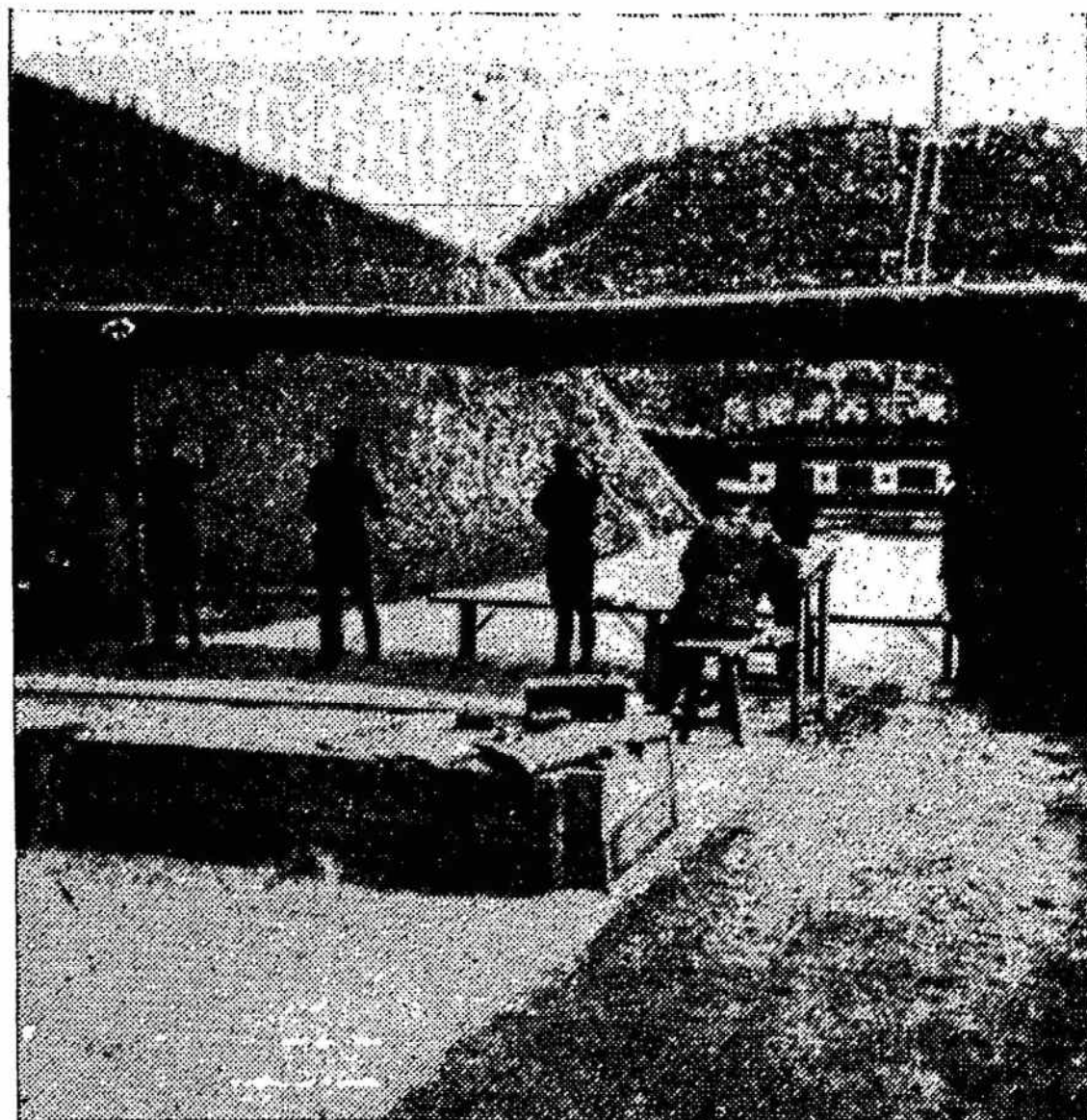
Sukaktin kviečiu visus pulko Vyčio kryžiaus kavalierius, 1919—1920 ir 1923 metų kautynių dalyvius karininkus, puskarininkius ir kareivius, ir 1919—1939 m. tarnavusius pulke p. p. karininkus.

Šventės pradžia 10 val.

Apie atvykimą į pulko šventę prašau pranešti pulkan ne vėliau kaip rugpjūčio 15 d.

Gen. št. pulkininkas Kraunaitis,
1-jo gusarų D. L. Etm. Kun. Jonušo Radvilos pulko vadas

2. ULONŲ PULKAS — ALYTAUS LDS 16:8. Liepos 8 d. pulko aikštėje įvyko draugiškos krepšinio rungtynės tarp 2. ulonų pulko ir Alytaus LDS. Rungtynės baigėsi 16:8 (2:1) pulko naudai.
Muz. mok. V. Kukučionis

Ugnies linijoje

8. PP nuotr.

SEREDŽIAUS ĮGULA. Liepos 16 d. įguloje įvyko bataliono sporto šventė. 13 val. buvo sportininkų paradas, o vėliau prasidėjo varžybos. Protarpiais buvo komiškas sportas.

Įvairiose sporto šakose laimėjo pirmąsias vietas. Puskarininkų: 200 m bėgime — j. psk. K. Kistenis, 1500 m bėgime — j. psk. Dumbrys, granatos mėtyme į taikinį vrš. Oleškevičius, trikovoje psk. Leščiauskas, penkiakovoje j. psk. Grauskas. Kareivių varžybose: eil. Sendžikas — 200 ir 1500 m bėgimuose; šokime į aukštį eil. Sprainaitis, o eil. Barniškis šokime į tolį, ieties ir disko mėtyme, rutulio stūmime. Granatų mėtyme kautynių aprangą į tolį — eil. Paškevičius, granatų mėtyme į taikinį — eil. Lenčiauskas, granatų mėtyme sportine apranga — eil. Lenčiauskas. 5 km patrulių žygį laimėjo 6 kuopos ekipa, kuri laimėjo b-no vado pareinamąją dovaną.

Pasibaigus sportui, kalbėjo įgulos v-kas, kuris padėkojo sportininkams ir visuomenei už atsilankymą į 1. sporto šventę. Laimėtojams I ir II v. dovanas įteikė įgulos viršininkas.

S. psk. Grigoras

4. PĖST. L. K. MINDAUGO PULKAS. Liepos 13 d. futbolo komanda sužaidė draugiškas futbolo rungtynes su Panevėžio „Šauliu“. Rungtynės laimėjo „Šaulys“ 1:0 (0:0).

Tą pačią dieną 4. PP krepšinio komanda susitiko su aspirantų (pulke stažuojančių) krepšinio komanda. Pulko komanda laimėjo 17:10 (3:8).

PANEVĖŽIO ĮGULA. Liepos 15 d. Panevėžio įgulos futbolo ir krepšinio komandos susitiko divizijos pirmenybių rungtynėse su Ukmergės įgulos futbolo ir krepšinio komandomis. Panevėžio įgulos futbolo komanda rungtynes laimėjo 11:3 (4:2). Krepšinio rungtynės taip pat baigėsi Panevėžio įgulos krepšinio komandos laimėjimu 37:13.

J. Baras

PLUNGĖS ĮGULA. Birželio 12 d. Plungės įgulos komanda apie 3½ val. drauge su Plungės miesto savanoriais ugniagesiais gesino gaisrą Puškorių kaime, akcinės „Mūro“ bendrovės plytinėje. Nuostolų apie 10.000 lt.

Kilni auka krašto gynimo reikalams

Gyvenas Žeimelyje (Šiaulių aps.) evangelikų kunigas Eri-
tas Leijeris š. m. birželio mėnesį surašė notarinį testa-
mentą, kuriame jis iš turimo 83 ha žemės ploto 50 ha savo
mirties atveju paskyrė kariuomenės vadovybės dispozicijon.

Iš šio ploto 15 ha gerb. testatorius skiria Šiaulių VII šau-
lių rinktinei, kurioje ir jis pats kurį laiką dirbo šaulišką dar-
bą. Apie tai testamente jis rašo: „Įstojęs į šaulių eiles, joje
kiek įmanydamas ir kiek įstengdamas mokiaus dirbti ir dirbau
šaulišką darbą ir geriausiai patyriau daug nuoširdumo ir prie-
lankumo iš rinktinės vado, jo bendradarbių ir visų šaulių“.

Likusieji 35 ha skiriami Lietuvos Karo Invalidų Sąjungos
ir Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos reika-
lams.

TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

m) Pramoginių vietų gaisrai yra ypač pavojingi, nes į
teatrus, kinus, cirkus ir pan. vietas susirenka daug žmonių.
Gaisrui kilus, žmonės apima panika, dėl to per gaisrus atsi-
tinka daug nelaimių ir žmonių aukų. Apimti baimės žmonės
veržiasi iš patalpų į laisvę, norėdami išgelbėti vien tik savo
gyvybę, nesiskaitydami su kitais. Žinomi atsitikimai, kai tė-
vai pamedavo vaikus, vyrai — žmonas ir pan.

Atvykę į pramoginės vietos gaisrą, ugniagesiai pirmiau-
sia rūpinasi žmones gelbėti. Tai daroma šaltu protu, be
triūkšmo, griežtai. Nepaklusnumas ar pasipriešinimas laužo-
mas prievarta, jėga. Tam tikslui tinka ugniagesių įrankiai,
gi labai sunkiais atsitikimais ir kariniai ginklai.

Lygiagrečiai su žmonių gelbėjimu vedamas greitas bet
nuodugnus žvalgymas, aiškinama, ar neliko dar žmonių de-
gančioje patalpoje, nustatomas gaisro židinytis ir plėtimosi
kryptis.

Gaisrai dažniausiai kyla scenoje. Ugniagesiai turi stengtis
atskirti sceną nuo salės. Švirkslininkai veikia iš salės pusės,
viršum scenos prakertamas stogas ir pralaužiamos lūbos. Rei-
kia leisti ugniai kilti į viršų ir tuo sumažinti pavojų salei už-
sidegti. Jei būtų atliekamų švirkslių, tai švirkslininkai su
kirvininkais pasikelia ant stogo ir veikia iš viršaus.

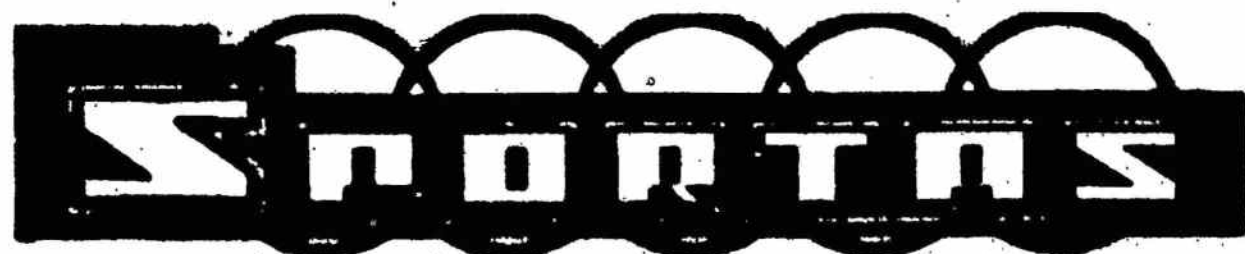
Kai scenoje užsidega dekoracijos, uždanga ir pan., tai
gaisrą galima likviduoti pačioje pradžioje. Degantį daiktą
reikia nuplėšti ir gesinti. Galima ištraukti degantį daiktą iš
patalpos ir gesinti kieme. Vartotini cheminiai gesintuvai ir
kibirai su vandeniu. Tuo paprastai turi pasirūpinti ugniage-
sių sargyba, kuri būtinai statytina už scenos vaidinimo metu.

Kine didžiausią pavojų sudaro aparatų kamera, kurioje
gali užsidegti kino filmai. Jie dega labai smarkiai, leidžia
nuodingus dūmus, liepsna didelė, aukštos temperatūros. Ugn-
iagesiai turi stebėti, kad liepsna neprasiveržtų į salę pro
angas (kinoteatrų įrengimas ir laikymas tvarkomas „Kino-
teatrų įstatymui vykdyti taisyklėmis“, paskelbtomis „Vyriaus-
ybės žinių“ 1933. XI. 11 d. 429 Nr., eil. 2968). Esant pavojui
angos reikia užkimšti maišu sudrėkintu moliu, žeme, smėliu ir
pan.

Jei dega kino filmas, tai gesinimui vartotinas smėlis ir
cheminiai gesintuvai. Jei dega visa aparatų kamera, tai lieps-
na numušama stipriomis vandens čiurkšlėmis.

Tiek teatre, tiek kinoteatre gaisrui kilus vaidinimo me-
tu, visada reikia uoliai žvalgyti ir įsitikinti, ar nebeliko pa-
talpoje žmonių. Nuodingi dūmai greit pakerta žmogaus jė-
gas ir jis krenta be sąmonės.

(Bus daugiau)

MŪSŲ ŠAUDYTOJŲ LAIMĖTOS DOVANOS PASAU-
LINĖSE PIRMENYBĖSE. Mūsų šaudytojai už pasiektąsias
aukštas savo šaudymo pasekmes ir geras vietas gavo 35 me-
dalius: 5 aukso, 18 sidabro ir 12 bronzos, 15 gražių dovanų
ir 950 šv. frankų (apie 1300 lt.) pinigais.

Medalius bei dovanas gavo sekančiai: Lietuvos valstybinė

ekipa už olimpinių pistoletų šaudymo rungtynes (II vieta)
gavo vertingą garbės dovaną, 540 lt.

Atskiri mūsų šaudytojai už laimėtąsias vietas gavo: Vl.
Nakutis 2 aukso, 1 sidabro medalius ir 3 asmenines dovanas.
J. Muraška — 2 aukso ir 2 sidabro medalius. K. Andruškevi-
čius — 2 sidabro ir 1 bronzos medalius. B. Paliulionis — 1
aukso ir 2 bronzos medalius. J. Miliauskas — 1 sidabro, 1
bronzos med., 1 dovaną ir laurų vainiką. T. Juodys — 2 si-
dabro medalius. J. Guzulaitis — 1 sidabro ir 2 bronzos me-
dalius. J. Gailiūnas — 1 sidabro ir 1 bronzos medalį, ir 1 do-
vaną. V. Kačergius — 1 sidabro, 1 bronzos med. ir 1 dova-
ną. P. Giedrimas — 1 sidabro medalį ir 2 dovanas. A. Ja-
nušonis — 1 sidabro ir 1 bronzos medalį. A. Karčiauskas — 1
sidabro ir 1 bronzos medalį. V. Miliauskas — 1 sidabro ir 1
bronzos medalį. A. Jelenskas — 1 sidabro medalį ir 2 dova-
nas. A. Mažeika — 1 sidabro medalį ir 1 dovaną. B. Bal-
čiūnas — 1 sidabro medalį. J. Valiūnas — 1 sidabro medalį.
A. Jomantas — bronzos medalį.

Be to, ekipų vadovų šaudymo varžybose mūsų vyriausias
vadovas dir. K. Svilas irgi laimėjo asmens dovaną.

Kad visuomenė galėtų matyti mūsų šaudytojų laimėtąsias
dovanas jos išstatytos pasižiūrėti Ekonominės Karių B-vės
vitrinoje.

LGSF futbolo komanda: pirmoj eilėj iš kairės — Baltrimavi-
čius, ats. j. psk. Kaminskas, Skalskis, asp. kand. Šlyžius ir
Galvičius; antroj eilėj stovi — komandos vadovas Keturakis,
Apuokas, Kačanauskas, Brazauskas, eil. Bužinskas, ats. j. ltn.
Deltuva, ats. j. psk. Jaškevičius, ltn. Simukaitis; nuotraukoj
nera — j. ltn. Paulionio ir ats. j. ltn. Klimo

LIETUVOS FUTBOLO MEISTERIAI. Kaip žinome,
šiemet futbolo pirmenybes laimėjo LGSF ir tapo Lietuvos
futbolo meisteriu. Šį titulą LGSF laimėjo pirmą kartą. Anks-
čiau LGSF žymesnio vaidmens nevaicino, bet vis po truputį
kopė aukštyn ir paskutiniaisiais dvejais metais užsirekomendavo
kaip stiprus, pajėgus ir drausmingas vienetas. Iš pirmųjų
LGSF pionierių šandie bežaidžia K. Brazauskas ir ats. ltn.
Klimas.

Šia proga įdomu paminėti buvusieji Lietuvos futbolo
meisteriai:

Klaipėdos KSS meisteriu buvo 6 kartus: 1928, 1929, 1930,
1931, 1937 ir 1938 m.

ŠŠ Kovas — 6 kartus: 1924, 1925, 1926, 1933, 1935 ir
1936 m.

LFLS — 4 kartus: 1922, 1923, 1927 ir 1932 m.

ŠMSK — 1934 m. ir LGSF — 1939 m.

LFLS IEŠKO NAUJO FUTBOLO VADOVO, nes Čer-
kas, būdamas ir futbolo komiteto pirmininku, neturi laiko pa-
sirūpinti savo futbolistais.

LGSF STATYSIS NAMUS. LGSF valdyba sudarė ko-
misiją, kuri rūpintųsi patalpų statymu. Komisijai vadovau-
ja Ūkio Banko direkt. Matulionis. Patalpų projektą daro inž.
j. ltn. J. Kriaučiūnas.

BURIAVIMO KURSAI ŠVENTOJOJ. Šią vasarą šven-
tojoj bus surengta visa eilė buriavimo kursų. Pirmoji kur-
santų laida jau dirba. Kursuose mokoma buriavimo, irklavi-
mo, plaukimo ir kt. Kursus rengia jūrų skautai.

REKORDINIO TIPO SKLANDYTUVAS Aero Klubo
buvo užsakytas Vokietijoje ir šiuo metu jau baigtas dirbti.
Šiuo moderniu sklandytuvu mūsų sklandytojai dalyvaus Pa-
baltijo varžybose.

KAS NAUJA LIETUVOJE

ŠVENTOSIOS UOSTAS jau pagilintas reikiamose vietose ligi 4,5 m. Pietinis molas šimet bus aptvarkytas ir užnešimų pavojaus iš tos pusės nebebus. Daugiau darbo bus su šiauriniu molu.

ŠAULIŲ ŽVAIGŽDĖS MEDALIS. Šaulių S-gos dvi-dešimtmečio proga įteiktas ministrui pirm. ats. b. gen. Černiui, Seimo Pirmininkui ir visiems Ministrų Tarybos nariams.

IŠVYKO PIRMOJI LIETUVIŲ EKSKURSIJA AMERIKON. Liepos 11 d. Liet. Verslininkų S-gos suorganizuota ekskursija iš 25 žmonių išvyko į Amerikos pasaulinę parodą New Jorke. Ekskursantai Amerikoje išbus apie 3 mėnesius ir per tą laiką aplankys lietuvių kolonijas, susipažins su jų gyvenimu.

JŪROS SAVAITĖS ORGANIZAVIMU provincijoje rūpinsis šauliai. Kretingoje, Palangoje ir Šventojoj bus sudaryti specialūs komitetai.

IŠSPRĖSTI IPOTEKOS BANKO IR CEMENTO FABRIKO KLAUSIMAI. Ipotekos bankas bus steigiamas su 3 mil. litų akcinio kapitalo. 2 mil. litų turės Valstybės Išdas, o 1 mil. bus paliktas privačiam kapitalui. Ipotekos banko svarbiausias tikslas kredituoti pramonę ir statybą. Cemento fabrikui organizuoti netrukus bus įsteigta su 3 mil. litų akcinio kapitalo „Cemento“ b-vė. Fabrikas bus pradėtas statyti dar šimet. 1941 m. galima turėti jau savo cemento.

NORI STEIGTI RADIO DIRBTUVĘ. Esant gyvai radijo prekybai, „Spaudos Fondas“ rūpinasi suorganizuoti radijo dirbtuvę. Finansų Ministerija prašymą svarsto.

TIES SUDARGU JAU 1 KM KAMŠŲ. Prieš kurį laiką Kauno Vandens Kelių Rajonas ties Sudargu pradėjo Nemuno reguliavimo darbus. Dirba apie 200 darbininkų. Jau padaryta apie 1000 m kamšų. Iki vėlyvo rudens tikimasi dar 2000 m kamšų.

VILNIAUS PLENTO STATYBOJE atliekami žemės darbai. Dirbama nuo administracijos linijos ligi Vievio. Plentą stato Trakų savivaldybė.

DAILININKAI PO KRAŠTĄ. Pasibaigus mokslo metams, daugelis mūsų dailininkų išvažinėjo po kraštą ir piešia Lietuvos peizažus.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ statys naują didelę mokyklą Ugniagesių gatvėj. Mokykla kaštuosianti apie 700.000 Lt.

DARBO TALKA JAU DIRBA. Abi Darbo Talkos stovyklos — prie Šventosios ir Raudonės — jau dirba. Talkininkai jaučiasi smagiai. Liepos 15 d. Šventosios Darbo Talkos pirmosios pamainos talkininkai suruošė didžiulį laužą, kuriame dalyvavo daug aukštų svečių. Programoje ir kalbose ryškėjo didelė meilė ir prisirišimas savajai jūrai ir žemei.

DIDINAMAS LATVIJOS GINKLŲ FONDAS. Latvių ministrų kabinetas nutarė padidinti ginklų fondą, į kurį kasmet turės įmokėti spirito monopolis 800.000 latų, Rygos miesto savivaldybė 250.000 latų, Jelgavos miesto savivaldybė 10.000 latų ir iš alaus akcizų mokesčio 320.000 latų. Šiais metais ginklų fondui bus surinkta 1.760.000 latų.

BENDRA BRITŲ-PRANCŪZŲ VADOVYBĖ. Anglų laikraštis „Sunday Chronicle“ rašo, kad pagal britų ir prancūzų krašto apsaugos ministerijų susitarimą, britų ir prancūzų sausumos kariuomenės bus pavestos vienintelei prancūzų generolo Gamelino vadovybei, o anglų gen. Ironsidei bus pavesta anglų ekspedicinės kariuomenės vyriausioji vadovybė. Gen. Ironside's kelionės į Varšuvą tikslas esąs taip pat nustatyti prancūzų, britų ir lenkų karo aviacijos bendradarbiavimą.

Prancūzų spauda praneša, kad netrukus Varšuvoje laukiama prancūzų kariuomenės vado gen. Gamelino.

BRITŲ GENEROLAS LENKIJOJE. Britų generolas Ironside liepos 17 d. atvyko į Varšuvą. Prancūzų laikraštis „Petit Parisien“ ta proga pažymi, kad šia britų generolo kelione bus pirmą kartą užmegsti santykiai tarp Didžiosios Britanijos ir Lenkijos kariuomenės štabų. Yra numatyti pasitarimai tarp gen. Ironside ir lenkų maršalo Rydz-Smiglo. Ta proga Varšuvoje bus susitarta pasikeisti karininkais, kurie vieni pas kitus įvairiose dalyse atliksią lyg kokį stažą. Anglų laikraštis „Daily Telegraph“ tvirtina, kad gen. Ironside ta proga svarstysiąs visus pagrindinius klausimus, kuriuos reikia išspręsti prieš galutinį Didžiosios Britanijos ir Lenkijos politinio ir karinio pakto sudarymą.

ANGLŲ JAUNIMAS PRADĖJO KARINĘ PRIEVOLĘ. Nuo liepos 15 d. anglų jaunimas pradėjo naujai įvestąją Anglijoje karinę prievolę. Pačius pirmuosius šaukiamuosius naujokus sudare 34.000 jaunuolių. Anglų spauda šią istorinę dieną plačiai paminėjo.

SIEKIA SUSTIPRINTI LENKŲ ZLOTĄ. Anglų laikraštis „Daily Telegraph“ rašo, kad britų-lenkų finansiniai pasitarimai jau yra baigti. Esą, Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos vyriausybės suteiksiančios Lenkijai garantijų, kurių būtų tikslas sustiprinti Lenkijos piniginių vienetą. D. Britanija prisidėsianti 5.000.000 svarų sterlingų, o Prancūzija — 3.500.000 sv. st. Be to, D. Britanija suteiksianti Lenkijai 8.000.000 sv. st. kreditą karo medžiagai pirkti.

VOKIEČIŲ „GREITOSIOS DALYS“. Specialiu reicho kariuomenės vado įsakymu, sukurtos naujos vokiečių kariuomenės dalys, kurios pavadintos „greitosiomis dalimis“. Tankų ir kavalerijos dalys sudarys vieną vienetą. Prie to vieneto priskaitoma: tankų pulkai, prieštankinės dalys, motorizuotų šaulių būriai, motociklistų dalys ir t. t. Šis įsakymas pradės veikti nuorugsėjo 19 d.

ITALŲ užsienių reikalų ministras Ciano lankosi Ispanijoje.

ITALAI ATSIŠAKYSIĄ NUO SUTARTIES. Kai kuriuose italų sluoksniuose numatoma, kad gali būti atsisakyta nuo anglų-italų sutarties, kuri buvo pasirašyta 1938 m. balandžio 16 d.

NUSAVINA ČEKŲ KARINIUS PASTATUS. Vokiečių vidaus reikalų ministerijos įsakymu nutarta tuoju rekvizuoti Čekijoje ir Moravijoje visus pastatus, kuriuos anksčiau buvusioji Čekoslovakijos vyriausybė naudojo kariniams tikslams. Sakytus pastatus administruos vokiečių kariuomenė.

Taip pat paskelbta, kada turės būti likviduoti įvairūs buvusios Čekoslovakijos kariuomenės administraciniai vienetai. Motorizuotų divizijų vadovybė turės būti likviduota iki š. m. liepos mėn. pabaigos, kariuomenės korpusų vadovybė iki rugsėjo pabaigos ir krašto apsaugos ministerija iki gruodžio pabaigos. Nuo rugpiūčio 1 d. bus griežtai uždrausta dėvėti senąją čekoslovakų karinę uniformą.

ITALAI UŽLEIDŽIA VOKIEČIAMS TRIESTO UOSTĄ. Italijos vyriausybės nutarimas ištremti iš Pietų Tirolio visus svetimšalius, išskyrus amerikiečius, Vakarų Europoje sukėlė nusistebėjimą ir pasipiktinimą. Užsienio spauda dėl to pabrėžia, kad svetimšaliai ištremiami tuo tikslu, kad jie negalėtų pastebėti vokiečių kariuomenės siuntimo į Italiją. Pabrėžiama, kad vokiečiai nori sustiprinti italų įgulas kolonijose, kurios nesančios labai stiprios ir rimtu momentu negalėtų atlaikyti stipresnio spaudimo. Prancūzų laikraštis „Excelsior“ skelbia, kad italai savo Triesto uostą 10 metų perleisį vokiečiams naudotis. Jau dabar uoste vokiečių inžinieriai vykdo didelius statybos darbus. Tuo būdu Vokietija norinti pasidaryti ir Viduržemio jūros valstybę.

Pietų Tirolio gyventojai vokiečiai, kurie nenorės keltis į Vokietiją, bus apgyvendinami italų kolonijose.

Vokiečių spauda paneigia užsieny pasirodžiusias žinias, kad į Italiją siunčiama vokiečių kariuomenė ir dėl Triesto uosto perleidimo vokiečiams.

ŠNIPAI PRANCŪZIJOS IR ANGLIJOJE. Paskiausiai didelį susidomėjimą sukėlė Paryžiuje susektoji šnipinėjimo ir papirkinėjimo afera. Policija Paryžiuje suėmė kelis gana žinomus žurnalistus. Dėl šių areštų Prancūzijoje, anglų spauda pabrėžia, kad šis šnipinėjimo tinklas buvęs išraizgytas ir Anglijoje. Dėl to prancūzų policija užmezgė santykius ir su anglų slaptąja policija. Kai kurie prancūzų laikraščiai šiuos areštus jungia su pereinamųjų metų rugsėjo mėn. krizės įvykiais, kada prancūzų laikraščiuose buvo pasirodę daug straipsnių, raginančių, kad prancūzai neitų mirti už svetimą kraštą (t. y. Čekoslovakiją). Susidomėjimas šiais areštais, ypač Prancūzijoje ir Anglijoje, labai didelis. Laukiama naujų paaiškėjimų.

SSSR APIE KAUTYNES SU JAPONAIS. „Tass“ tarp kitko praneša, kad Sovietų mongolų štabo duomenimis, per liepos 6—12 d. kautynes tarp Sovietų mongolų ir japonų mandžiūrų japonai netekę 2000 nukautų ir daugiau kaip 3.500 sužeistų kareivių. Nuo gegužės 28 d. iki liepos 12 d. buvo numušta 198 japonų lėktuvai, o tuo pat metu Sovietų mongolų aviacija neteko 52 lėktuvų.

Prancūzų laikraštis „Petit Parisien“ rašo, kad Mandžiūke esančios japonų kraiuomenės vadas išakęs savo dalims pasitraukti iš Mongolijos, nes Sovietai permetę į Mongoliją daugiau savo jėgų. Ypač japonams padarę daug nuostolių Sovietų sunkieji bombonešiai, Sovietų karo vadovybė pagrasinusi bombarduoti visus stambesnius Mandžiūko centrus, jei japonai nesiliaus puldinėję mongolus.

NAUJIEJI LEIDINIAI

P. Maldeikis, INTELIGENCIJA IR JOS TYRIMAS. 80 pusl. Kaina Lt. 2,—.

Inteligencijos klausimas, sukėlęs didelį sąjūdį, iki šiol dar nėra vieningai išspręstas. Ypač skirtingi psichologų nusistatymai dėl inteligencijai tirti metodų ir toje srityje pasiektų rezultatų. Ši nuodugni studija bus naudinga ne tik mokytojams, bet ir tėvams, kuriems dažnai tenka spręsti savo auklėjamiems profesijos parinkimo klausimą.

Sally Salminen — KATRYNA. Romanas II d. Iš originalo vertė M. Mikaliūnas. Švedų premijuoto romano paskutinioji dalis. Viršelis iš originalo. Spaudos Fondo leid., 292 pusl. Lt. 3,—.

Prof. dr. Vl. Lašas ir vyr. asist. Alf. Gabrėnas. — VITAMINAI. Kas tie vitaminai ir kokios svarbos jie turi žmogaus organizmui? Šioje knygoje populiariai ir plačiai išdėstyta viskas, kas iki šiol žinoma apie vitaminus. Tai aktuali ir svarbi knyga. Spalvotos ir nespalvotos iliustracijos. Spaudos Fondo leid. Lt. 2,50.

Petras Linkevičius. — SIBIRO BATALIONAS. Pirmas atskiras lietuvių batalionas Vytauto Didžiojo vardu Sibire. (Iš atsiminimų). „Spaudos Fondo“ leid. 220 pusl. Iliustr. Lt. 2,50. Daug svarbių ir įdomių faktų iš netolimos praeities, Lietuvos nepriklausomybės ir ginkluotų jėgų organizavimo pradžios. Tas laikotarpis mažai težinomas, ypač jaunajai kartai, todėl ši knyga visiems rekomenduotina perskaityti.

GALVOSŪKIS

ŠARADOS NR. 22 SPRENDIMAS

1. Gus + aras = gusaras. 2. Aviacija. 3. Jonas, rajonas. 4) Jam, maj + oras = majoras.

Išsprendė: 1) St. Skerys (Pn.), 2) psk. M. Antaniškis, 3) psk. J. Zapkus, 4) J. Elvikas (K.), 5) A. Gruodis (A. P.), 6) B. Gečys, 7) J. Astrauskas (Pvlk.), 8) gr. Adukevičius (4. PP), 9) N. Krivickaitė (Pn.), 10) psk. Z. Bačanskas, 11) Z. Gobis (Pn.), 12) J. Zenkevičius (Al.).

ŠARADA NR. 26. (Vert. 1 tšk.)

Esu mylimas visų
Bet jei kartais išigeistum
Ir man raidę vieną keistum, —
Gautum žodį... — net baisu.
Jei dabar vėl raidę brauksi,
O dvi prieky įrašysi —
Europos valstybės sostinę matysi.
Dabar vėl, brole, raidę keisk,
Vieną dar ant galo dėk
Ir aerodroman bėk, —
Tai tenai jį pamatysi.

Č. Kriaučiūnas

AR ŽINOTE, KAD

LIETUVOS AIDE

UŽ 3 Lt GALIMA PASISKELBTI NET DU
KARTUS?

ŠACHMATAI

Vykstant mūsų šachmatininkams į pasaulinę šachm. olimpiadą, pateikiame žiupsnelį žinių apie visus Lietuvos šachmatų meisterius, kurių šiuo metu yra devyni. Štai jie:

MIKĖNAS VLADAS gim. 1910 m. balandžio 17 d. Nuo 1933 m. yra Lietuvos meisteris. Priklauso C. JSO klubui. Nuolatinis atstovas už Lietuvą tarptautiniuose turnyruose ir tarpvalstybinėse rungtynėse ir yra pasiekęs tokius rezultatus. 1930 m. Helsinkyje (Suomija) iškovojo I-mą vietą 1931 m. Taline (Estija) — I-mą vietą ir 1939 m. Kemeruose (Latvija) IV-tą vietą. Be to, dalyvavo Varšuvos ir Muncheno olimpiadose bei Leningrado, Maskvos (Rusija), Hastingtono (Anglija) ir kituose turnyruose. Atstovaudamas Lietuvą pirmoje lentoje įvairiuose tarptautiniuose susitikimuose, yra pasiekęs labai gerų rezultatų: Prahos olimpiadoje (Čekijoje) jis surinko 54,8% visų galimų taškų, Folkestone (Anglija) —

60%, Stokholme (Švedija) — 61,8%.

Individualiai įvairiose olimpiadose ir turnyruose yra laimėjęs prieš pasaulio meistrį Alechiną ir šiuos didmeisterius: Flohrą, Keresą, Bogoljubovą, Lientalį, Štalbergą, Widmarą, Moroči, Šteinerį, Tartoverį, Petrovą ir kitus ir dėl to olimpiadose buvo vadinamas „grosmeisterių pabaisa“.

VAITONIS POVILAS gimė 1917 m. balandžio 11 d., atsargos karininkas ir L. G. S. F. klubo narys. Tai yra tikras sportininkas. Jis mėgsta ne tik smegenų sportą — šachmatų, bet nevengia ir raumenų sporto ir yra geras krepšininkas, lengvaatletas — šoka su kartimi ir kt. Šachmatuose yra nuolatinis Lietuvos reprezentacinės komandos žaidėjas. Triskart laimėjo Lietuvos šachmatų pirmenybėse pirmą vietą ir kelis kartus buvo Kauno miesto meistris.

Ką galima pasakyti apie Vaitonį kaip šachmatininką? Tai yra savo atkaklumu pasižymėjęs žaidėjas ne kartą pasiekęs laimėjimų prieš žinomus šachmatų meisterius. Jo žaidimo stilius — agresyviai poziciškas. Jis nevengia komplikacijų ir dažnai pats jų ieško. Štai koks Vaitonis yra: gražiai aplošia savo partnerį ir gauna žymiai stipresnę partiją, bet štai jis daro klaidą persvėrusią svarstyklės į priešingą pusę ir partija beviltiškai pralošta! Bet Vaitonis nenusimena. Jis dar atkakliai susiima, dar kiekiaur ima kovoti ir jau visai, atrodo, beviltiškoje padėtyje suranda vienintelių eįmus, mažiausiai galimybes, seka dar vienas gražus taktiškas manevras ir sunkus triušas vainikuojamas remizu. Toks tai atkaklus yra Vaitonio žaidimas.

TAUTVAIŠAS POVILAS gimė 1916 m. gegužės 19 d. Rusijoje. Studentas, Kauno šaulių Jachtklubo narys. Tarpvalstybinėse rungtynėse Lietuvą atstovavo po vieną kartą prieš Estiją ir Latviją ir Lietuvos studentiją SELL olimpiadoje prieš Suomiją, Estiją, Latviją po 3 kart. Be to dalyvavo Muncheno olimpiadoje. Meistriu tapo 1937 metais per Lietuvos pirmenybes surinkęs 50% galimų taškų ir užėmęs VII vietą. Jis yra kombinacinis žaidėjas, geras teoretikas. Pastaruoju laiku laimėjęs mačtą prieš seną Lietuvos meistrį Abramavičių 5:3 rezultatu ir tuo būdu atstovaus Lietuvą pasaulinėje olimpiadoje IV-toj lentoj.

LUCKIS MARKAS gimė 1906 m. sausio 12 d. Jis taip pat yra nuolatinis Lietuvos reprezentacinės komandos žaidėjas ir skaitomas geriausiu Lietuvos šachmatininku-teoretiku. Lošdamas 3—4 lentoj Prahos, Folkestono, Stokholmo, Varšuvos ir Muncheno olimpiadose yra pasiekęs geriausių rezultatų ir surinkęs didžiausią taškų nuosimtį iš visų Lietuvos žaidėjų. 1937—38 m. Nothingame (Anglija) laimėjo I-mą vietą ir 1938—39 m. Hastingtone (Anglija) — II vietą. Buvo ilgametis Klaipėdos meisteris. Tai vispusiškai prityręs ir nepažinomas žaidėjas tarptautinėse kovose.

NEPAVYKO

(Vaidotėno prisiminimas)

Kai pirmą kartą aš norėjau išeiti į miestą pas mėlyną Valytę kareiviško suktinio pašokti, pirmam žingsny sutikau neaiškų būrininko veidą su tokia šypsena, kaip šypsosi draugo puslitis delne. Mano pakinkliai tada kažin kodėl kaip epušės lapai drebėjo, o gyslos buvo taip įtemptos, kad rodos, reikia tik kam nors paliesti pirštais ir išeis arija puikiausia.

Tamsta būrininke, prašau leisti išeiti į miestą, — po visko kaip į dangų prabilau. — Motina serga, tėvelis išvažiuoęs, — liežuvį verčiau.

— Gerai, — sako. — Bet pasakyk man kada mūsų pulkas įsikūrė?

A? 8-tas pulkas kada įsikūrė? Turbūt pavasari. Juk ir aš pavasari atvažiuoju. Bet mano draugas jau du metai kai tarnavo 8-tam pulke. Ir dar rudenį. Tai turbūt prieš du metus.

— Tamsta būrininke, 8-tas pulkas įsikūrė prieš du metus rudenį, — drąsiai pasakiau.

Kai palapinė vėdinama

Būrininkas tik nusišypsojo, kaip mūsų kuopos eilinis Gaidys draugo pusę sūrio nulaužęs ir nieko neatsakė.

— O kada mūsų pulko šventė? — kaip šaltu vandeniu vėl perliejo.

Man tik plaukai pasišiaušė, o liežuvį kažin kas pririšo. 8-to pulko šventė? Tur būt... 8-to pulko?

— Tamsta būr... nin... ke. a? 8-to pulko šventė rugsėjo 8 dieną, tamsta būrininke! — linksmai šuktelėjau atsiminęs rugsėjo 8-tą dieną.

Manęs būrininkas daugiau nieko jau neklausė. O aš jam nieko ir nebesakiau. Užtenka — galvoju. Bet gerai prisimenu, kad su Valyte kareiviško suktinio šokti neteko, motinos nepagydyčiau, o tėvelis dar ir dabar negrižęs! Gaila...

KĄ SAPNAVO VAIDOTĖNAI SULAUKĖ DVIDEŠIMTMEČIO

J. kareivis apsikabinęs bučiavo eilinio veidą.

Eilinis — rojų su uždraustais vaisiais. Grandinis stovėjo šalia leitenanto ir rūkė papirosą.

J. puskarininkis kibino simpatišką šaukę.

Kai jūroj siaučia 9 balų vėjas, ir keptos antys ima skraidyti

Puskarininkui gimė duktė su šilkinė suknie.

Viršila — didelį namą, lazda ir ilgą barzdą.

Kam sapnas neaiškus, pasiimkite sapnininką.

VAIDOTĖNŲ RŪPESTIS JUBILIAUS SULAUKUS

— Klausyk, Jonai! Šiandieną mūsų pulko jubiliejus — dvidešimties metų sukaktis. Reikėtų kaip nors paminėti, — sako puskarininkio žmona savo vyrui.

— Nu tikrai. Ale kokia tu rūpestinga žmonelė! Tai paminėkime kaip nors, Onute.

— Bravo, Jonai! Tai nupirk man naują suknelę, plaukus sufrizuok.

Gr. Žvirblis

Reta proga menininkui

NETIESIOGINIS ŠAUDYMAS

Prieš šaudybos pamoką eilinis Brukna kartoja statutus, bet niekaip nebegali susirasti, kurioje vietoje rašoma apie netiesioginį šaudymą. Tada jis prieina prie vieno eilinio ir pasiklausia. Šis gi, vietoj statutiško atsakymo, pats sukombinuoja:

— Netiesioginis šaudymas yra tada, kai gerai pataikai į svetimą taikinį ir vietoj pagyrimo gauni valandą.

PRIEŠLĒKTUVININKŲ POLIGONE

Išvaikė, kaip naktiniai šaudymai įsimylėjusių poreles.

Per dienas būdavau taikytoju, o dabar palangietės savo žvilgsniais į mane ėmė taikytis. Patarkit, ką daryti.

Vakar viena šiaulietė, neberasdama maudymosi kostiumo, pastebėjo jį per kopas šunų velkamą, o šandie kita kaudietė panašiu atsitikimu iškoliojo taikinių vilkėjus lakūnus, kad jie ją prieš visą Palangą išjuokė, kostiumą prieš lėktuvo pririšdami.

PAS PLUNGIŠKIUS

Apvylė, kaip KSS, per anksti meistryste laimėdamas.

Ieškom būdų, kaip jaunį Saunorių, senjorą norėdami paversti.

Panašių atsitikimų ir pas mus pasitaiško: Kauno kombinuota, žaizdama prieš vengrus, pati sau du gulus susikombinavo, o pas mus gynikas, norėdamas stiprių šūviu paveikti šališką teisėją, pats sau išovė į veidą.

Ps

Vargas storam be asmens ženkle

Vaidotėnų karių grupė Nepriklausomybės kovų metu. Viduryje sėdi tuometinis pulko vadas mjr. Čaplikas (dabar ats. b. gen.)

Vaidotėnai, grįžę iš priešų nelaisvės

VAIDOTĖNAMS

J. ltn. Bardzilauskas

*Laisvės varpas ir vėl skambėjo,
Tolyn aidi tyli jo gaida.
Laisvę amžiais lietuvis mylėjo
Ir mylės visada, visada.*

*Kada priešai teriojo Tėvynę,
Jūs jos skundą pajutot širdy...
Ir garsius bočių žygius atminę,
Savo drąsą įrodėt mūsų.*

*Jūs palikot gimtuosius namus
Ir laukuose nepabaigtą vagą...
Gandas lėkė laukais neramus —
Jūs palikot ir darbą ir knygą.*

*Jūs ėjot, praėjot laimėję
Ties Grybiške, Maišiogala, Šešuoliais.
Kaip laisvi laisvo vieškelio vėjai,
Jūs noriai lėkėt milžino šuoliais.*

*Jūs kritot kovoj už Tėvynę,
Už gimtąją žemę tėvų,
Sesės jūsų kapus padabina
Gėlėmis iš darželių gražių.*

*Vycio kryžiais papuoštos krūtinės.
Pilkais kryžiais lygiuoja kapai.
Už laisvę brangiosios Tėvynės
Jum dėkingi laisvieji vaikai.*

*Jūs sūnūs galiūno Vaidoto,
Kurs už laisvę kovojo narsiai.
Jo dvasia nemarioji — sparnuota
Su jumis bus, Tėvynės sargai.*

*Jau dvidešimt metų praėjo
Gyvenimo laisvo — gražaus,
Vaidotėnai už laisvę kovojo
Ir kovos, kai trimitai sugaus.*

VAIDOTĖNŲ SPORTAS

Dabartinėje technikos ir motorizacijos gdynėje žmogaus raumenų jėgą daugumoje pakeitė motoras. Tačiau kariuomenėje, šalia motoro, geležies ir plieno, turi būti stiprus, patvarus, įvairias kliūtis mokąs nugalėti karys-kovotojas. To pasiekama sportu.

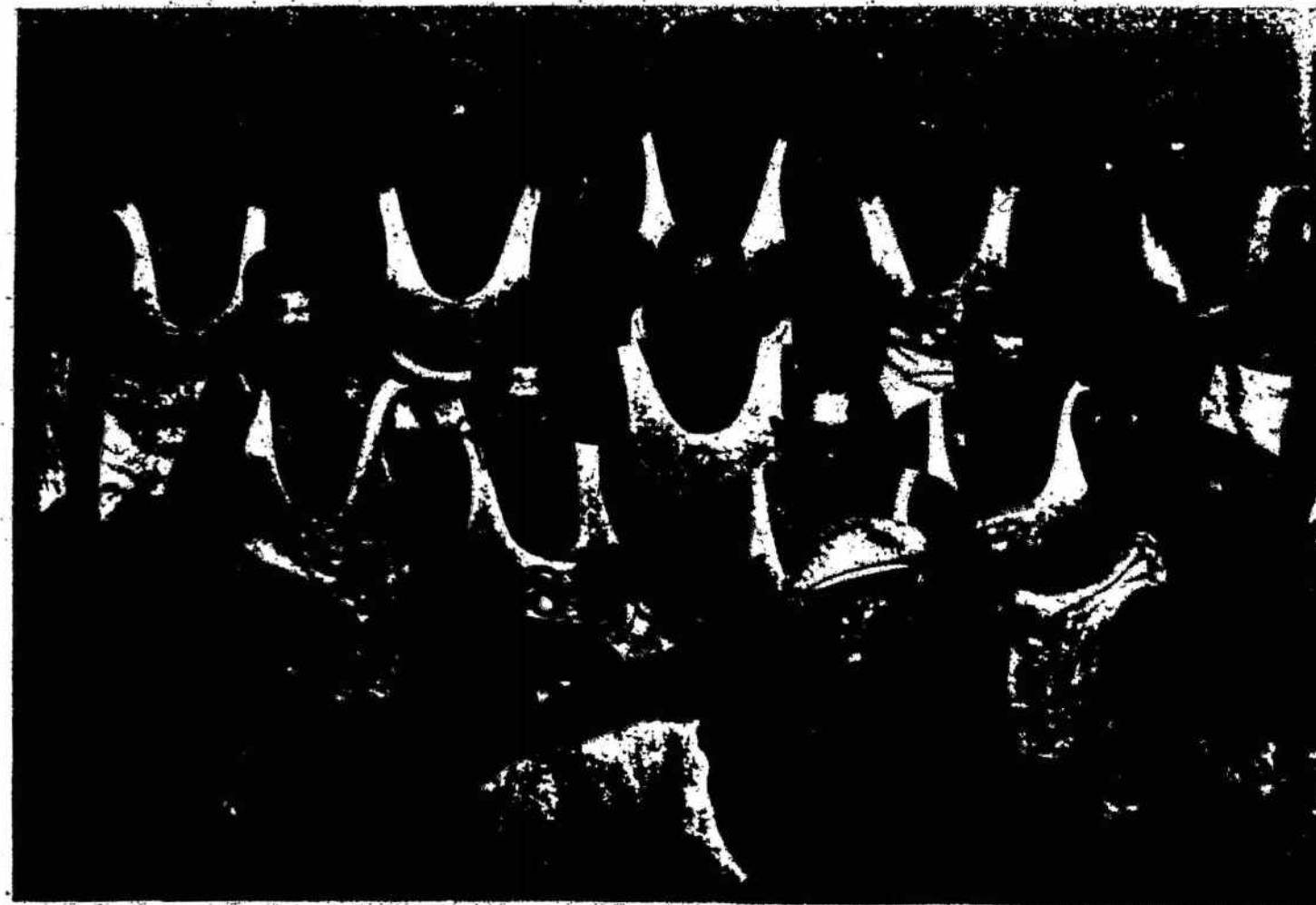
8. pėst. K. K. Vaidoto pulkas, įvertindamas sporto naudingumą ir reikalingumą, jau nuo savo įsikūrimo dienos šioje srityje lavinasi ir tobulėja. Nors pradžia buvo sunki (pulkas stovėjo keliose vietose), nebuvo nei įrankių, nei instruktorių, todėl prisėjo tenkintis tik mankšta. Jokių varžybų negalima buvo praveisti. Tik vėliau, 1927 m., antroje kariuomenės sporto šventėje, pulką atstovavo du karininkai, 3 viršilos, 1 jaun. puskarininkis, 7 eiliniai ir 14 jaun. kareivių.

1928 m. trečioje kariuomenės sporto šventėje mūsų jau buvo 5 karininkai, 4 viršilos, 3 puskarininkiai, 4 j. psk., 2 grandiniai ir 16 jaun. kareiviai — sportininkai. Šioje šventėje pulkas laimėjo vienkartinę dovaną už 7 km žygį. Rungtyniaujant su vietiniais šiaulių sporto klubais, pulko sportininkai jau laimėdavo pirmąsias vietas.

1929 m. sporte dar daugiau padaryta pažangos, ir kariuomenės sporto šventėje pulkas laimėjo 7-ją vietą. Tais metais jau buvo suorganizuota futbolo komanda, kuri ir pradėjo rungtniauti su vietiniais sporto klubais.

1930 m. pulko sporto šventėje jau buvo pasiekta gražių rezultatų.

1931 m. vaidotėnai kariuomenės sporto šventėje jau užėmė V-ją vietą. Už pasižymėjimą gavo kariuomenės sporto draugijos dovaną. Atskirose varžybose pažymėtini: ltn. Bliudnikas, kuris sportiniam šaudyme laimėjo pirmąją vietą ir olim-

8. PP futbolo komanda

Vaidotėnų kareivių priesaika

J. ltn. Bardzilausko nuotr.

pinė estafetė, laimėjusi pirmąją vietą, kurią sudarė: ltn. Grinevičius (dabartinis pulko sporto vadovas), psk. Antanavičius, j. psk. Bagdziūnas ir psk. Keblys.

Pulko sporto vadovas buvo mjr. Namajuška, kpt. Švambarys ir iki 1938 m. ltn. Bagdanskis.

Vadovaujant ltn. Bagdanskiui, pulko lengvaatlečiai taip pat visur dalyvavo ir laimėdavo pirmąsias bei antrąsias vietas. Susijungus 8. pėst. pulkui su Šiaulių Šaulių Sporto Klūbu „Sakalu“, pulkas sporto srityj dar sparčiau pažengė; turėjo daugiau varžybų, o futbolininkai — rungtynių.

Nuo 1938 m. pulko futbolo vadovu buvo paskirtas j. ltn. Orbakas. Jo rūpesčiu ir sistemingom treniruotėm, tais metais pulkas pasiekė gražiausių išdavų. Būtent, per 1938 metus iš 20 rungtynių laimėjo net 18. Pralaimėjo tik 6. p. pulkui ir Linkaičių „Arui“.

Pulko futbolo komanda, atstovaudama „Sakalo“ klūbą, laimėjo 1938 m. Šiaulių Sporto Apygardos, A klasės nugalėtojo vardą.

Tais pačiais metais, kad galėtų dalyvauti kariuomenės pirmenybėse, diviziono ribose buvo sužaistos šios rungtynės: su Varnių igula — laimėjo 9:0, su 7. pėst. pulku pusiaufinale — 5:1, su 6. pėst. pulku — 5:1, finalinėse varžybose pulkas atsistojė antroji vietoj. 1938 m. pulkas, dalyvaudamas kariuomenės pirmenybėse, užėmė VI-ją vietą. Ypač pasižymėjo žygininkai, kurie toli paliko savo varžovus. Modernioj penkiakovoj j. ltn. Špokevičius iškovojo IV-ją vietą.

Pulkas ypač sporto srity daug pasiekė, kai vadovavimą perėmė kpt. Grinevičius — senas ir prityręs sportininkas.

Šiais metais yra treniruojamasi visose sporto šakose, ypač yra gerų krepšininkų.

M. O.

8. PP mokymo kampelis

J. ltn. Bardzilausko nuotr.

TURIME DAUGIAU GYDYTOJŲ. „Medicinos“ žurnalo žiniomis prieš D. karą, 1914 metais, Lietuvoje buvo 230 gydytojų, o ligoninėse tik 212 lovų. Taigi 1 gydytojas tenka 9.083 gyventojams, o 1 lova 9.200 gyventojų. Nepriklausomybės dešimtmetį minint, 1928 metais mūsų valstybėje buvo jau 443 gydytojai ir 59 ligoninės su 2.287 lovomis. Taigi 1 gydytojas tenka jau 4.835 gyventojams, o 1 lova — 937 gyventojams. Po 20 nepriklausomo gyvenimo metų, 1939 m. pradžioje, turėjome jau 877 gydytojus ir 69 ligonines su 5.100 lovų. 1 gydytojas tenka 2.000 gyventojų, 1 lova — 450 gyventojų. Klaipėdos krašto atskyrus kiek sumažino gydytojų ir ligoninių skaičių. Tačiau kasmet iš universiteto išleidžiami nauji gydytojai, o visame krašte auga sveikatos punktų tinklas.

ŠALČIAUSIOJI VIETA PASAULYJE. Dar 1900 m. Rusijos mokslų akademijos geologijos ekspedicija, Tollio vadovaujama, nuvyko į Naujo Sibiro salas ir praleido visą žiemą Aušros pusiasalyje. Juodajame kalne ekspedicija paliko termometrą, kuris turėjo parodyti pačią žemiausiąją temperatūrą, kuri būna šioje vietoje. Po to kelios ekspedicijos stengėsi surasti paliktą termometrą, bet dažniausiai joms nepavykdavo prasimušti per ledus į Naujo Sibiro salas. Paskutinį kartą termometrą ieškojo sovietų hidrografų ekspedicijos „Toroso“ laivo igula. Dabar to paties laivo igula surado 39 metus išbuvusį N. Sibiro salose termometrą. Pasirodo, kad šioje vietoje buvo net —70° C, tai žemiausioji pasaulyje žinoma oro temperatūra.

KAIP AUGA MIESTAS. Lenkų spaudoje paskelbta Lenkijos sostinės Varšuvos miesto augimo statistika.

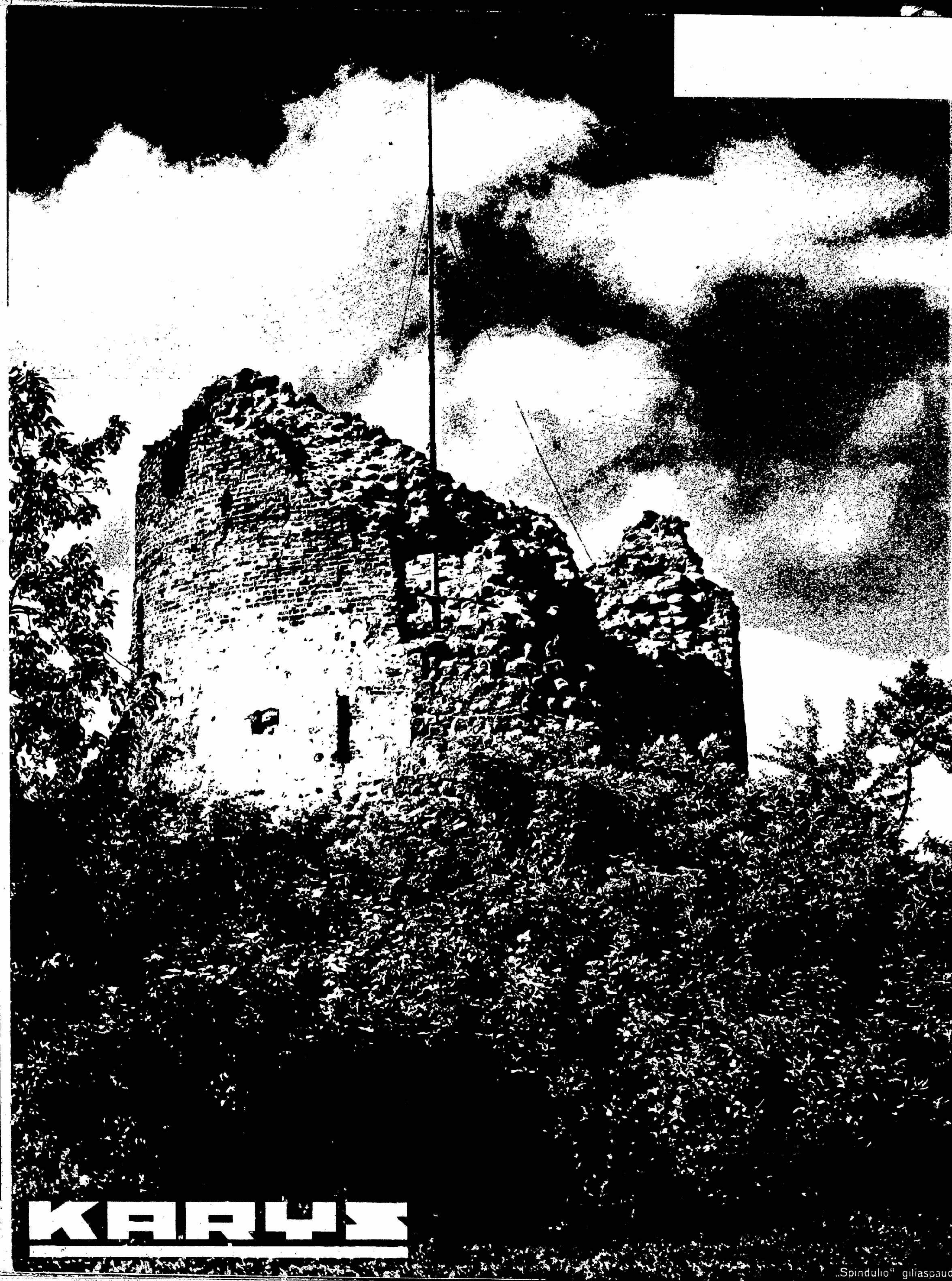
1564 m. Varšuvoje gyveno tik 8.000 žmonių, 1655 m. gyventojų skaičius padidėjo iki 18.000, 1787 m. miesto buvo jau 96.143 gyv., bet 1797 m. nukrito iki 75.635 žm. Nuo to laiko gyventojų skaičius jau nemažėjo, bet greit augo: 1815 m. — 81.000, 1830 m. — 139.654, 1847 m. — 166.997, 1865 m. — 235.811, 1882 m. — 383.000, 1897 m. — 624.200, 1921 m. — 936.700, 1931 m. — 1.171.900, o 1938 m. Varšuvoje buvo jau 1.265.000 gyventojų.

8. FP kuopos kampelis

Ltn. Obuchavičiaus nuotr.

KARLS